

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SLAV DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
RUS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL OLARAK RUSÇA ÖĞRETİMİNDE
KONUŞMA BECERİSİNİN GELİŞTİRİLMESİNE
YÖNELİK ETKİNLİKLER (A2 SEVİYESİ)

Zümrüt ZEREN

2501220836

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. Türkan OLCAY

İSTANBUL - 2024

ÖZ

**YABANCI DİL OLARAK RUSÇA ÖĞRETİMİNDE
KONUŞMA BECERİSİNİN GELİŞTİRİLMESİNE
YÖNELİK ETKİNLİKLER (A2 SEVİYESİ)**

ZÜMRÜT ZEREN

Bu tezde, yabancı dil olarak Rusça öğretiminde kullanılan A2 düzeyindeki ders kitaplarına ek olarak “Ev” konulu konuşma etkinliklerinin hazırlanması ve söz konusu etkinliklerin öğrencilerin Rusça konuşma becerisi üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda “Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde konuşma etkinliklerinin kullanılması öğrencilerin konuşma becerisinin gelişimini olumlu yönde etkiler mi?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Bu araştırmada yarı deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Araştırma Enstitü İstanbul İsmek Dil okulunda 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Rusça A2 düzeyinde öğrenim gören 12 deney ve 12 kontrol olmak üzere toplam 24 katılımcı ile yürütülmüştür.

Deneysel uygulama öncesinde tüm katılımcılara öntest değerlendirilmesi yapılarak konuşma düzeyleri tespit edilmiştir. Deney grubu ile konuşma etkinliklerini içeren her biri 80 dakikadan oluşan toplam beş ders boyunca deneysel uygulama gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubuna ise farklı bir ek uygulama yapılmadan müfredata uygun ders kitabı ile dersler yürütülmüştür.

Deneysel uygulama sonrasında tüm katılımcılara sontest değerlendirilmesi yapılmıştır. Öntest ve sontest puanlarının belirlenmesinde “Rusça Konuşma Becerisi Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Öntest ve sontest değerlendirme sonuçlarına göre deney ve kontrol gruplarının konuşma becerisindeki gelişimleri analiz edilmiş ve her iki grup arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmada, deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanlarının karşılaştırılmasının yapılması için non-parametrik Mann-Whitney U testi, deney ve

kontrol gruplarının öntest ve sontest puanlarını karşılaştırmak için ise non- parametrik Wilcoxon Z Testi uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda konuşma etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun Rusça konuşma becerisinin kontrol grubuna oranla daha fazla gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Deney sonucunda uygulamada kullanılan konuşma etkinliklerinin Rusça konuşma becerisini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Konuşma Etkinlikleri, Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretimi, Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Becerisi, Monolojik Konuşma, Diyalojik Konuşma

ABSTRACT

ACTIVITIES TO IMPROVE SPEAKING SKILLS

IN TEACHING RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

(LEVEL A2)

ZUMRUT ZEREN

The aim of this thesis is to prepare speaking activities on the topic " Home" in addition to the A2 level textbooks used in teaching Russian as a foreign language, and to examine the impact of these activities on students' Russian speaking skills. For this purpose, the question "Does the use of speaking activities in teaching Russian as a foreign language positively affect the development of students' speaking skills?" was sought to be answered.

In this research, a pretest-posttest control group design, one of the quasi-experimental designs, was used. The study was conducted with a total of 24 participants, including 12 in the experimental group and 12 in the control group, who were studying at the A2 level of Russian at the Institute Istanbul Ismek Language School in the 2023-2024 academic year.

Before the experimental application, a pretest assessment was conducted with all participants to determine their speaking levels. The experimental group participated in five lessons, each lasting 80 minutes, which included speaking activities. The control group was taught with traditional teaching techniques without any additional applications.

After the experimental application, a posttest assessment was conducted with all participants. The "Russian Speaking Skills Assessment Form" was used to determine the pretest and posttest scores. The developments in speaking skills of the experimental and control groups were analyzed based on the pretest and posttest assessment results, and it was investigated whether there was a significant difference between the two groups.

In the study, the non-parametric Mann-Whitney U test was used to compare the pretest and posttest scores of the experimental and control groups, and the non-parametric Wilcoxon Z Test was used to compare the pretest and posttest scores of the experimental and control groups.

In accordance with the findings obtained as a result of the research, it was determined that the Russian speaking skills of the experimental group, in which speaking activities were applied, improved more than the control group. As a result of the experiment, it was concluded that the speaking activities used in the application positively affected the Russian speaking skills.

Keywords: Speaking Activities, Teaching Russian as a Foreign Language, Speaking Skills in Foreign Language Teaching, Monologic Speaking, Dialogic Speaking

ÖNSÖZ

Sözlü iletişimin sağlanmasında en etkili araç olarak görülen konuşma becerisi üretim odaklı temel dil becerilerinden biridir. Yabancı dil öğretiminde dinleme becerisi ile birlikte gelişim gösteren konuşma becerisi sözlü etkileşimin en aktif bileşenidir. Hedef dilde doğru ve akıcı bir şekilde konuşmak dil yetkinliğinin bir göstergesidir. Söz konusu bu özellikleri sebebiyle yabancı dil öğretiminde konuşma becerisi önemli bir yere sahiptir.

Pasif dil becerileri olarak tanımlanan dinleme ve okumaya kıyasla aktif dil becerilerinden biri olan konuşma becerisinin gelişimi daha zor gerçekleşir. Bu sebeple konuşma becerisinin gelişimini sağlamak amacıyla iletişimsel gereksinimlere uygun doğal konuşmaya yakın eğitsel konuşma materyalleri ve etkinlikleri geliştirilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Rusça öğretiminde A2 düzeyinde “Ev” konulu konuşma etkinliklerinin hazırlanması ve bu etkinliklerin öğrencilerin konuşma becerisine olan etkilerinin incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda, Enstitü İstanbul İsmek Dil okulunda uygulanan deneysel çalışma ile konuşma etkinliklerinin Rusça konuşma becerisine olan etkilerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Tezimi yazma sürecimde engin bilgi birikimi ve deneyimleriyle bana her daim yol gösteren ve beni destekleyen değerli bilim insanı ve saygıdeğer danışmanım, Prof. Dr. Türkan Olcay’a sonsuz şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.

Lisans ve yüksek lisans dönemlerim boyunca bilgi birikimlerini ve desteklerini hiçbir zaman esirgemen kıymetli hocalarım, Prof. Dr. Emine İnanır’a, Prof. Dr. Gönül Üzelli’ye ve Dr. Öğr. Üyesi Korhan Korbek’e minnetlerimi sunarım.

Hazırlık ve lisans öğrenim sürecimde, Rusçayı sevmemi sağlayan ve öğrenmeme katkıda bulunan sevgili hocalarım, merhum Öğr. Gör. Valeri Petroçenko, Öğr. Gör. Raisa Petroçenko, Öğr. Gör. Nihal Erturan, Öğr. Gör. Canan Ersoy ve Öğr. Gör. Dr. Zoya Şengüder’e sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmam boyunca beni her zaman destekleyen ve yardımlarını esirgemeyen İstanbul Beykent Üniversitesi Rusça Mütercim ve Tercümanlık bölümünün değerli hocaları, Dr. Öğr. Üyesi Özge Barut'a ve Dr. Öğr. Üyesi Larisa Zakharova'ya teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

İstatistik çalışmalarımındaki yardımlarından dolayı Sayın Dr. Yasemin Derelioğlu'na teşekkür ederim.

Ve son olarak maddi ve manevi bana her zaman destek olan sevgili aileme minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Zümrüt ZEREN

İSTANBUL, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ÖNSÖZ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
RESİMLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİ

1.1. Temel Dil Becerisi Olarak Konuşma	5
1.2. Zihinsel Bir Süreç Olarak Konuşma	9
1.3. Fiziksel Bir Süreç Olarak Konuşma.....	12
1.4. Konuşmada Bütünsel Özellikler	15
1.5. Konuşmanın Psikolojik Özellikleri	18
1.6. Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Becerisi.....	20

İKİNCİ BÖLÜM

KONUŞMA ÖĞRETİMİNDE DİALOG VE MONOLOG

2.1. Konuşma Türleri	29
2.1.1. Diyalojik Konuşma ve Özellikleri	30
2.1.2. Monolojik Konuşma ve Özellikleri.....	33
2.2. Bir Öğretim Aracı Olarak Diyalog ve Monolog	37
2.2.1. Diyalog Öğretimi Yaklaşımları.....	40
2.2.2. Monolog Öğretimi Yaklaşımları	46
2.3. Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlik Türleri.....	52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	69
3.2. Çalışma Grubu	69
3.3. Araştırma Grubunun Genel Demografik Özellikleri.....	71

3.4. Verilerin Toplanması	72
3.5. Uygulama	73
3.6. Verilerin Çözümlemesi	94
3.7. Bulgu ve Yorumlar.....	95
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	98
KAYNAKÇA	101
EKLER.....	107

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Monolog, Diyalog ve Polilog Türlerinde Konuşma Metni Örnekleri	37
Tablo 3.1: Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Puanları Arasındaki Farkı Test Etmek İçin Uygulanan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları	70
Tablo 3.2: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Öntest Puanları Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	70
Tablo 3.3: Araştırma Grubunun Yaş Dağılımına İlişkin Bilgiler.....	71
Tablo 3.4: Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	71
Tablo 3.5: Ülke (ve Anadil) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri	71
Tablo 3.6: Bilinen Yabancı Dil Sayısı için Frekans ve Yüzde Değerleri	72
Tablo 3.7: Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri.....	72
Tablo 3.8: Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Puanları Arasındaki Farkı Test Etmek İçin Uygulanan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları	96
Tablo 3.9: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Sontest Puanları Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	96
Tablo 3.10: Deney Grubu Öntest-Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Uygulanan Wilcoxon Z Testi Sonuçları	97
Tablo 3.11: Kontrol Grubu Öntest-Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Uygulanan Wilcoxon Z Testi Sonuçları	97

RESİMLER LİSTESİ

Resim 3.1: Evin Bölümleri 1	79
Resim 3.2: Evin Bölümleri 2	80
Resim 3.3: Evin Bölümleri 3	80
Resim 3.4: Ev Eşyaları 1	81
Resim 3.5: Ev Eşyaları 2	81
Resim 3.6: Evin Bölümleri 4	90

KISALTMALAR LİSTESİ

A.e.	: Aynı eser/yer
A.g.e.	: Adı geçen eser
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Baskı
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
s.	: Sayfa/sayfalar
v.d.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

Yabancı dil öğretim hedefleri, öğretimin uygulandığı tarihsel dönemle yakından ilişkilidir. Yaşam koşullarına ve gerekliliklerine göre yabancı dil öğretiminde farklı dil becerilerinin ön plana çıktığı dönemler yaşanmıştır. Örneğin geçmiş dönemlerde yabancı dil öğretiminin odak noktasının konuşma becerisi yerine okuma ve çeviri becerilerinin olduğu bilinmektedir.

Günümüzde kültürler arası bilgi alışverişi çok şeffaf bir şekilde sağlanmaktadır. İnternet ve sosyal iletişim araçlarının yaygınlığı sayesinde farklı milletten insanlar, geçmiş dönemlere kıyasla çok daha kolay ve hızlı bir şekilde iletişim kurabilir hale gelmiştir. İnsanların kendi fikir ve düşüncelerini paylaşma isteği geçmiş dönemlere kıyasla artmıştır. Bu durumun bir göstergesi olarak internet sayfalarında yayınlanan haberler hakkında farklı dillerde yazılan yorumlar gösterilebilir.

21. yüzyılda insanların sadece yabancı dilde okuma ve çeviri yapabilmesi gelişmiş dünya görüşlerini anlayabilmesi ve yorumlayabilmesi için yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple insanların kendi fikirlerini yazılı veya sözlü bir şekilde ifade edebilmesi, duyduklarını anlayabilmesi ve diğer milletten insanların kültürlerini ve yaşayışlarını yorumlayabilmesi herkes için gerekli hale gelmiştir.

Bu gereklilik neticesinde yabancı dil öğretiminde, konuşma becerisi gün geçtikçe daha önemli bir konu haline gelmiş ve konuşma becerisinin nasıl geliştirebileceğine dair çeşitli yöntemler ve teknikler geliştirilmektedir.¹

Hedef dilde anlamlı ve doğru iletişimin en önemli göstergesi olan konuşma becerisi içerisinde dil bilgisi, kelime bilgisi ve telaffuz gibi dilsel becerileri kapsayan anlatıma dayalı çok yönlü bir beceri türüdür. Sıralanan bu özelliklerinden dolayı

¹ N. D. Galskova vd., **Osnovı metodiki obučenıya inostrannım yazıkam**, Moskva, KNORUS, 2017, s. 214.

konuşma becerisi, okuma, yazma ve dinleme becerilerine kıyasla kazanımı zor sağlanan dil becerilerinden biri olarak bilinmektedir.

Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde kullanılan ders kitaplarında sözlü iletişim becerilerinin gelişimine yönelik etkinliklerin yetersiz olması ve konuşma etkinliklerinin içeriklerinin öğrencilerin gereksinimlerine göre sınıflandırılmaması söz konusudur. Konuşma pratiği yapmak için ders saatlerinin yetersiz olması ve hedef dilde pratik yapılabilecek ortamların sınırlı oluşu gibi sebepler yabancı dil olarak Rusça öğrenen öğrencilerin konuşma becerisindeki gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir.

Bu sebeple konuşma becerisine yönelik her dil düzeyine uygun çeşitli görsel ve işitsel araçlar ile zenginleştirilen gerçeğe yakın iletişimsel durumları içeren konuşma etkinlikleri tasarlanmaktadır. Hedef dilde pratik yapma imkanı kısıtlı olan öğrenciler için bu tür konuşma etkinlikleri konuşma becerisinin gelişiminde oldukça etkili olarak görülmektedir.

Mekanik ve iletişimsel olarak iki türde tasarlanan konuşma etkinlikleri telaffuz, kelime bilgisi ve dil bilgisi gibi pek çok dilsel becerilerin pekiştirilmesi ve geliştirilmesinde etkin bir role sahiptir. Söz konusu etkinlikler öğrencilerin doğal konuşmaya en yakın sözlü ifadeler üretmesine ve sınıf içerisinde gerçeğe yakın konuşma ortamlarının oluşturulmasına olanak sağlamaktadır.

Bu çalışma ile yabancı dil olarak Rusça öğretiminde “Ev” konulu konuşma etkinliklerinin Rusça konuşma becerisine olan etkileri incelenerek söz konusu becerinin gelişimi için etkinlik önerileri sunulacaktır. Bu araştırmada yanıt aranan soru ifadesi şu şekilde açıklanmıştır: Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde konuşma etkinliklerinin kullanılması öğrencilerin konuşma becerisinin gelişimini olumlu yönde etkiler mi?

Bu problem cümlesine göre, ders kitabına ek olarak konuşma etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin, ek bir uygulama yapılmayan kontrol grubuna kıyasla konuşma becerilerinde daha fazla ilerleme sağladıkları gösterilecektir.

Dört bölümden oluşan bu çalışmanın “Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Becerisi” başlıklı birinci bölümü kavramsal çerçeveyi kapsamaktadır. Konuşma zihinsel, fiziksel ve psikolojik özellikleri ile açıklanarak temel dil becerisi olarak ele alınacaktır. Bunun yanı sıra yabancı dil öğretiminde konuşma becerisinin önemi, özellikleri ve hedefleri açıklanacaktır.

“Konuşma Öğretiminde Diyalog ve Monolog” başlıklı ikinci bölümde diyalogik ve monolojik konuşma türleri ve özellikleri ele alınacaktır. Konuşma becerisine yönelik öğretim yaklaşımları diyalog ve monolog türleri üzerinden yöntemlerle açıklanacaktır. Son olarak Rusça konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik konuşma etkinlik türleri açıklanarak etkinlik önerileri sunulacaktır.

Üçüncü bölümde ise Enstitü İstanbul İsmek Dil okulunda gerçekleştirilen deneysel araştırmanın tüm aşamalarına kapsamlı bir şekilde değinilecektir. Deneysel araştırmada kullanılan araştırma modeli, araştırma gruplarının genel demografik özellikleri, verilerin toplanması ve uygulama kısmı açıklanacaktır. Araştırmanın sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesi yapılarak bulgular yorumlanacaktır.

Sonuç ve öneriler bölümünde ise yabancı dil olarak Rusça öğretiminde konuşma etkinliklerinin kullanımının konuşma becerisine olan etkileri açıklanacaktır. Araştırmacı, söz konusu deneysel çalışma ile ilgili değerlendirmeler yaparak ve Rusça öğretiminde konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunacaktır.

Çalışmanın varsayımları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin dil düzeylerinin A2 olduğu varsayılmaktadır. Bu nedenle öğrencilere deney öncesinde herhangi bir düzey belirleme sınavı uygulanmamıştır.
- Deneyde uygulanacak olan öntest ve sontest değerlerinin öğrencilerin konuşma becerisindeki gelişimini anlamlı ve doğru bir şekilde yansıtacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın sınırlılığı aşağıdaki ifadelerle açıklanmıştır:

- Bu araştırma; Enstitü İstanbul İsmek Dil Okulu 2023-2024 eğitim-öğretim yılı Rusça A2 seviyesinde ders alan 24 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.
- Ders uygulama içerikleri Rusça A2 düzeyine göre düzenlenmiştir.
- Araştırmanın uygulama kısmında kullanılan konuşma etkinlikleri “Ev” konusu ile sınırlandırılmıştır.
- Ders uygulama süresi her bir ders saatinin 80 dakikadan oluştuğu toplam beş ders saati olarak sınırlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KONUŞMA BECERİSİ

1.1. Temel Dil Becerisi Olarak Konuşma

Dil, insanın düşünce ve iletişim aracıdır. Kişilerin tüm duygu, düşüncelerini düzenleyen ve biçimlendiren dildir. Dil, insanın dünyayı anlamasını ve anlatmasını sağlayan öğrenme ve öğretme aracıdır. Bir dilde iletişim kurmanın en temel yolu ise konuşmaktır.¹

Konuşma, insana özgü içerisinde birden fazla ögeyi ve süreci barındıran karmaşık bir eylemdir. Özcan Demirel, konuşmayı “Düşüncelerin, duyguların ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılması hali.”² olarak tanımlamıştır. Türk Dil Kurumu konuşmayı şu ifadelerle açıklamıştır:

1. Bir dilin kelimeleriyle düşüncesini anlatmak;
2. Belli bir konudan söz etmek;
3. Bir konuda karşılıklı söz etmek, sohbet etmek;
4. Söylev vermek, konuşma yapmak;
5. Konuşma dili olarak kullanmak;
6. Düşünceleri herhangi bir araç kullanarak anlatmak;
7. İlişki kurmak veya ilişkiyi sürdürmek.³

Dilbilimci Emin Özdemir’e göre konuşma:

Konuşma; bizi çevremize bağlayan, çevremizdekilerle ilişkilerimizi yönlendiren bir anlaşma aracıdır. Kişiliğimizi oluşturan etmenlerden biridir. Sevgilerimizi, dostluklarımızı, öfkelerimizi, düşmanlıklarımızı belirtmede konuşmanın önemli bir yeri vardır. Karşımızdakinin bizi anlaması, değerlendirmesinde de.⁴

Konuşma, teorik ve pratik, kolektif ya da bireysel her tür faaliyetin vazgeçilmez bir koşulu ve gerekli bir bileşenidir. Konuşma becerisi, bilgi edinmenin

¹ Sedat Sever, “Dil ve İletişim (Etkili Yazılı ve Sözlü Anlatım)”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, No:31,1998, s. 51.

² Özcan Demirel, **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1999, s. 40.

³ Türk Dil Kurumu, **Genel Türkçe Sözlük**, (Çevrimiçi), <https://sozluk.gov.tr/>, 12 Aralık 2023.

⁴ Emin Özdemir, **Sözlü-yazılı Anlatım Sanatı (kompozisyon)**, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1996, s. 215.

en önemli aracı ve her insan için öğrenmenin gerekli bir ön koşuludur. Konuşma, isteğe bağlı gelişen ve üretim odaklı iletişim araçlarından biridir.

Günlük yaşamın her anında yeme, içme, soluma veya hareket etme gibi doğal ihtiyaçlardan biri olan konuşma; insanı tüm varlıklardan üstün kılan bir beceri türüdür. Gün içerisinde bir insan yaklaşık olarak 12 saat iletişim halinde kalır. Bu süre içerisinde 5 saatini dinlemeye, 4 saatini konuşmaya geri kalan süreyi ise okuma ve yazma çalışmalarına ayırdığı bilinmektedir. Konuşma ile insan kendini geliştirebilir, geleceğine yön verebilir ve yeni şeyler öğrenebilir. Diğer bir ifadeyle konuşma yalnızca kişiler arası bir duygu ve bilgi aktarımının ötesinde zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerin geliştirilmesine yardımcı olan bir eylemdir.⁵

Konuşma eyleminin ilkeleri fizik, fizyolojik, psikolojik ve toplumsal olarak dört ayrı başlık altında incelenmektedir.⁶

Konuşmanın fizik neliği, konuşma eyleminin ışık ve ses dalgalarının ortaya çıkarak kulak ile algılanma süreci olarak açıklanmıştır.

Konuşmanın fizyolojik neliği, insan vücudundaki organların işlevleri ile ilgilidir. Konuşma eyleminin gerçekleşmesi için insanda bulunan zihinsel ve fiziksel unsurların birlikte çalışması sürecini kapsamaktadır.

Konuşmanın psikolojik neliği ise uyarıcılara verilen tepkiler ile açıklanmaktadır. Anlam bilim'e göre, sembol ile sembolün temsil ettiği şey arasında her zaman önemli bir fark vardır. Anlam bilim, sembollerin etkili kullanımındaki zorlukları ele alır ve sembol ile temsil ettiği şey arasındaki ilişkiyi inceler.

Konuşmanın toplumsal neliğinin temeli ilk insanın çevresiyle olan iletişim ihtiyacına dayanmaktadır. İnsan toplumsal bir varlık olarak daima konuşarak iletişim

⁵ Firdevs Güneş, "Konuşma Öğretimi Yaklaşım ve Modelleri", **Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, No:3, 2014, s. 2.

⁶ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Suat Taşer, **Konuşma Eğitimi**, 4. bs., İstanbul, Pegasus Yayınları, 2015, s. 73.

kurar. Konuşma, toplumsal bağların en temel köprüsüdür ve toplum biliminin de ilgi alanına giren bir konu olmuştur.

Bu bağlamda konuşma; dil bilim, edebiyat, felsefe, mantık, politika, hukuk, antropoloji ve psikoloji gibi pek çok disiplinin çalışma alanları arasında yer almıştır. Tüm bu disiplinler, konuşma üzerine özenle durmuş; araştırmalarını ve yorumlarını kendi perspektiflerine, ilkelerine ve kurallarına göre genişletmiştir.⁷

Dil öğretimindeki asıl hedef, kişilerin akıcı bir şekilde iletişim kurarak öğrendikleri dili daha fazla deneyimleme fırsatı bulmalarını sağlamaktır. Kişilerin öğrendikleri dili kullanarak iletişim kurabilmeleri, dil öğreniminin en temel göstergesidir. Herhangi bir dilde iletişimin en temel yolu ise konuşmaktır, ancak bu eylemin gerçekleşme süreci oldukça ayrıntılı ve zorlu aşamalara sahiptir.

Sanatsal bir üretim olan konuşma, pek çok ögenin kısa zaman içerisinde birbirine bağlı bir şekilde ve ahenkle yapılan bir çalışmanın sonucunda meydana gelir. Konuşma, kendine özgü özellikleriyle yazılı iletişim biçimlerinden ayrılan ve onlardan daha üstün niteliklere sahip bir iletişim aracıdır. Konuşmanın özellikleri hem planlı hem de plansız bir şekilde olabilmesi, tek taraflı veya karşılıklı olarak gerçekleştirilebilmesi ve diğer yazılı iletişim türlerinden farklı olarak daha şeffaf ve esnek bir yapıda olması şeklinde sıralanabilir. İletişim esnasına ortaya çıkabilen yanlış anlaşılmanın hemen düzeltilebilme imkanı olması, jest ve mimiklerin kullanımı sayesinde söylemlerin daha etkili hale gelmesi ve geri dönütlerin hızlı bir şekilde alınması konuşmayı tanımlayan diğer özellikler arasında yer alır.⁸

Konuşma tek yönlü bir eylem değildir. Hem zihinsel hem de fiziksel temellere dayanan bir eylemdir. Konuşma; insanın psikolojik, zihinsel ve fiziksel yönlerini kapsayan bir beceridir. Sözcüklerin zihinde anlamlandırılıp fiziksel olarak sesler haline gelmesidir. Konuşma, insanın iç dünyasını dış dünyaya yansıtmasında en etkili

⁷ Mehmet Kurudayıoğlu, **Konuşma Eğitimi**, İstanbul, Kriter Basım Yayın Dağıtım, 2011, s. 7.

⁸ Hasan B. Kansızoğlu, "Konuşma Dili ve Yazı Dili Etkileşimi", **Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, No:1, 2012, s. 220.

iletişim aracıdır. Rus Dilbilimci A. N. Şçukin, konuşma eyleminin gelişim aşamalarını dört başlık altında incelemiştir:⁹

Teşvik-motivasyon aşaması: Konuşmacının konuşma güdüsü ile ne hakkında ve ne amaçla konuşma yapacağına karar verdiği aşama olarak tanımlanır.

Analitik-sentetik aşama: Düşüncelerin zihinsel olarak formüle edilmesini ve dil araçları yardımıyla iç konuşmanın biçimlendirildiği aşama olarak tanımlanır ve kendi içinde iki alt aşamaya sahiptir:

Anlam oluşturma aşaması, konuşmanın planlandığı kısımdır. Zihinde anlamlı bilgiler sıralanır ve “Ne söylenmeli?” sorusuna yanıt aranır.

Biçimlendirme aşaması, adından da anlaşıldığı üzere sözlü mesajın biçimlendirme aşamasıdır. “Nasıl söylenir?” sorusunu yanıtlamak amacıyla beyinde yer alan uzun süreli hafızadan uygun sözcükler seçilir ve dilsel düzenlemeler yapılarak ifadeler oluşturulur. Teşvik-motivasyon ve analitik-sentetik aşamaları konuşmanın zihinsel yönüyle ilgilidir.

Uygulama (Artikülasyon) aşaması: Yukarıda sıralanan tüm işlemler bu aşamada birleşir. Konuşmanın fiziksel yönü ile ilgili olan bu aşamada dinleyicinin algılayabileceği ses dalgalarını oluşturma kısmı olarak açıklanmaktadır.

Kontrol aşaması: Bu aşama zihinde oluşturulan içsel konuşmaların dışsal konuşmalara dönüştürülmesi sürecinde ortaya çıkan dilsel ve anlamsal hataları düzeltmesini ve kontrol edilmesini kapsar. Bu tür düzeltmeler ancak konuşmacının niyetine karşılık gelen doğru bir ifade söylemine sahip olması durumunda gerçekleşebilir. İfadelerin düzeltilmesi ihtiyacını belirten öz denetim ve öz düzeltme mekanizmalarının aracılığıyla konuşmanın kontrolü ve düzenlenmesi sağlanır.

⁹ A.N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obščeniyu na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık Kursı, 2012, s. 410.

1.2. Zihinsel Bir Süreç Olarak Konuşma

Konuşma zihinde başlayan bir süreçtir. Konuşmacının kendi zihninde tasarladığı iletilerin dinleyiciye uygun sesler aracılığıyla iletilmesi ile konuşma gerçekleşir. Konuşmanın zihinsel boyutunu dilbilimci Oya Adalı şu sözlerle ifade etmiştir:

Konuşma sırasında konuşmacı; zihinsel bir çabayla, zihinsel birikimiyle oluşturduğu iletiyi dil aracılığıyla karşısındakine sunmaktadır. Kavramlar ve ses imgeleri arasındaki bağlantı, bunların seçilip konuşulan dilin dizgesine göre düzenlemesi konuşmanın zihinsel yanını oluşturur.¹⁰

Konuşma süreci, insan beyninde yer alan soyut düşüncelerin beyin tarafından yönetilen organlar aracılığıyla seslere dönüştürülmesidir. Konuşma sürecinde bilgilerin eksiksiz ve doğru bir şekilde iletilmesi, düşünce ve zihinsel becerilerin gelişimiyle yakından ilgilidir. Zihinsel becerilerin yeterli bir seviyede gelişmemiş olması durumunda iletilmek istenen bilgiler doğru ve etkili bir şekilde dinleyiciye aktarılamaz. Konuşmanın zihinsel boyutu ile ilgili unsurlar insan beyninde bulunan konuşma merkezleri ve hafıza çeşitleridir. Bu nedenle konuşma ile beyin arasındaki ilişkinin hem nörolojik hem de zihinsel olarak kavranması önemlidir.

İnsan beyninde konuşma eyleminin gerçekleşmesini sağlayan üç önemli kısım yer alır bunlar; **Broca Alanı**, **Wernicke Alanı** ve **Angüler Girus** olarak adlandırılır. Konuşmanın zihinsel yönünü oluşturan tüm bu merkezler beynin sol yarım küresinde bulunur. Bu alanların her birinin kendine özgü işlevleri ve özellikleri vardır ancak tüm alanlar birbirine bağlı bir şekilde konuşma sürecini başlatır, geliştirir ve sonuçlandırır.

Wernicke alanının dilin anlama ve yorumlama süreçleriyle ilişkili olduğu yerdir. Beyinde temporal lobda bulunan Wernicke alanı, konuşmanın anlamını çözümleyip konuşma üretiminin sağlanmasında etkili olan bir zihinsel bölgedir. İletişim sırasında konuşma ve ses unsurları kişinin işitme organları aracılığıyla bu alana iletilir.

¹⁰ Oya Adalı, **Anlamak ve Anlatmak**, 4. bs., İstanbul, Pan Yayıncılık, 2003, s. 27.

Dil yoluyla aktarılan kelimeler; Wernicke alanında çözümlenir, anlamlandırılır ve yorumlanır.¹¹

Wernicke alanında anlamı çözümlenen ve yorumlanan kelimeler, **Broca** alanına yönlendirilir. Bu alanda, dilin fiziksel olarak üretilmesi için gerekli olan motor-kontrol becerileri gerçekleştirilir. Bu alanın işlevi sesleri anlamlı sözcüklere çevirmektir. Konuşmada kullanılan kelimelerin yapısı ve düzeni beyinde Broca alanında incelenir. Broca alanında uygun bir söz dizimi oluşturulduktan sonra iletişim için gereken diğer zihinsel ve fiziksel süreçler devreye girer. Bu bölge, konuşmanın yapısal yönüyle ilgilidir ve iletişimin fiziksel olarak gerçekleştirilmesine yardımcı olur. Dolayısıyla Wernicke alanı ile Broca alanı arasındaki etkileşim, ifadelerin anlamını anlamada ve akıcı bir konuşma gerçekleştirme sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu süreç, insan iletişiminin temel yapı taşları arasında yer alır.¹²

Angüler Girus alanı ise duyma, okuma, yazma ve konuşma gibi eylemlerin gerçekleşmesini sağlayan özel bir bölgedir. Daha karmaşık dil işlevleri bu alanın çalışmasına bağlı olarak gerçekleşir. Broca ve Wernicke merkezleriyle olan bağlantılarıyla birlikte bu üç özel alan arasındaki etkileşim, iletişim kurmanın temelini oluşturur.¹³

Konuşmanın zihinsel unsurlarından bir diğeri olan **hafıza**, üretim temelli konuşma ve yazma, algılama temelli olan okuma ve dinleme gibi temel dil becerilerinin gelişmesinde aktif bir role sahiptir. Hafıza, insan beynindeki temel işlevlerden biri olan öğrenmenin önemli bir parçasıdır. Edinilen tüm bilgiler insan hafızasında muhafaza edilir. Konuşmanın gerçekleştirilmesi esnasında hafızadaki bilgiler kullanılarak bir üretim gerçekleştirilir. Kelimelerin muhafaza edilmesi ve gerekli durumlarda hatırlanması ancak hafıza ile mümkündür.

¹¹ Hüseyin Karabuğra, “Konuşma Eğitiminin Temel Kavramları”, **Dil Eğitiminin Temel Kavramları**, ed. Gökhan Arı, Ozan İpek, Ankara, İksad Yayınevi, 2022, s. 72.

¹² Taylan Altan, “Konuşmanın Fiziksel ve Zihinsel Unsurları”, **Konuşma ve Eğitimi**, ed. Mehmet Nuri Kardeş, Ankara, Pegem Akademi, 2020, s. 77.

¹³ Kurudayıoğlu, **a.g.e.**, s. 28.

Dil öğretimi hafızada saklanan kelime dağarcığı ile doğrudan bağlantılıdır. İnsan beynindeki hafıza; yaşanan, öğrenilen, görülen veya hissedilen her bir olayın kaydedildiği bölge olarak tanımlanır. Bu nedenle, hafıza, iletişim sürecinde önemli bir rol oynar. Hafıza kapasitesi dilin doğru ve etkili bir şekilde kullanılmasında oldukça etkili görülür.¹⁴ Hafıza çeşitleri; işlevsel özelliklerindeki farklılıklar sebebiyle duyuşal, kısa süreli ve uzun süreli olarak üç farklı şekilde sınıflandırılmaktadır.¹⁵

İnsanlar yaşamları boyunca sürekli olarak bir bilgi akışı içerisinde. Bu bilgiler beyinde kısa bir süre kalır ancak kısa süreli hafızaya iletilmediği durumlarda bilgiler hafızadan tamamen silinir. İnsan beynindeki bu bilgilerin kalma süreci **duyuşal kayıt** olarak tanımlanır.

Kısa süreli hafıza ise duyuşal kayıttan gelen bilgilerin kişiler tarafından fark edilip anlam kazandırıldığı ve geçici olarak korunduğu bir hafıza türüdür. Kısa süreli hafızayı diğer hafıza türlerinden ayıran önemli bir özellik ise kısıtlı bir kapasiteye sahip olmasıdır. Bu hafızadaki bilgilerin yaklaşık olarak 15-30 saniye arasında saklandığı bilinmektedir. Bu hafızada bilgilerin yok olma olasılığı oldukça yüksektir. Burada yer alan bilgilerin uzun süreli hafızaya aktarımının ise çok kolay bir süreç olmadığı bilinmektedir. Kısa süreli hafızada yer alan bilgiyi uzun süreli hafızaya aktarılmasında ezber ve anlamlandırma işlemlerinin yapılması gereklidir. Burada silinen bir bilginin tekrar hatırlanma ihtimali bulunmamaktadır.¹⁶

Uzun süreli hafıza öğrenilen bilgilerin kalıcı olarak depolandığı yer olarak bilinir. Yeni bilgilerin bu hafızada yer almasıyla öğrenme süreci tamamlanır. Uzun süreli hafızanın kapasitesinin herhangi bir sınırı yoktur. Uzun süreli hafızaya kaydedilen bilginin unutulması ise mümkün değildir. Uzun süreli hafıza, anısal ve anlamsal olmak üzere iki şekilde oluşabilir. Bunlardan ilki olan anısal hafıza, bireyin yaşamı boyunca deneyimlediği olayların depolandığı alandır. Bu hafıza; kişisel deneyimlerin, anıların ve geçmiş olayların saklandığı alan olarak da tanımlanmaktadır.

¹⁴ A.e., s. 31.

¹⁵ A.e., s. 32.

¹⁶ A.e.

Anlamsal hafıza ise anlamlandırılmış ve işlenmiş bilgilerin depolandığı yerdir. Bu; dilbilgisi kuralları, genel bilgiler, kavramlar ve gerçekler gibi daha soyut ve genel bilgilerin saklandığı yer olarak bilinir.

1.3. Fiziksel Bir Süreç Olarak Konuşma

Konuşma eyleminin fiziksel boyutu ses ile ilgilidir. Ses, pek çok varlığın doğasında bulunan bir özelliktir, ancak her ses konuşma sesi değildir. Konuşma, titreşim halinde gelen havanın anlamlandırılmasıdır. Ancak bu anlamlandırmanın gerçekleşebilmesi için konuşmacı ve dinleyici arasında ortak dilsel kodların bulunması gerekir. Ortak kodların olmaması halinde çıkarılan sesler, sadece bir dizi gürültüden ibarettir. Her dilin kullandığı kodlar, o toplumun ve yakın çevresinin birer sembolleridir.¹⁷

Oya Adalı konuşmanın fiziksel yönünü şu sözler ile tanımlamıştır:

İletinin duyulabilirliğini sağlamak üzere beyin, konuşma organlarına bir uyarı gönderir. İleti; akciğer, ses telleri, dil, damak, dişler, dudaklar, geniz ve benzeri organlar aracılığıyla dil yapıları içindeki seslere dönüşür...¹⁸

Konuşma, insan bedeninde yer alan bir dizi organın ahenkli çalışmasıyla gerçekleşebilen bir eylemdir. Konuşmanın doğru ve kesintisiz bir şekilde yapılabilmesi için fiziksel koşulların yanı sıra insan bedeninde yer alan işitme ve konuşma organlarının uyumlu bir şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Bu durum, insanın biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan karmaşık bir varlık olduğunu ve konuşmanın da tek boyutlu olmayan bir süreç olduğunu bizlere göstermektedir.

Konuşma ve dinleme eylemleri birbiriyle bağlantılıdır. İşitme konusunda sıkıntı yaşayan kişilerin konuşma bozukluklarına sahip olduğu bilinmektedir. Bu sebeple seslerin nasıl işitildiği de konuşmayı etkileyen faktörler arasında yer alır.¹⁹

¹⁷ A.e., s. 33.

¹⁸ Adalı, a.g.e., s. 27.

¹⁹ İlhan Erdem, "Konuşma Eğitimi Esnasında Karşılaşılan Konuşma Bozuklukları ve Bunları Düzeltme Yolları", **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**, No:11, 2013, s. 417.

Konuşmanın gerçekleşme sürecinde aktif role sahip organlar; akciğer, çene, gırtlak, dudaklar, diş, dil ve ses telleridir. Sıralanan bu organların asli görevleri konuşma eylemini gerçekleştirilmesi değildir. Örneğin, akciğerlerin asıl işlevi solunum yapmaktır. Ses tellerinin görevi ise ağız veya burun yoluyla havadan başka yabancı maddelerin akciğere girmesini engellemektir. Dilin görevi ise burun boşluğu ile ağız boşluğunu solunum ve yutkunma sırasında açıp kapatılmasını sağlamaktır.²⁰

Bu bilgiler doğrultusunda konuşma organlarının konuşma eylemindeki görevleri onların asıl görevleri dışında ikinci işlevleri olduğu anlaşılmaktadır. Konuşma organlarının ahenkli bir şekilde çalışması için doğru sinir akışları ve beyin işlevleri gereklidir. Bu organlardan birinde veya birkaçında herhangi bir yapı veya işleyiş bozukluğuna rastlanıldığında konuşma bozuklukları meydana gelmektedir.²¹

Konuşma eyleminin en temel ögesi olan sesi, daha iyi anlayabilmek için sesin çıkarılmasında etkin rollere sahip olan ses organlarının iyi bir şekilde bilinmesi önemli görülmektedir. Konuşma organları, **sesleme** ve **artikülasyon** aşamalarının gerçekleşmesini sağlayan organlardır. Bu organların büyük bir kısmı ağız boşluğunda yer alır. Konuşma organları arasında yer alan gırtlak, soluk borusunun üst kısmında bulunan ve seslerin üretilmesi ve biçimlendirilmesinde önemli bir rol oynar. Gırtlak yapısı, farklı sesleri üretmek için hava akımının değiştirilmesine yardımcı olur. Ses telleri, gırtlığın işlevlerini denetleyen kasların hareketlerine bağlı olarak çeşitli fiziksel özellikler gösterir. Seslerin çıkarılması sırasında ses tellerinin titreşmesi, temel bir ses özelliğinin ortaya çıkmasını sağlar.²²

Ses yolu, sözlü iletişimin insanın sesiyle doğrudan gerçekleştiği kanaldır. Bu yol; yutak, ağız boşluğu ve geniz boşluğunu içerir. Yutak, konuşma seslerinin çıkarılmasında kullanılan bir boşluktur. Ağız boşluğu, dudaklar, alt ve üst dişler, damak, yanaklar, alt çene kemiği ve dil gibi birçok yapıdan oluşur.

²⁰ Fahri Temizyürek, İlhan Erdem, Mehmet Temizkan, **Konuşma Eğitimi: Sözlü Anlatım**, Ankara, Öncü Kitap, 2007, s. 116.

²¹ **A.e.**

²² B. Ümit Bozkurt, "Konuşmanın Zihinsel ve Fiziksel Temelleri", **Konuşma ve Eğitimi**, ed. Gökhan Çetinkaya, 2. bs., Ankara Pegem Akademi, 2021, s. 76.

Dil, seslerin şekillendirilmesinde en etkili ağız içi organdır ve birçok şekil alabilen güçlü kas yapısına sahiptir. Yumuşak damak ve sert damak, ağız boşluğunun tavanını oluşturan kemikli yapılar olarak ses üretimine katkı sağladığı bilinmektedir.

Dişler, konuşma seslerinin oluşmasında önemli bir rol oynar ve seslerin söyleniş sırasında hareket eder. Dudaklar, yumuşak doku organlarıdır ve çeşitli kaslar tarafından yönetilirler. Çene ise ses yolunun sabit bir parçası olup alt çenenin açılması ve kapatılması ile birlikte konuşma kaslarına bağlantı sağlar.²³

Dilin en küçük birimi sestir. Tek başına bir ses anlamsız olabilir fakat birden fazla sesin bir araya gelip bir sözcüğü oluşturması ile anlamlı bir yapı ortaya çıkar. Konuşma eylemi **solunum**, **sesleme** ve **artikülasyon** aşamalarının kusursuz bir şekilde gerçekleşmesine bağlıdır.

Konuşma eylemi için enerji kaynağını sağlayan sistem **solunum** sistemidir. Akciğerlerin yardımıyla elde edilen hava, konuşma eyleminin fiziksel olarak başlangıç kısmıdır. Akciğerler aldıkları havayı sıkıştırarak soluk borusuna iletir. İletilen bu hava sesin en temel hali olarak bilinmektedir. Akciğerdeki hava gırtlaktaki ses tellerinden geçerken bir titreşim yaratır ve hava ses biçimini alır. Bu sesin oluşumunu ve sesin kaynağını açıklayan kavrama ise **sesleme** denmektedir.²⁴

Artikülasyon, anlamlı bir sesletimin temel koşullarından biridir. Doğru bir artikülasyon yapılamadığında konuşmanın anlaşılabilirliği azalır.²⁵ Artikülasyon aşaması şu ifadelerle tanımlanmıştır:

Sesin oluşumunda kullanılan hava akımı düzenine göre akciğerlerden, gırtlaktan veya art damaktan gelen havanın belli konumlara girmesini sağlayarak gırtlığın üst kısmında bulunan ses organları aracılığıyla konuşma seslerini oluşturma ve çıkarma...²⁶

²³ A.e., s. 77-78.

²⁴ A.e., s. 74.

²⁵ Raif Özben, **Türkçe Diksiyon**, İstanbul, İnkılap Kitapevi, 1989, s. 43.

²⁶ Kamile İmer, Ahmet Kocaman, A. Sumru Özsoy, **Dilbilim Sözlüğü**, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2011, s. 113.

Konuşmanın doğru bir şekilde anlaşılması ve etkili sunulması sesin şiddeti ile ilgili değil artikülasyonun doğru bir şekilde gerçekleşmesi ile ilgilidir. Diksiyon derslerinde seslerin çıkarılması için artikülasyon çalışmalarının önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Tekerleme çalışmaları bu tür derslerde kullanılan en yaygın etkinlikler arasında yer alır.²⁷

Konuşma becerisinin kazandırılmasındaki temel hedef insanların çevresindekilerle akıcı, doğru ve etkili bir şekilde iletişim kurabilmesidir. Etkili bir konuşma için ise seslerin doğru çıkarılması, kelimeleri oluşturan hecelerin doğru sürede söylenmesi, sözcüklerin doğru telaffuzu, cümlelerde verilmek istenen anlama uygun vurgu ve tonlamaların yapılması, gereken yerlerde duraklamaların yapılması gibi pek çok bileşene hakim olmak gerekir.²⁸

1.4. Konuşmada Bürünsel Özellikler

Konuşma eyleminde ritim, ezgi, ses tonu ve ses vurgusu gibi dile ait ses özelliklerine **bürün (prozodi)** denir.²⁹ Bürün, ses biliminde ritimdeki, tondaki, konuşma hızındaki veya konuşma şiddetindeki değişkenlerdir. Konuşma esnasında sözlerin duygusal ve düşünsel anlamlarına uygun seslendirme ve sözün hissettirdiği ezgiyi iletilemek için bürünlerin doğru kullanımı önemlidir.³⁰ Bürünsel özelliklerle ses ve söz arasındaki ahenk ve anlam bütünlüğü sağlanır. Bu da konuşmanın estetik yönünü oluşturur. Bu birimlerin konuşma esnasında doğru ve etkili bir şekilde yapılması konuşmanın anlaşılabilirliğini ve akıcılığını olumlu yönde etkiler.

Yabancı dil öğretiminde dil yapılarının öğretimi kadar o dile ait bürünsel özelliklerin de öğretilmesi oldukça önemlidir. Hedef dilde sesletimin doğru bir şekilde gerçekleşmesi bürünsel özelliklere bağlıdır. Dilin bürünsel özellikleri; konuşulan

²⁷ Kurudayıoğlu, a.g.e., s. 41.

²⁸ Mehmet Emre Çelik, "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisi ve Etkinlik Örnekleri", **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi**, ed. İlhan Erdem, Bahar Doğan, Hatice Altunkaya, Ankara, Pegem Akademi, 2019, s. 115.

²⁹ Hasan B. Kansızoğlu, Nurbanu Kansızoğlu, **Konuşma Eğitimi İle İlgili Temel Kavramlar**, ed. Mesut Gün, Muhammet Memiş, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2022, s. 8.

³⁰ M. Volkan Coşkun, "Ana Dili Eğitiminde Parçalarüstü Birimlerin Önemi ve Teknoloji Destekli Olarak Kavratılması", **Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, No:48, 2009, s. 42.

dildeki duyguların, düşüncelerin ve niyetlerin ifade edilmesi için kullanılır ve işlevselliği tamamlayıcı özelliğe sahiptir.³¹

Sesin bürünsel özelliklerinden biri olan **vurgu**, “*Bir sözcükteki ya da öbekteki bir seslemi, öteki seslemlerden daha belirgin, daha baskılı bir biçimde söyleme; böylece kimi zaman yeni bir anlam ortaya koyma.*”³² ifadeleriyle tanımlanmıştır. Konuşma sırasında oluşan her ses dalgası farklı bir şiddete ve aynı zamanda farklı bir vurguya sahiptir. Sesin şiddetinin düşük veya yüksek olması vurguyu belirler. En şiddetli sese ise vurgulu ses denir. Hece, kelime veya cümle vurgusu çeşitleri bulunmaktadır. Cümle vurgusu, iletişimde ifadenin anlamını değiştirebilme özelliğine sahiptir. Vurgu; konuşmacı tarafından anlatılan konuya dikkat çekmek, önemli kısımları vurgulamak veya yanlış anlaşılmalara giderek için de kullanılabilir.³³

Konuşmayı oluşturan seslerin alçalıp yükselmesi, yumuşayıp sertleşmesi veya inceli kalınlaşmasına **tonlama** denir.³⁴ Tonlama, sesin algılanma seviyesi, sesin şiddeti olarak da tanımlanabilir. Bu titreşimlerin yoğunluğuna bağlı olarak değişkenlik gösterir. Söylemlerin anlamını değiştirme özelliğine sahip tonlama, konuşmanın doğruluğu ve akıcılığı için önemli görülür. Çünkü tonlama; bir cümlenin veya kelimenin ifade ettiği anlamı büyük ölçüde etkiler. Tonlama, kişinin duygusal durumu ile de ilişkilidir ve konuşmanın yumuşaklığını, sertliğini, coşkunu, öfkesini, kesinliğini, belirsizliğini gibi özellikleri yansıtabilir. İletilmek istenen mesaj tonlamayı doğrudan etkiler.³⁵ Etkili bir konuşma için konuşmacı, kendine en uygun tonda konuşabilmeli ve ses tonuna hakim olması önemlidir.³⁶

Konuşma eylemini gerçekleştirmek için enerjiye bir diğer ifadeyle solunum yapmaya ihtiyaç duyarız. Konuşma esnasında bu ihtiyacımızı karşılamak için

³¹ Halit Karatay, Gökçen Tekin, “Konuşma Eğitiminin Bütün Özellikleri ve Öğretimi”, **Kesit Akademi Dergisi**, No:18, 2019, s. 3.

³² İmer, Kocaman, Özsoy, **a.g.e.**, s. 258.

³³ Çoşkun, **a.y.**, s. 43.

³⁴ Kurudayıoğlu, **a.g.e.**, s. 42.

³⁵ **A.e.**, s. 43.

³⁶ Müzeyyen Altunbay, “Konuşma Eğitiminin Temel Kavramları”, **Dil Eğitiminin Temel Kavramları**, ed. Ülker Şen, Ankara Pegem Akademi, 2019, s. 51.

duraklamalar yaparız. Konuşurken ara ara soluk almak ve kelimeleri özenle seçmek, dinleyiciler üzerinde daha etkili bir izlenim bırakır.³⁷ Duraklamaların doğru şekilde yapılmaması durumunda iletilmek istenen mesajın alıcılara tarafından yanlış anlaşılmasına sebep olabilir. Konuşma sırasında yapılan bu duraklamalar aynı zamanda dinleyicilerin anlatılanları düşünmelerine ve dinleyicilerin tepkilerini anlamak için konuşmacıya olanak sağlar. Konuşma dilinden farklı olarak yazı dilinde duraklama yapmak için nokta, virgöl, üç nokta gibi noktalama işaretleri kullanılmaktadır.³⁸

Ritim, “*Cümlelerin anlamlı susuşlarla bölünmesi.*”³⁹ ifadeleriyle tanımlanır. Etkili iletişim için konuşmanın açık, doğru, anlamlı ve dikkat çekici olması gerekir; kelimelere doğru vurgu yapmak ve cümleleri uygun bir şekilde tonlamak ve ritimlendirmek bu sebeple önemli görülür. Konuşmanın ritmi, akıcılığın sağlanmasıyla yakından ilişkilidir. Heceleri ve kelimeleri tekrarlamadan, vurgu ve tonlama konusuna özen göstererek uyumlu bir akış oluşturmayı ifade eder. Konuşma eğitiminde tekerlemeler, bilmeceler, maniler gibi doğası gereği ritmi olan türlerden yararlanarak ritim duygusunu geliştirmek amaçlanır.

Diğer bir bürünsel özellik olan **ezgi**, dinleyenin kulağında yer eden bir ahenk olarak bilinmektedir. Konuşulan tüm diller kendilerine özgü bir ezgiye sahiptir. Bu farklı ezgiler sayesinde insanlar bilmedikleri diller hakkında tahmin yürüterek çıkarımlar yapabilir. Buna örnek olarak Türkçe veya Rusça bilmeyen bir kişi önceden bu dillerin ezgisine aşına ise hangi dilin konuşulduğu konusunda bir fikir yürütebilir.⁴⁰

Diğer bir bürünsel özellik olan **ulama** ise, “*Bir sözcüğün son sesi ile kendisini izleyen sözcüğün ilk sesi arasındaki geçiş bağlantısı.*”⁴¹ olarak tanımlanmıştır. Ulama kurallarına uyulmadığında konuşmalar tek düze veya sıkıcı hale gelebilmektedir. Ulama, konuşmanın akıcılığın ve söylenen sözlerin daha etkili olmasında etkili bir

³⁷Kurudayıoğlu, **a.g.e.**, s. 43.

³⁸ Karabuğra, **a.g.e.**, s. 75.

³⁹ Kurudayıoğlu, **a.g.e.**, s. 47.

⁴⁰ **A.e.**

⁴¹ İmer, Kocaman, Özsoy, **a.g.e.**, s. 2.

unsurdur. Ulamanın gerekleŒebilmesi için kelimeler arasında duraklama yapılmaması gerekir. Œiirsel üsluba sahip olan kiŒilerin belirgin özelliklerinden biri de ulamayı ustalıkla kullanmalarıdır.⁴²

1.5. Konuşmanın Psikolojik Özellikleri

Duygu ve düşüncelerimizin anlamlı sözlere dönüŒtürerek iletilmesini sağlayan konuşma eylemi, pek çok dilbilimci ve psikoloğun uzun yıllardır araŒtırdığı konulardan biri olduğu bilinmektedir. İnsanlar arasındaki iletiŒiminin temel bir aracı olan konuşma, eŒitli psikolojik temellerle iliŒkilidir. Konuşma aracılığıyla insanların nasıl iletiŒim kurduklarını, kendilerini nasıl ifade ettiklerini veya çevreleriyle olan iliŒkilerini nasıl yürüttüklerine dair sorular psikolojik yönden ele alınmaktadır. İnsan zihnini ve davranıŒlarını inceleyen psikoloji bilimi, konuşmayı dilin sadece bir iletiŒim aracı olmanın ötesinde düşüncelerimizi, duygularımızı ve kimliğimizi Œekillendirmek için kullandığımız bir eylem olarak ele alır.

Konuşmanın psikolojik boyutu, uyarıcı-tepki kavramı ile yakından iliŒkilidir. Konuşma bir dizi uyarıcıya verilen tepkilerden meydana gelir; bazıları duygusal, bazıları zihinsel ve bazıları ise sözlü ya da sözsüz tepkiler olabilmektedir. Geri bildirim, psikolojik olarak insanı harekete geçirme etkisine sahip bir uyarıcı ve yönlendirici niteliğe sahiptir. Konuşma sırasında konuşma yapan kiŒinin kendi sesini duyarak sesi nasıl çıkardığını, sesi doğru mu yoksa yanlış mı kullanıldığına dair çıkarımlar yapması geri bildirim sayesinde gerekleŒir.

Konuşma, düşüncelerin seslere dönüŒmesidir. Konuşma ile kiŒi i dünyasında düşündüğü ve tasarladığı sözleri ses yoluyla dışarıya aktarabilir. Ancak bu seslerin bir anlamı olmalıdır. Bu bağlamda anlam bilim, konuşma seslerini anlaşılır mesajlara dönüŒtüren görünmez bir köprü görevi üstlenir. Konuşma bir araçtır, anlam bilim ise konuşmanın bir kullanım kılavuzu niteliğindedir. Konuşma ve anlam bilim arasındaki iliŒkiyi inceleyerek dili etkili bir Œekilde nasıl kullanacağımıza dair bilgiler elde ederiz. Anlam bilim sayesinde konuşma eylemi, bir ses akıŒından anlamlı bir fikir alıŒveriŒine

⁴² Kurudayıoğlu, a.g.e., s. 48.

dönüşerek düşüncelerimizi ve deneyimlerimizi çevremizdeki insanlarla paylaşmamıza olanak tanır.⁴³

Anlam bilim, sözcüklerin anlamlarını ve birbirleriyle olan ilişkilerini inceleyen bir bilim dalıdır. İnsanlar konuşurken duydukları seslerden çok bu seslerin taşıdığı anlamı kavramaya çalışır. Anlam bilim, dilin soyutlanmasında ve sembolleştirme sürecinde bize yardımcı olur. Dil, kavramları ve düşünceleri ifade etmek için semboller kullanır ve bu bağlamda anlam bilim sembollerin doğru ve etkili kullanımını araştıran bir disiplin olarak tanımlanmaktadır.⁴⁴

İnsanlar, sadece var olan nesnelere hakkında değil bu nesnelere ilgili kendi yaşam deneyimleri ve nesnelere yüklediği anlamlarla konuşur. Dolayısıyla konuşma eylemi esnasında insanlar dış dünyadaki nesnelere herkes tarafından bilinen anlamları yerine bu nesnelere deneyimleri ve onlar hakkında zihinde yer alan semboller kullanır. Bu sayede dilin ve sembollerin insan algısıyla gerçekleşen etkileşimini ve insan deneyimlerini ifade etmek için nasıl kullanıldığını bizlere yansıtır.

Konuşmanın nesnesi, insanın bilincindeki gerçek dünya olgularının ilişkilerini ve durumlarını yansıtan düşüncelerdir. Bu ideal nesne, konuşma faaliyetinin özgül karakterini ve amacını yani düşüncenin ifadesidir. Yabancı dil öğretiminde düşüncenin konuşmanın nesnesi konumunda olduğunu bilinmesi önemli bir yere sahiptir. Çünkü düşüncenin en önemli özelliklerinden biri, sürekli olarak bir anlam ilişkisi kurma çabası içerisinde olmasıdır.

Beynimizdeki her bir düşünce bir olguyu diğer bir olgu ile ilişkilendirmeye ve birleştirmeye çalışır. Bu bağlantılar ve ilişkiler, var olan nesnelere ve olguların dış dünya ile olan ilişkilerinin bilincimizde yansıyan anlam ilişkileri ve yapılarını oluşturmaktadır. Anlam ilişkisinin temel bir göstergesi, kavramlar arası ilişkilerdir. Kavramların yalnızca dilsel ve yapısal olarak birbiriyle uyumlu olması yeterli değildir. İlişkilendirilen kavramların anlamları arasında da uyum olması gerekmektedir.

⁴³ Taşer, a.g.e., s. 74

⁴⁴ A.e., s. 75.

Yabancı dil öğrenen kişiler ancak anlamlı ve gerçek dünyayı yansıtan ifadeler kurarak dil öğrenebilir. Gerçekliğin yansıtılması sürecinde insan bilinci, basit anlam ilişkilerinden daha karmaşık anlam ilişkileri kurmaya başlar. Kelimeler arasındaki anlam ilişkileri derinleştikçe somut kavramlardan uzaklaşılır.⁴⁵

Düşünce, konuşmanın bir konusu olarak konuşmacı için en genel ve aynı zamanda en önemli olanı temsil eden ilişkilerin karmaşık halidir. Dolayısıyla bir düşünceyi ifade etme sürecindeki zorluk durumu, bir konuşmacının bir cümle ifade ettiğinde hem bu cümlenin içeriğini hem de genel düşünceyi açığa çıkarması gerektiğinden kaynaklanmaktadır. Konuşma, düşüncelerin şekillendirilmesi ve formüle edilmesinin sonucunda ortaya çıkan bir eylemdir. Yabancı bir dilde konuşma öğrenimi, sadece dilsel araçları kullanarak değil aynı zamanda düşünceleri şekillendirerek ve formüle ederek sözlü konuşmayı da öğrenmeyi kapsar.⁴⁶

1.6. Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Becerisi

Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisi, iletişimsel görevleri çözmeyi amaçlayan yaratıcı beceriler sistemini temsil eder.⁴⁷ Dilbilimci Özcan Demirel, konuşma becerisi ile ilgili şu ifadeleri dile getirmiştir:

Yabancı dil öğretiminde genel amaçlardan biri, belki de en önemlisi öğrencilerin öğrendikleri dili anlaşılır bir şekilde konuşabilmesidir. Konuşma bilişsel becerilerin yanı sıra psikomotor becerilerinin gelişmesine bağlı olarak gelişmektedir. Konuşma eğitimi yabancı dil öğretiminin her aşamasında yapılmaktadır.⁴⁸

Konuşma becerisinin konularını insanın çevresini kapsayan gerçekliklerin bir yansıma biçimi olan düşünceler oluşturur. Düşüncenin birincil varoluş, oluşum ve ifade aracı ise dildir. Konuşma, kişiler arasında dil yardımıyla iletişim kurma amacı taşıyan bir algılama ve üretim odaklı bir dil becerisidir.

⁴⁵ İ. A. Zimnaya, **Psiholojiçeskiye Aspekti Obuçeniya Govoreniyu Na İnostrannom Yazıke**, Moskva, Prosveşçeniye, 1985, s. 65.

⁴⁶ **A.e.**, s. 66.

⁴⁷ N. D. Galskova vd., **Osnovı metodiki obuçeniya inostrannım yazıkam**, Moskva, KNORUS, 2017, s. 214.

⁴⁸ Özcan Demirel, **Yabancı Dil Öğretimi. Dil Pasaportu. Dil Biyografisi. Dil Dosyası**, 8. bs., Ankara, Pegem Akademi, 2014, s. 93.

Rus yöntembilimci T. M. Balihina, sözlü iletişim unsuru olan konuşma becerisinin özelliklerini şu ifadeleriyle açıklamıştır:⁴⁹

- Kişinin kendini ifade etme veya bilgi aktarma isteğinden ortaya çıkar;
- Kişinin kendini ifade etme araçlarından biridir;
- Kişinin düşüncelerini içerir;
- İşlevsel bir eylemdir;
- İçsel ve dışsal sözlü bir ifadenin mekanizmasını sağlayan bir beceri türüdür;
- Dilsel bir araçtır;
- Bir konuşma ürünü olarak diyalog, polilog ve monolog türlerinde oluşturulur;
- İletişimin durumunu ve kişilerini belirleyen koşullara göre şekillenebilir;
- Hazırlıklı veya hazırlıksız şekilde gerçekleşebilir.

Herhangi bir iletişim durumunda en az iki kişinin olması gerekir dolayısıyla bir kişi bilgi iletimi yaparken diğeri bilgi alımı gerçekleştirmektedir. Üretim temelli beceriler konuşma ve yazma becerileridir ve bu beceriler iletişim sürecinde aktif rol oynar; dinleme ve okuma becerileri ise daha pasif ve bilgi alımının yapıldığı beceri türleri olarak tanımlanır.

Aktif dil becerilerinden biri olan konuşma anlatım temellidir. Anlatımın gerçekleşmesi için dilin anlaşılması, dil bilgisel yapıların bilinmesi ve belirli sözcük birikimine sahip olunması gerekir. Sıralanan tüm bu dilsel becerilerin sağlanmasıyla sözlü anlatım gerçekleşebilir.⁵⁰

Konuşma ve yazma arasındaki temel benzerlik, bilgi aktarma özelliklerinin olmasıdır. Konuşma becerisinde fiziki olarak sesler aracılığıyla bir üretim gerçekleştirilir. Konuşma esnasında sesler kelimelere, kelimeler cümlelere dönüşür ve

⁴⁹ T.M. Balihina, **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak nerodnogo, novogo**, Moskva, RUDN, 2007, s. 125.

⁵⁰ İlhan Erdem, "Konuşma Eğitimi Esnasında Karşılaşılan Konuşma Bozuklukları ve Bunları Düzeltme Yolları", **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**, No:11, 2013, s. 418.

oluşturulan bu cümleler bir araya gelerek sözlü metinler meydana gelir. Yazma becerisi ise öğrenilen dilin grafik sembolleri yani harfleri aracılığıyla gerçekleştirilen bir beceri türüdür. Konuşma, bilginin doğrudan ve bir temas içinde iletilmesine yöneliktir; yazma ise bilginin uzaktan iletilmesi özelliğini taşıyan bir dil becerisidir. Bu açıklamalara ek olarak konuşma, yazma becerisine kıyasla çok daha kolay ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilir.

Dinleme ve okuma becerileri ise; algılama ve bilgi alımlamanın ön planda olduğu becerilerdir. Bu dil becerileri daha sonra işlenebilen özelliğe sahiptir; bu sebeple bilgi alıcı beceri türleri olarak sınıflandırılır. Dinleme ve okumanın gerçekleşmesinden sonra bilgi alımlaması yapan dinleyici veya okuyucu kendi çıkarımlarını yapabilir ve böylelikle sözlü veya yazılı bir üretime geçebilir.⁵¹

Dil bilimsel açıdan, dinleme ve okuma dilsel göstergelerin tanıma işlevine dayanmaktadır. Sözlü ve yazılı konuşmanın algılanmasını temsil eden dinleme ve okuma, farklı koşullarda gerçekleşir ve bazı farklılıklara sahiptir. Dinleme genellikle geri döndürülemez çünkü aktarılan bilginin tekrarı olmaz. Bu sebeple dinleme sırasında bazı bilgiler kaybolabilir ve dinleyici tarafından söylemler tam olarak anlaşılabilir. Dinleme esnasında dinleyici, konuşmacının iletilerini algılar ve önemli görülen söylemleri ayırt ederek uyumlu bir bütün halinde sentezini gerçekleştirir. Okumada ise okuyucu gerekli durumlarda tekrar metne geri dönerek yeniden okuyabilir, metnin analizini yapabilir ve böylece daha kademeli ve yavaş bir şekilde bilgiler alımlanabilir.

Konuşma ve dinleme becerilerinin her ikisi birbiriyle yakından ilişkilidir. İki beceri türünün gelişimi birbirine paralel olarak gerçekleşir. Bu bağlamda doğru, anlaşılır ve akıcı bir konuşmanın sağlanmasında dinleme becerisi oldukça etkili bir faktördür.⁵²

⁵¹ L. C. Kruçkova, N. V. Moşçinskaya, **Praktičeskaya metodika obuçeniya russkomu yazıku kak inosrannomu**, Moskva, Flinta, 2009, s. 226.

⁵² A.e., s. 228.

Yabancı dilde iletişim kurma yolları; okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi tüm dil becerilerini kapsar. Tüm bu dört beceriyi birleştiren bir eğitim olarak ele alınır. Konuşma becerisinin öğretim süreci diğer tüm dil becerileriyle birbirlerine bağlantılı olarak gelişir. Bu sebeple konuşma etkinliklerinde kullanılan alıştırmalar dinleme, okuma ve yazma gibi diğer dil becerilerinin öğretiminde de kullanılabilir.⁵³

Yabancı dil öğretimi ana dil öğrenim sürecine benzer şekilde doğal bir sıra takip edilerek geliştirilir. Bu sıralama genellikle ilk olarak dinleme becerisi ile başlar daha sonra konuşma, okuma ve yazma becerilerinin gelişimi üzerinde durulur. Konuşma, doğal veya eğitsel amaçlı olmak üzere ikiye şekilde yapılabilir. Yabancı dil öğretiminde gerçek yaşamda karşılaştığımız tüm iletişimsel durumları yansıtmak mümkün değildir ancak derslerde bu durumları gerçeğe benzer şekilde öğrencilere sunulabilir.

Konuşma eğitiminin amacı öğrencilerin sosyal hayatta karşılaşılabilecekleri çeşitli durumlarda sözlü iletişim kurma becerilerini geliştirmesine yöneliktir. Konuşma eğitimi doğal konuşma modeli temel alınarak öğrencilerin hedef dilde ifade üretmelerine yönelik tasarlanır. Sözlü iletişim unsuru olarak sayılan konuşma becerisinin öğretimi, öğrencinin neyi, kime, neden, nasıl, nerede ve ne zaman gibi soru kalıplarını ve yanıtlarını içeren iletişimsel ifadeler kurması beklenen bir beceri türüdür.

Konuşma eğitimi, yabancı dil öğretiminde en zorlu ve karmaşık görevleri ve becerileri içeren bir sistemdir. Konuşma faaliyeti gerçekleştirirken öğrencilerin hedef dilin dil bilimsel ve kelime yapılarını kavramasının yanı sıra bu dilsel özellikleri kullanarak yeni ifadeler üretmesi gerekir. Yabancı dilde konuşma üretimini zor kılan bir diğer özellik ise ana dilin araçları kullanılmadan kişinin duygu ve düşüncelerini özgün bir şekilde ifade etmesi yer alır. Konuşmayı gerçekleştirmek için konuşmacı hem hedef dile ait dil bilimsel ve kelime yapılarına hem de kendi ana dilinde olmayan

⁵³ Y. İ. Passov, *Osnovi kommunikanivnoy metodiki obuçeniya inoyaziçnomu obuçeniya*, Moskva, Russkiy yazık, 1989, s. 124.

yapılara hakim olması gerekir. Konuşma becerisi öğretim hedefleri aşağıda yer almaktadır:⁵⁴

- Herhangi bir konu hakkında konuşmayı başlatma, sürdürme ve sonuçlandırabilme;
- Kendi bakış açısını sunabilme, örneklendirebilme ve karşılaştırma yapabilme;
- Muhatabın ne söylediğini ilk duyduğunda anlayabilme;
- Duyulan ifadeleri normal bir hızda kavrayabilme;
- Muhataptan açıklama isteyebilme;
- Temel konuşma işlevlerini ifade edebilme (bir şeyi onaylama, itiraz etme, şüphe ifade etme, onaylama, söz verme, kabul etme, önerme, sorgulama, talep etme, davet etme, şaşkınlık ifade etme vb.);
- Kendini hem anlam hem de yapı bakımından tutarlı ve mantıklı bir şekilde normal bir hızda ifade edebilme;
- Okunan, duyulan veya görülenleri tekrar anlatabilme.⁵⁵

Konuşma derslerinin her zaman kapsamlı iletişimsel konularda işlenmesi önerilir. Bu sebeple derslerde iletişim odaklı görevler öne çıkarılmalı ve konuşmanın bir iletişim aracı olduğu her zaman vurgulanmalıdır. Başlangıç, orta ve ileri düzey yabancı dil derslerinin tümünde konuşma becerisinin gelişimine yönelik çalışmalar yapılabilir. Yabancı dil düzeylerine uygun olarak öncelikle tekrar etkinlikleri daha sonra anlamsal içeriği yoğun olan etkinlikler ve son olarak da iletişimsel etkinlikler uygulanır.

Konuşma eğitimi kelime bilgisi ve dil bilgisel beceriler ile hedef dilin fonetik ve tonlama kurallarının bir arada gelişmesine bağlı gerçekleşen bir eğitim çeşididir.

⁵⁴ Kruçkova, Moşçinskaya, **a.g.e.**, s. 282.

⁵⁵ **A.e.**

Tüm bunlara ek olarak hedef dilin kültürüne ait jest ve mimiklerin de konuşma eğitimi kapsamına girdiğini unutmamak önemlidir. Çünkü sözsüz iletişim araçlarının da iletişimde aktif olarak kullanıldığı bilinmektedir.⁵⁶ Konuşma becerisinin öğretimi; dil bilgisel yapıların kavranması, bu yapıların işlenmesi için beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi ve konuşmanın iletişimsel yönünün geliştirilmesi olarak üç ana bileşenden oluşur.

Konuşma öğretimi, **beceri oluşturma**, **beceri geliştirme** ve **sözlü iletişim geliştirme** şeklinde üç aşamayı kapsar.⁵⁷

Konuşma öğretiminin ilk aşaması olan **beceri oluşturma aşaması**, kendi içerisinde üç alt kısma ayrılır:

İlk kısım başlangıç düzeyinde yapılan derslerde konuşmanın doğru bir şekilde gerçekleşmesi için en temel gereklilik olan harflerin okunuş kurallarını ve telaffuz çalışmalarını kapsar. Yabancı dil öğrenen bir öğrencinin öğrendiği dilde konuşabilmesi ve duyduğu ifadeleri doğru bir şekilde anlaması için başlangıç olarak o dilin alfabesinde yer alan tüm sesleri doğru bir şekilde anlayabilmesi ve bu sesleri çıkarabilmesi gerekir. Okuma kuralları ve telaffuz çalışmaları yapıldıktan sonra diğer adımlara geçilebilir. Hedef dile ait seslerin doğru bir şekilde çıkarılmaması durumunda kelime ve dil bilgisi becerilerine geçmek mümkün değildir.

Beceri oluşturma aşamasının ikinci alt kısımda ise kelime ile ilgili becerilerin geliştirilmesi hedeflenir ve bu kapsamda yeni kelimeler öğrencilere sunulurken çeşitli kelime çalışmaları yapılır.

Son olarak üçüncü kısımda ise hedef dilin dil bilgisi yapıları üzerinde yoğunlaşılır ve bu becerinin geliştirilmesi yönünde etkinlikler uygulanır. Öğrencilerin dil düzeylerine bağlı olarak kelime ve dil bilgisi becerilerine yönelik dil çalışmaları atlanabilir. Konuşma derslerinin içeriği ve hedefleri doğrultusunda birinci aşamanın tümü de yapılmayabilir. Bu durum genellikle ileri düzey dil derslerinin yapıldığı

⁵⁶ Demirel, a.g.e., s. 94.

⁵⁷ Passov, a.g.e., s. 129.

gruplarda karşımıza çıkar. Bu aşamada herhangi yazılı bir metin kullanılmaz fakat fotoğraf, video, ses kayıtları, şarkı ve podcastler gibi görsel ve işitsel materyallerle dersler desteklenebilir.

Konuşma öğretiminin **beceri geliştirme aşamasının** temelinde metinler yer alır. Konuşma derslerinde kullanılan metinler okuma becerisine yönelik hazırlanan metinlerden farklı özelliklere sahiptir. Bu tür metinler, konuşma diline özgü söylemlerden oluşur.⁵⁸ Ders içi materyali olarak kullanılan bu metinlerin içeriği, konuşma öğretiminin birinci aşamasında işlenen kelime kalıplarını kapsar. Bu metinler öğrenciler için bilgi ve motivasyon kaynağıdır. Öğrenciler kendi düşüncelerini sözlü bir şekilde ifade ederken konuşma metinleri içerisinde yer alan cümlelerden yararlanır ve öğrencilerin metindeki ifadelerle kendi özgün ifadelerini birleştirilmesiyle konuşma becerisinin gelişimi başlar. Cümlelerdeki dil bilgisi ve konuşma kalıpları bir amaç doğrultusunda geliştirilerek yeni sözlü ifadeler üretilir. Konuşma metinlerini oluşturan ifadeler öğrenciler tarafından ezberlenebilir ancak ezber, konuşma becerisinin gelişiminde en etkili yöntem olarak görülmez.

Üçüncü aşama ise ilk iki aşamaya göre dil bilimsel ve psikolojik açıdan daha karmaşık görevleri kapsayan **sözlü iletişim geliştirme aşaması** olarak tanımlanır. Bu aşamada farklı iletişimsel durumlar ve olaylar hakkında uygun dilsel yapılar seçilerek konuşma görevleri sunulur. Öğrencilerin daha önceden bildiği konular hakkında veya kendi yaşam deneyimlerini içeren tartışma etkinlikleri bu aşamada kullanılabilir. Söz konusu aşamadaki konuşma dersleri sözlü veya yazılı materyaller kullanılmadan yapılır. Ancak görsel araçlar öğrencileri konuşmaya teşvik etmek ve konuşmanın içeriğinden çok anlamsal açıdan yönlendirmek için kullanılabilir.

Konuşma öğretiminde önemli olarak görülen diğer bir unsur ise öğrencilerin konuşma becerisindeki gelişimlerini yansıtan değerlendirmelerdir. Öğretmenler tarafında düzenli bir şekilde yapılması önerilen bu değerlendirmeler öğrenme sürecinin güçlü veya zayıf yönlerinin belirlenmesinde ve en etkili öğrenme

⁵⁸ A.e, s. 130.

stratejilerinin ve yöntemlerinin açığa çıkarılmasında oldukça yararlı görülmektedir. Bu değerlendirmeler sayesinde öğrenciler yabancı dil öğrenme sürecinde kendi deneyimlerini fark edebilir ve ilerleyen zaman dilimlerinde dil becerilerini geliştirmek için bu değerlendirmeleri kullanabilir.⁵⁹

Konuşma öğretimini, öğrencilerin konuşma isteği, öğrenilen dilin yapısal özellikleri, kelime bilgisi, öğrencilerin kişisel deneyimleri ve konuşmanın yeri, zamanı ve konusu gibi çeşitli etkenler şekillendirir. Konuşma öğretimini etkileyen diğer bir unsur ise öğrencilerin yaş farklılıklarıdır. Örneğin ilkokula giden bir öğrencinin görsel hafızası çok daha kuvvetlidir. Bu sebeple konuşma öğretimi yapılırken daha renkli, somut ve dikkat çekici görsel araçların kullanılması uygun görülür. Gördükleri veya duydukları iletileri taklit etmeleri istenen iletişimsel oyunların kullanımı bu yaş grubuna yönelik derslerde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Orta yaş grubundaki öğrenciler ise daha gözlemci, kendi fikirlerini daha kolay ifade edebilen, kıyas yapabilen ve öğrendiklerini mantıksal bir düzene oturtmayı tercih eden kişilerden oluşur. Bu sebeple ders içinde ezbere ve yeniden üretmeye dayalı etkinlikler tercih edilir.

İleri yaş gruplarında ise yüksek derecede bilişsel-mantıksal davranışlar gözlemlenir. Bu gruptaki öğrenciler ezber yapmak ve derslere odaklanmak için farklı arayışlar içerisinde olur. Konuşma etkinlikleri ezber yolu yerine bilgileri sınıflandırma ve ilişkilendirme yoluyla metinlerin oluşturulması ve dönüştürülmesini içerir. Bu nedenle konuşma becerisinin öğretiminde uygun bir yaklaşım ve teknik seçerken yabancı dil öğrenen kişilerin bireysel yaş farklılıklarını göz önünde bulundurmaları gerekir.⁶⁰

Yabancı bir dilde konuşabilmek için öğrenilen dilin fonetik, dil bilgisi, söz dizimi gibi dilsel yapılara hakim olmanın yanı sıra öğrencinin konuşma yapabilme konusunda yeterli özgüvene sahip olması önemli görülür. Bu sebeple yabancı dil

⁵⁹ A.e., s. 131.

⁶⁰ Balihina, a.g.e, s. 130.

öğretimi yapan öğretmenlerin öğrencileri dil bilgisi, kelime bilgisi, fonetik gibi dilsel becerilerde gelişim sağlamalarında yol gösterirken ayrıca öğrencilere konuşmaları için özgüven ve motivasyon sağlamalıdır. Bunun yanı sıra öğretmen öğrenme ortamını öğrencilerin kaygılarını en aza indirgeyecek bir ortam haline getirmelidir.

Yabancı dil öğrenen kişilerde konuşma kaygısının görülme olasılığı oldukça yüksektir. Konuşma konusunda kaygı yaşayan öğrencilerde korku, üzüntü ve kızgınlık gibi farklı duygu durumları oluşabilir. Bunların yanı sıra fiziksel olarak öğrencilerde kalp ritminde düzensizlik, terleme veya yüzün kızarması gibi durumlar gözlemlenebilir. Tüm bu sıralanan durumlar konuşma becerisinin gelişimine olumsuz yönde etkiler. Öğretimdeki bu olumsuz durumların önüne geçmek için öğretmen, konuşma konusunda kaygı yaşayan öğrencilerle yakından ilgilenmeli ve onları iyi bir şekilde gözlemlemelidir. Kaygı, stres ve özgüven eksikliği yaşayan öğrencilere gerektiği takdirde özel bir program uygulanması tavsiye edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

KONUŞMA ÖĞRETİMİNDE DİYALOG VE MONOLOG

2.1. Konuşma Türleri

Rus dilbilimci A. N. Şçukin, konuşmayı özelliklerine göre zihinsel ve biçimsel olmak üzere iki türe ayırmaktadır. Söz konusu türler kendi içinde ayrıca sınıflandırılmıştır. Zihinsel özelliklere göre konuşmalar; **yaratıcı, tepkisel, taklitçi, otomatik** ve **çağrışımsal** olarak sınıflandırılmıştır.¹

Zihinsel özellikler taşıyan **yaratıcı konuşmalar**, herhangi bir uyarıcı olmaksızın kişinin kendisinin karar verip başlattığı konuşmalardır. Bu tür konuşmalarda konuşmacının içsel konuşma güdüsüyle belirli bir konu hakkında uygun dil araçlarını ve yapılarını seçerek bir konuşma başlatır. Yaratıcı konuşma, öğrencilerin konuşma becerisinde ulaşması hedeflenen en üst düzey konuşma türü olarak bilinmektedir.

Tepkisel konuşmalar, iletişim ortaklarının sorularına, isteklerine veya düşüncelerine karşı verilen tepkiler sonucu ortaya çıkan konuşmalar olarak tanımlanır. İletişim koşullarına bağlı olarak bu tür konuşmalar daha sonra yaratıcı konuşma türüne dönüşebilmektedir.

Taklitsel konuşmalar, metin içerisindeki anlamı öğrenciler tarafından kavranmış ifadelerin taklit edilmesi ile yapılan konuşmalardır. Bu tür konuşmalar ezberlenen bir metnin yeniden anlatımı yapılırken sıkça kullanılmaktadır.

Zihinsel özellikli diğer bir konuşma türü olan **otomatik konuşmalar**, ezberlenen bir metnin yeniden anlatımı gerçekleştirilirken anlamları tam olarak kavranmamış kelimeler veya ifadelerle oluşturulan konuşmalardır. Bu tür konuşmalara, çalışma metinlerinin içerik ve yapısal olarak karmaşık olduğu ve bu

¹ A.N. Şçukin, **Obuçeniye rečevomu obščeniyu na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012, s. 396.

sebeple öğrenciler tarafından metnin içeriği tam olarak anlaşılmadığı durumlarda rastlanılır. Konuşma becerisinde yeterli bir düzeye erişilemediği durumlarda öğrencilerin sıkça tercih ettiği konuşmalardır.

Çağrışmsal konuşmalarda ise genellikle kelime ve ifadelerin anlamı tam olarak anlaşılmadan, kelimeler arasında çağrışım ve tahmin yoluyla daha önceden ezberlenmiş bir metnin yeniden üretimi gerçekleştirilir.

Bıçimsel özelliklerine göre ise konuşma **diyalojik** ve **monolojik** olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.²

2.1.1. Diyalojik Konuşma ve Özellikleri

Diyalog kelimesi, Yunanca **Dia** ve **Logos**, düşünceyi takip etmek anlamına gelen iki kelimenin sentezidir. En basit ifadeyle diyalog, iki kişinin karşılıklı konuşması olarak tanımlanmaktadır. Diyalojik konuşma, iki kişinin konuşmacı ve dinleyici rollerinin dönüşümlü olarak değiştiği karşılıklı bilgi aktarımı ile tanımlanan doğrudan iletişim halidir.³

Diyalog, dilin en temel uygulama biçimlerindedir. Diyalog, kişinin düşüncelerini, duygularını, niyetlerini ve arzularını ifade etme, bir başkasına bilgi iletme, birinden bilgi alma, söylenenlere karşı tutum ifade etme ve iletişim ortağının sözlerine bir cevap verme gibi çeşitli ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkar.⁴

Diyalojik konuşmalar, belirli bir amaç ve hedef doğrultusunda gerçekleşir. Konuşmacıların iletişim kurmadaki amaçları doğrultusunda diyalogların görevleri bilgi alma, bilgi iletme ya da bir konu hakkında fikir sunma gibi farklı çeşitlerde olabilmektedir. Diyaloglar, belirli bir durum ya da olaya bağlı olarak meydana gelir. Diyalojik konuşmalar durumsaldır bu sebeple kimi zaman kelimeler kullanılmadan

² A.e., s. 397.

³ L. C. Kručkova, N. V. Moşçinskaya, **Praktičeskaya metodika obučeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, Moskva, Flinta, 2009, s. 279.

⁴ M.P. Çesnokova, **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, MADİ, 2015, s. 97.

jest ve mimiklerle konuşma ortaklarının birbirini anlaması mümkündür. Diyalojik konuşmanın özelliklerini A. N. Şçukin, şu ifadelerle özetlemiştir:

- Genellikle iletişimin sözlü halidir, ancak bir kurgu eserinde karşılıklı konuşmaların yansıtıldığı durumlarda yazılı olarak oluşturulması da mümkündür;
- Kısa ifadelerden oluşur;
- Cümlelerde eksilteli ifadelerin kullanımı yaygındır;
- İfade gücünün yüksek olduğu metin türlerinden biridir;
- Konuşmacıların söylemlerine göre değişkenlik gösteren anlık ifadeleri kapsar;
- İletişim halinde olan katılımcılara ait ifadelerden oluşan diyalojik birliklerden meydana gelir.
- Şçukin, diyalojik konuşmada 16 (on altı) eş diyalojik birlik çeşitlerinin varlığından söz eder. Her diyalojik birlikte ifade türleri mesaj, soru, teşvik, ünlem cümleleri gibi farklı şekillerde bir araya gelebilir.⁵

1. Mesaj-Mesaj Birliği	9. Teşvik-Mesaj Birliği
2. Mesaj-Soru Birliği	10. Teşvik-Teşvik Birliği
3. Mesaj-Teşvik Birliği	11. Teşvik-Ünlem Birliği
4. Mesaj-Ünlem Birliği	12. Teşvik-Soru Birliği
5. Soru-Mesaj Birliği	13. Ünlem-Mesaj Birliği
6. Soru-Soru Birliği	14. Ünlem-Soru Birliği
7. Soru-Ünlem Birliği	15. Ünlem-Teşvik Birliği
8. Soru-Teşvik Birliği	16. Ünlem-Ünlem Birliği

Diyalojik konuşmalarda, konuşmanın içeriği ve dil araçları konuşmacılar tarafından belirlenir. Dolayısıyla diyaloglar kendiliğinden gelişen, belirli kurallar dahilinde oluşturulma zorunluluğu olmayan metinlerdir. Ancak diyalogları oluşturan

⁵ Şçukin, a.g.e., s. 397.

diyalojik birlikler kendi içerisinde, yapısal, anlamsal ve tonlama gibi dilsel özellikler bakımından bir bütünlüğe sahip olmalıdır.

Diyalojik konuşmaların içeriğini ve yapısını psikolojik özellikler, diyalogun gerçekleştiği koşullar ve konuşmayı gerçekleştiren tarafların sosyo-iletişimsel rolleri gibi çeşitli özellikler belirlemektedir.⁶

Diyalojik konuşmaların önemli özellikleri arasında konuşmacılar tarafından karşılıklı söylemlerin sürekli takip etme zorunluluğu olması yer alır. Diyalog metinlerinin gelişimi konuşmacıların söylemleri ile şekillenir ve genişler bu sebeple konuşmacılar her zaman birbirlerinin söylediklerine dikkat etmelidir.

Diyalog konuşması repliklerden oluşur. Başka bir deyişle diyalog, satırlardan oluşan bir yapısal özelliğe sahiptir. Replikler, tek bir kelimedenden veya birden çok cümleden oluşturulabilir. İki repliğin bir araya gelmesiyle oluşan yapı diyalojik birik olarak tanımlanır.⁷

Diyaloglar tek veya çok yönlüdür. Tek yönlü diyaloglar bir konu hakkında taraflar arasında uzlaşmanın ya da anlaşmazlığın belirtildiği diyaloglardır. Çok yönlü olanlar ise bir görüş hakkındaki çeşitli fikirlerin tartışmasının yapıldığı diyaloglardır. Doğal iletişim durumlarında tek yönlü ve çok yönlü diyaloglar birbiriyle iç içedir.⁸

Diyaloglar, konuşmacıları birleştiren ortak bir olay veya durum hakkında genellikle günlük yaşamı konu alan metinlerdir. Diyalojik söylemlerde bir sorudan başka bir soruya, belirli bir konudan diğerine hızla geçişler ve daha önceden hakkında konuşulan konulara tekrar geri dönme gibi durumlara oldukça sıkça rastlanılır. Dolayısıyla konuşma konuları esnekler. Bu türdeki konuşmalar anlık meydana geldiği için herhangi bir hazırlık yapılmadan gerçekleştirilen konuşmalar olarak tanımlanır.

⁶ T.M. Balihina, **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak nerodnogo, novogo**, Moskva, RUDN, 2007, s.130.

⁷ İ. P. Lisakova vd., **Metodika obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, Moskva, Russkiy yazık kursiy, 2023, s. 121.

⁸ Çesnokova, **a.g.e.**, s. 99.

Diyaloglarda diğer konuşma türlerine kıyasla günlük konuşma diline özgü basit ifadelerin, basmakalıp sözlerin ve klişelerin kullanımı oldukça yaygındır. Ayrıca bu tür konuşmalarda sözel olmayan yüz ifadeleri, jest ve mimiklerin kullanımları da çok daha yaygındır.⁹

Diyalojik iletişimin kurallarını, Rus dilbilimci Y. V. Rojdenstvenskiy "Söylemlerin Teorisi" adlı eserinde dört başlık altında incelemiştir:¹⁰

- Zaman kuralı: diyalog metni ne çok uzun ne de çok kısa olmalı. Aksi durumda metnin bilgi aktarımı özelliği azalır.
- Dinleyici kuralı: dinleyicilerin sayısı çok fazla olmamalı.
- Dinleyici yeterliliği kuralı: dinleyiciler konuşma konusuna hakim olmalı.
- Uygunluk kuralı: diyalog konusu konuşmacıların ilgi alanları arasında olmalı.

Konuşmacı sayısının ikiden daha fazla olduğu konuşma türleri polilog olarak tanımlanır. Söz konusu bu konuşma türü doğal konuşmaya yakın olması nedeniyle konuşma derslerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Polilog metinlerinde, aynı soru veya konu hakkında konuşma uzun süre devam edebilir. Bu özellik, öğrencilerin öğrenilen dil yapılarını ve yeni kelimeleri daha sık tekrar etmelerine olanak tanır. Böylelikle derste öğrenilen yeni konular daha kalıcı hale gelmektedir. Bir kişinin konuştuğu ve diğer kişilerin pasif kaldığı monolog metinleri veya sadece iki kişinin konuşmaya dahil olduğu diyalog metinlerinden farklı olarak polilog metinleri, derste tüm öğrencilerin aktif olmasında çok daha etkili olmaktadır.¹¹

2.1.2. Monolojik Konuşma ve Özellikleri

Monolog kelimesi, Yunanca anlamı tek kişilik konuşma olan **Monos** ve **Logos** kelimelerinden gelmektedir. Monolog, bir kişinin dinleyicilere hitaben yaptığı tek

⁹ A. A. Akişina, O. Y. Kagan, **Uçimsya uçit**, Moskva, Russkiy yazık kursı, 2002, s. 66.

¹⁰ Y. V. Rojdestvenskiy, **Teoriya ritoriki**, ed. V. İ. Annuşkina, Moskva, Flinta, 2015, s. 122.

¹¹ Akişina, Kagan, **a.g.e.**, s. 67.

kişilik konuşmalarıdır.¹² Monolojik konuşma, konuşma içeriğinin anlamsal ve mantıksal çerçevede bir bütün olarak oluşturulan planlı konuşmalarıdır.

Monolog metnini oluşturan kişinin iletişimsel görevine ve tutumuna bağlı olarak farklı amaçlarla monologlar oluşturulabilir. Bu metinlerde karmaşık cümle yapılarına, süslü kelimelere ve farklı üslup çeşitlerine sık rastlanılmaktadır. Monolog metinlerinin başlıca özelliği birbirine bağlı bir dizi cümleden meydana gelmesidir. İfadeler işlenen konu çerçevesinde kapsamlı ve sürekliliğe sahiptir. Monologlar genellikle hazırlıklı konuşmalar olarak nitelendirilir. Hazırlık süreci sayesinde ifadelerin dil yapıları ve anlamları üzerinde değişiklikler yapılabilir ve iletilmek istenen düşünceler daha kolay ve etkili bir şekilde iletilir.

Monolojik konuşmalardaki iletişimin etkili olması konuşmacının konuşma ve sunum becerileri ile ilgili bir durumdur. Diyalojik konuşmalar gibi monolojik konuşmalarda da belirli bir dinleyici kitlesi vardır ve karşılıklı düşüncelerin aktarımı yerine dinleyicilere hitap etme ön plandadır. Bu sebeple monolojik konuşmalar diyalojik konuşmaların kapsamına girmektedir. Diyalojik konuşmada dinleyicinin geri dönüt yapması iletişimin devamlılığı için zorunludur fakat monolojik konuşmalarda yalnızca konuşmanın değerlendirmesi söz konusu olduğunda dinleyiciler söz hakkına sahip olabilmektedir.¹³

Monolojik konuşma birden fazla iletişimsel amaca hizmet edebilir. Örneğin bir kişinin olaylara ve olgulara karşı kendi tutumunu ifade ettiği bir değerlendirme ya da bir konu hakkında bilgi aktarma, bir duruma teşvik ya da dinleyicileri ikna etme gibi çeşitli amaçlarla oluşturulabilir.

Bilgilendirici monologlar, bilgi aktarma amacıyla yapılan konuşmalarıdır. Sunum, rapor, bildiri, konferans, toplantı gibi konuşma çeşitleri bu grupta yer alır.

¹² Kruçkova, Moşçinskaya, **a.g.e.**, s. 279.

¹³ N. İ. Şadmanova, "Monologičeskaya i diyalogičeskaya reč pri obučenii russkomu yazıku", **Multidisciplinary Scientific Journal**, No:4, 2023, s. 298.

İkna edici monologlar duygusal yönü diğer türlere göre daha fazla olan konuşma türüdür. Bu sebeple konuşma gerçekleştirilirken dinleyicilerin duygu durumlarını dikkate almak önemlidir. Karşılama, tebrik ve resmi konuşmalar bu tür konuşmalara örnek gösterilebilir.

Diğer bir tür ise teşvik edici monologlardır. Bu tür konuşmalar dinleyicileri herhangi bir eyleme teşvik eden konuşmalardır. Buna örnek olarak siyasi içerikli konuşmalar verilebilir.

Monologlar, dinleyici kitlesine bağlı olarak iki farklı şekilde düzenlenir. Bunlardan ilki konuşmanın belli bir dinleyici kitlesine göre düzenlenmeyip sadece konuşma içeriğinin temel alındığı monologlardır. Diğer ise konuşmanın belirli bir kitleye hitaben yapıldığı monologlardır. Bu tür konuşmalarda konuşmacı, dinleyicileri bu konuşma sürecine dahil etmeye çalışır. Bu da iletişimin en etkili biçimlerinden biri olan **diyalog içinde monolog** olarak adlandırılmaktadır.¹⁴

Monologlar sunum şekline göre **tümevarım** ve **tümdengelim** olmak üzere iki farklı yöntemle düzenlenebilir. Tümevarım, dinleyiciler tarafından bilinen bilgilerden yola çıkılarak konuşmanın konusunun genişletilerek sunulması yöntemidir.¹⁵

Tümdengelimde ise konuşmacının bir konu hakkında genelden özele doğru bir sıralama gözeterek uyguladığı yöntemdir. Bu yöntemde, genel ifadelerden yola çıkılarak özel örneklendirmelerle konuyu daha kapsamlı bir şekilde sunulması amaçlanır. Bazı monolog konuşmalarında sunum yapılan konunun içeriği, konuşma esnasında bir sorun üzerinden genişler ve derinleşir. Bu tür monologlar eş merkezlidir. İncelenen konunun anlatımında meydana gelen değişiklikler kronolojik bir sıralama ile sunulabilir bu tarz konuşmalar ise tarihsel anlatımı içeren monolog türleri olarak tanımlanmaktadır.

¹⁴ Çesnokova, a.g.e., s. 96.

¹⁵ S.İ Lebedinskiy, L.F. Gerbik, **Metodika prepodavaniya russkova yazıka kak inastrennogo**, Minsk, Belorusskiy Gosudarstvenniy Ekonomiçeskiy Universitet, 2011, s. 265.

Monolog metinlerinin yapısı; giriş, gelişme ve sonuç olarak üç ana bölümden oluşur. Monologların giriş kısmı, dinleyicilerin dikkatini çekme noktasında oldukça önemli bir kısımdır. Konuşmaya iyi bir girişle başlamak hem konu hem de konuşmacıya olan ilgiyi büyük oranda arttırdığı bilinmektedir. Konuşmaya iyi bir giriş ile başlamak için konuşma konusunun öneminden bahsedilmesi, konuya ilişkin mevcut yaklaşımların ifade edilmesi ve gerçekleştirilecek konuşmanın içeriğinin ana hatları ile açıklanması tavsiye edilmektedir.

Konuşmanın gelişme kısmında, anlatılan konunun sınırlarını iyi bir şekilde belirlemek ve bunun dışına çıkılmaması önemlidir. Buna ek olarak konuşmanın önemli kısımlarını vurgulamak için örnekler verilerek konu desteklenir. Konuşma sırasında dinleyicilere sorular yöneltmek, dinleyicileri konuşmaya dahil olmalarını ve güvenirliliği arttıran unsurlar arasında yer almaktadır.

Sonuç bölümü ise konuşmanın bir özeti niteliğindedir. Bu kısımda konuşmanın asıl amaçları dışına çıkılmamalı ve doğal bir tutum sergilenmelidir. Konuşmacının konu hakkındaki kendi düşüncelerini ifade etmesi ve konu bağlamında henüz çözümlenmemiş sorunlardan bahsetmek önemli unsurlar arasında yer alır.

Her konuşma biçiminin, yabancı dil öğretim sürecinde dikkate alınması gereken kendine özgü özellikleri vardır. Örneğin, monolojik ifadeler genellikle konuşmacı tarafından önceden planlanırken, diyalogik konuşmalar konuşmacıların düşünceleri doğrultusunda gelişir. Bu nedenle, oluşturulan monologlar mantıksallık, anlamsal bütünlük ile özdeşirken, diyaloglar kısalık, anlık ve tepkisellik ile karakterize edilir.¹⁶

Monolog, diyalog ve polilog türlerinin ortak özelliği iletişim esnasında kişiler arasında duygu, düşünce ve bilgi alışverişi işlevine sahip olmalarıdır. Tüm konuşma türlerinin kendilerine özgü özellikleri yabancı dil öğretimi yapan öğretmenler tarafından iyi bir şekilde ayırt edilebilir olmalıdır. Konuşma becerisinin öğretiminde tüm bu farklılıklar ve özellikler doğrultusunda ders içi çalışmaları ve etkinlikleri

¹⁶ A.e., s. 266.

planlanmaktadır. Monolog, diyalog ve polilog metinlerinin örnekleri Tablo 2.1’de gösterilmektedir.

Tablo 2.1: Monolog, Diyalog ve Polilog Türlerinde Konuşma Metni Örnekleri¹⁷

Monolog	Diyalog	Polilog
Я родилась 17 сентября 1970 года в Москве. Так как я родился осенью, я очень люблю это время года.	А: Когда ты родился?	А: Олег, расскажи нам, когда ты родился?
	Б: В сентябре.	Б: Да, Олег, интересно. Расскажи о себе. Кстати, я тебя вчера видела в кино.
	А: А какого числа?	В: Когда и где ты родился?
	Б: 17-го в 70-м году. А ты?	Г: Ты случайно не москвич? Мне кажется, ты москвич.
	А: А я в марте. 3-го. Тоже в 70-м.	Олег: А как ты узнал? Я действительно москвич.
	Б: Ты, наверное, любишь весну, а я больше осень.	Д: О! И я родился в москве. Мы земляки.
		А: Олег! А когда ты родился?
	В: Да! Расскажи, в каком году, какого числа, в каком месяце, мне надо выписать твои данные в анкету...	

2.2. Bir Öğretim Aracı Olarak Diyalog ve Monolog

Yabancı bir dilde akıcı bir şekilde konuşmak ve yazmak hedef dilde yetkinliğe ulaşılmış olmanın bir göstergesidir. Konuşma öğretiminin amacı yabancı bir dilde hem pratik hem de teorik olarak ustalaşmaktır.

¹⁷ Akişina, Kagan, a.g.e., s. 66.

Konuşma hazırlıklı ya da hazırlıksız olarak iki şekilde gerçekleştirilir. Hazırlıklı konuşmalar belirli bir plan dahilinde hazırlık süreçleri olan konuşmalardır. Konuşma yapmadan önce öğrenciler gerekli sözcüksel ve dilbilgisel yapılarla tanışır. Konu hakkında metin okuma, soru-cevap etkinlikleri ve pek çok konuşma etkinliği yapıldıktan sonra bir konuşma üretimi gerçekleşir. Hazırlıksız konuşmalar ise bağımsız konularda yapılan konuşmalardır. Konuşma konusu daha önceden belirlenebilir ancak konuşma öncesinde herhangi bir hazırlık etkinliği yapılmaz.¹⁸

Hazırlıklı konuşmalar, genellikle analitiktir ve ifadelerin biçimi bilinçli bir şekilde oluşturulur. Hazırlıksız konuşmalar ise daha çok sentetik yapıdadır. Bu tür konuşmalarda öğrencilerin odak noktası ifadelerin biçimi yerine içeriğindedir.

Hazırlıksız konuşmalar yaratıcı ve anlık konuşmalardır, hazırlıklı konuşmalar ise daha çok taklitsel ve tepkisel konuşmalar olarak bilinir. Hazırlıklı konuşmalar hem bilinen dil yapılarıyla oluşturulması hem önceden planlanabilir olması sebebiyle hazırlıksız konuşmalara kıyasla çok daha kolay üretilen konuşmalardır. Yöntembilimciler yabancı dilde konuşma becerilerinin geliştirilmesi sürecinde konuşma türlerini belirli bir sıra gözetilmesi gerektiğini savunmaktadır. Söz konusu sıralamada hazırlıklı konuşmadan hazırlıksız konuşmaya; analitik konuşmadan sentetik konuşmaya, taklitsel ve tepkisel konuşmalardan yaratıcı konuşmaya şeklinde bir öğretim yolu izlenmelidir.¹⁹

Daha önce de belirtildiği üzere konuşma, diyalojik ve monolojik olarak iki biçimde gerçekleştirilebilir. İki kişi arasında dil aracılığıyla kurulan bir iletişim biçimi olan diyalog, sözlü iletişim biçiminin başlıca aracıdır ve dil öğrenenler için önemli zorluklar barındıran bir dizi yapısal ve dilsel özelliğe sahiptir. Bu zorlukların başında diyaloglarda kısaltılmış söylemlerin olması, günlük dilde yer alan klişelerinin ve sabit kelime birleşimlerinin kullanılması, konuşmacıların tamamlanmamış cümleler kullanması gibi özellikler yer alır.

¹⁸ Lısakova vd., **a.g.e.**, s. 120.

¹⁹ Şçukin, **a.g.e.**, s. 396.

Monolojik konuşma ile iletmek istenen mesajın uzunluğu, tutarlılığı, mantıksallığı, ifadenin anlamsal mükemmelliği ve dilin biçimsel olarak kusursuz kullanılması ile karakterize edilir. Öğretimdeki zorluklar, iletinin konusunun tanımlanması, muhakeme unsurlarının dahil edilmesiyle bir yargıyı gerekçelendirme yeteneği ve kişinin kendi görüşünü gerekçelendirilmesi ile ilgilidir.

Konuşma öğretimine diyalojik mi yoksa monolojik biçimde mi başlamak gerekir sorusunu yanıtlarken öncelikle konuşma öğretiminin ne amaçla yapılacağını belirlemek gerekir. Eğer dersler öğrencilerin sözlü iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik planlanmış ise öncelik diyalojik konuşmaya verilir. Bu amaçla öğrenciler farklı diyalog türleriyle ve diyalog yapılarıyla tanıştırılır ve diyalogların ezberlenmesine, ifadelerin yapısal bileşenlerindeki değişikliklerle yeniden üretilmesine odaklanılır.²⁰

Uzun süreli bir öğretim, hedef dilin sistemini kavramayı ve dilbilgisi ve konuşma becerileri temelinde kapsamlı konuşma pratiğini içerir. Bu amaca yönelik çalışmalarda monolojik metin, temel eğitim aracıdır. Öğrencilerin kelime bilgisinin anlatım becerisine dönüşebildiği durumlardan itibaren monolojik konuşma becerileri gelişmeye başlar. Biçim ve içerik açısından, konuşma pratiğindeki kazanımlar, analitik okumanın bir sonucu olarak değerlendirilir. Aynı zamanda, diyalojik ve monolojik konuşmanın öğretimi, derslerin amacına, eğitim düzeyine ve geliştirilmekte olan dil becerilerine bağlı olarak konuşma türünün öğretim önceliği değişiklik gösterebilmektedir. Monolojik ve diyalojik konuşma öğretimi yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir bu sebeple söz konusu konuşma türlerini kapsayan ders içi ve ders dışı olmak üzere konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.²¹

²⁰ A.e.

²¹ Çesnokova, a.g.e., s. 100.

2.2.1. Diyalog Öğretimi Yaklaşımları

Gerek biçimsel gerek yapısal özellikleri ile doğal konuşmaya benzerliklerinden dolayı yabancı dil olarak Rusça derslerinde diyalojik konuşma öğretimi önemli bir yere sahiptir. Diyalog öğretiminin asıl amacı iletişim ortağına doğru ve etkili bir yanıt vermeyi öğretmek yerine sürekli değişen durumlara ve olaylara yönelik bir diyalog başlatma ve sürdürme becerilerini geliştirmektir.²²

Diyalog öğretimi konuşmacının söylediklerinin algılanması, işitilen ifadelerin sürekli olarak takip edilmesi ve geri dönüt verilmesi süreçlerini kapsar. Dolayısıyla diyalojik konuşma öğretiminin birimi diyalojik birliktir. Bu birlikler uyarıcı-tepki ilişkisinden meydana gelir. Belirli bir konu hakkında anlamsal ve yapısal bakımdan uyum içinde olan bir dizi ifadeyi kapsar. Diyalog konuşmasını öğretim sürecinde, birbirinden bağımsız ifadeler yerine doğal konuşmaya en yakın olan diyalog birliklerini öğretmek hedeflenir.²³

Konuşma ve dinleme becerilerinin her ikisini de kapsayan diyalojik konuşma öğretiminde iletişim ortağını dinleyip konuşmaya ve konuştuğundan sonra dinlemeye geçmeyi otomatik bir beceri haline getirilmesi amaçlanır. Bu bağlamda öğrencilerin birbirlerinin konuşmasını algılama, akılda tutma ve tahmin yürütme gibi becerileri geliştirmesi gerekir.²⁴

Diyalojik konuşma öğretiminde temel olarak uygulanan ders içi etkinliklerinde öğrenciler, verilen iletişimsel görevleri çözmeyi, hedef dilde konuşma davranışlarını öğrenmeyi, düşüncelerini, ihtiyaçlarını ve isteklerini hedef dilde ifade etmeyi öğrenirler.

Öğretimde yer alan diyalog türleri, karşılıklı bilgi alışverişinin yapıldığı diyaloglar, bir konu hakkında açıklama talep edilen diyaloglar, ortak eylemlerin

²² E. V. Vizgina Tollis, "Obuçeniye dialogičeskoy reçi studentov-inostrantsev", **Sovremennyye Tehnologii Obuçeniya Russkomu Yazıku Kak İnostrannomu**, No:9, 2017, s. 56-63.

²³ Balihina, **a.g.e.**, s. 131.

²⁴ M. P. Kibardina, "Diyalogičeskiye edinstva: struktura, vidi, metodika izuçeniya", **Viyatskiy Gosudarstvennyy Universitet**, No:5, 2016, s. 90.

planlanmasını içeren diyaloglar, fikir ve izlenim aktarımının yapıldığı diyaloglar ve bir konu hakkında tartışmaların yapıldığı diyaloglar olarak farklı çeşitlerde oluşturulabilir.²⁵

A. N. Şçukin, diyalojik konuşma öğretiminin genel hedeflerini aşağıdaki ifadelerle açıklamıştır:²⁶

- Hedef dilde farklı türlerde diyaloglar kurabilme;
- Bir diyalog başlatma, sürdürme, yönetme ve sonlandırabilme;
- Tebrik, minnet, istek gibi görüşleri bildiren ifadeleri kullanabilme;
- İletişim ortağına bir şey hakkında soru sorabilme veya gelen soruları doğru bir şekilde yanıtlayabilme;
- Bir konu hakkında bilgi iletebilme ve onun hakkında tartışabilme;
- İletişim ortağını bir eyleme davet edebilme;
- Bilinen bir konu hakkında söz alabilme;
- Birinden bir konu hakkında açıklama isteyebilme;
- Bir konuşmaya katılabilme, söylenenlere ve tartışılanlara ilişkin kendi görüşlerini ifade edebilme;
- Hedef dilin konuşulduğu ülkelerde kabul edilen konuşma ve davranış kurallarına uyarak, birden çok kişinin yer aldığı toplu konuşmalara katılabilme.

Diyalojik konuşmanın öğretiminde **tümevarım** ve **tümdengelim** olmak üzere iki öğretim yöntemi kullanılmaktadır.

Ömer Demircan'ın ifadesiyle:

Gerek deneyler yoluyla gerekse gözlemlerle elde edilen bilgilerden bir genelleme yapmaya, bir sonuca varmaya, ya da örneklerden gidilerek bir kural çıkarmaya "tümevarım" denir.²⁷

²⁵ **Metodika obuçeniya vidam rečevoy deyatelnosti: hrestomatiya**, yay.haz. Y. G. Dorogina, Çelyabinsk, İzdatelskiy tsentr YUURGU, 2015, s. 16.

²⁶ Şçukin, **a.g.e.**, s. 421.

²⁷ Ömer Demircan, **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**, İstanbul, Der yayınları, 2013, s. 109.

Diyalojik konuşma öğretiminde kullanılan tümevarım yöntemi temelinde parçadan bütüne doğru bir anlayış vardır. Bu yöntem, diyalojik birliklerden bütün bir diyalog kurma sürecini kapsar. Bu yöntemdeki konuşma etkinlikleri basitten karmaşığa doğru bir sıralama gözetilerek uygulanır.

Başlangıç düzeyinin ilk derslerinde bu diyalog birlikleri benzer yapılardan bir ya da iki diyalog birliğinden meydana gelir. Orta ve ileri düzeylerde daha uzun ve detaylı diyalog çalışmalarına geçilmektedir. Dersler ilerledikçe diyalog birliklerinin sayısı ile orantılı olarak konuşma konuları da daha kapsamlı bir şekilde iletişime dahil edilir ve öğrencilerin kendi ifadelerini kurma konusunda gelişim kaydedilmesi hedeflenir.²⁸

Tümevarım yönteminin **ilk aşaması** diyalog metinlerinin sunumunu içerir. Bu aşamada öğretmen, önce diyalogun tamamını daha sonra tüm replikleri tek tek sesli bir şekilde okur ya da ses kaydını dinletilir. Repliklerde yer alan kelimelerin telaffuz ve tonlama çalışmaları yapılarak öğrenciler yeni ifadelerle tanıştırılır.

İkinci aşama diyalog birliklerinin açıklanarak çözümlenmelerin yapıldığı aşamadır. Öğretmen diyalogu ikinci kez okur ya da dinletir ve yeni kelime ve kalıp ifadelerin anlamını açıklayarak diyalogda geçen dilbilgisi yapılarını açıklar.

Bilinmeyen söz ve ifadeler açıklandıktan sonra **pekiştirme aşamasına** geçilir. Bu aşamada öğrenciler diyalog metnindeki kişileri rollere ayırarak kendi aralarında okuma çalışması yapar. Daha sonra öğretmen geri dönüt almak amacıyla öğrencilere diyaloglar hakkında sorular yöneltir ve boşluk doldurma, uygun replikle yanıt verme, eksik ifadeleri tamamlama gibi çeşitli diyalog etkinlikleri yapılarak öğrenilen yeni ifadeler pekiştirilir. Son aşama olan **gelişim aşamasında** ise konuşma becerisine yönelik iletişimsel alıştırmalar uygulanır. Öğrenilen yeni kelime ve ifadelerle öğrencilerin kendi diyaloglarını oluşturup onu canlandırmaları istenir.

²⁸ **Metodika obučeniya vidam rečevoy deyatelnosti: hrestomatiya**, yay.haz. Y. G. Dorogina, Çelyabinsk, İzdatelskiy tsentr YUURGU, s. 22.

Ev ödevi olarak derste geçen diyalogların ezberlenmesi, aynı konu hakkında özgün bir diyalog yazma ve diyalog metnini monolog türüne dönüştürme şeklinde çalışmalar verilebilir.

Tümevarım yönteminde öğrencilerin yeni karşılaştıkları söz ve ifade kalıplarını kolaylıkla kavrayabilir. Diyalojik birliğin bir parçası olan dil birimleriyle tanışarak etkinlikler yardımıyla diyalog kurma becerilerini geliştirebilir. Bu yöntemin olumsuz yönü mekanik etkinliklerin, iletişimsel etkinliklere oranla daha fazla zaman almasıdır. Bunun sonucu olarak yaratıcı konuşma etkinlikleri için derslerde yeterli zaman ayrılamaz.²⁹

Diyalojik öğretimin **tümdengelim** yönteminde bütünden parçalara doğru bir öğretim söz konusudur. Bir diyalog metni önce bütünsel olarak ele alınır daha sonra diyalojik birliklerin çalışmasına geçilir. Demircan, tümdengelim yöntemi ile ilgili şu ifadelerle yer vermiştir:

İlk başta kuralın veya sonucun bildirilmesi, ondan sonra da bu kuralın örneklerle uygulanması, deneylere ya da gözlemlere başvurularak doğruluğun saptanması, kanıtlanması yoluna “tümdengelim” denir. Bu yolla öğretimde ilk önce kural verilir, yapılan uygulamalarla kuralın öğrenilmesi sağlanır. Bu uygulamalar iki tür olur: çözümlenme (analiz) ve birleştirme (sentez).³⁰

Bu yöntem **sunum**, **pekiştirme** ve **gelişim** aşamalarından meydana gelir. **Sunum aşamasında** öğretmen örnek diyalog metnini öğrencilere sesli bir şekilde okur veya ses kaydını dinletir. Öğrencilerden diyalogun içeriğini, diyalogda geçen dil yapılarını ve yeni kelime ve kalıp ifadeleri metnin bağlamından yola çıkarak tahmin etmeleri ve çözümlenmeleri beklenir. Bu yöntemle öğrencilerin düşsel ve yaratıcı yönlerinin de geliştirilmesi amaçlanır.

Pekiştirme aşamasında diyaloglar öğrenciler tarafından sesli bir şekilde okunarak canlandırılır. Daha sonra öğretmen, soru-cevap yoluyla diyalog metninin öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını ölçer ve diyalog öğrenciler tarafından

²⁹ T. İ. Skripnikova, **Metodika formirovaniya rečevoy kompetentsii na inostrannom yazıke**, Vladivostok, Dalnevostoçnyy Federalnyy Universitet, 2018, s. 36.

³⁰ Demircan, **a.g.e.**, s. 109.

ezberlenir. **Gelişim aşamasında** ise öğrenciler, rollere ayrılarak ezberledikleri diyalogu canlandırılır. İletişimsel etkinliklerle diyalog çalışmaları genişletilebilir. Bu tür etkinliklere örnek olarak, öğrenilen diyaloglardaki karakterlerin isimleri ve özellikleri, diyalogun geçtiği yer ve zaman gibi unsurlar öğrenciler tarafından değiştirilerek farklı diyaloglar üretilebilir ve bu sayede öğrenciler kendi ihtiyaçları ve ilgileri doğrultusunda yeni diyaloglar oluşturabilir. İlerleyen derslerde öğrenciler diyaloglar üzerinde yaptıkları değişikliklerle diyaloglarını canlandırır ve böylelikle özgün diyalog kurma becerisine bir adım daha yaklaşmış olur.

Ezberlenen diyaloglara benzer konularda öğrencinin diyalog yürütme becerisinde gelişimine katkı sağlaması ve sözdizimi, tonlama ve dilsel yapıların kavranması gibi özellikler bu yöntemin olumlu yönlerini oluşturur. Özellikle günlük konuşmada geçen selamlaşma, vedalaşma gibi kalıp ifadelerin yer aldığı diyalogların ezberletilmesinin uygun olduğu yönünde varsayımlar bulunmaktadır. Ancak her tür diyalogun ezberlenmesi mümkün değildir ve her öğrencinin ezber yapabilme kapasitesi farklıdır bu sebeple ilerleyen süreçlerde öğrencilerin özgün konuşma becerilerini kısıtlayabilmektedir.³¹

Modern yöntembilimde, diyalog öğretimi yaklaşımları örnek bir diyalogu ezberlemek yerine öğrenciye diyalog kurma konusunda yol göstermesi için bir model olarak sunulması gerektiğini savunur. Bu bağlamda öğrencilere diyalogu oluşturma planı gösterilir. Diyalog birimlerinin amaca, işleve ve yönetime göre oluşturulması hedeflenir. Bir model temelinde diyalog kurma etkinlikleri koşullu-iletişimsel türde yapılan etkinliklerdir. Bu sebeple öğrencilerin yaptıkları değişiklikler öğretmenin kontrolünde gerçekleştirilmelidir.

Diyalojik konuşma öğretimi için tümevarım yönteminin özellikle başlangıç seviyesindeki konuşma öğretiminde daha yaygın kullanıldığı görülmektedir. İleri seviyedeki konuşma öğretimi derslerinde ise öğretmenlerin tümdengelim yöntemini daha çok tercih edilmektedir.

³¹ Skripnikova, a.g.e., s. 37.

Bu iki öğretim yönteminin dil öğretim sürecinde artı ve eksi yönleri bulunduğu bilinmektedir. Ancak bu yöntemler birbiriyle çelişmez aksine birbirlerini tamamlayıcı niteliktedir. Tümevarım ve tümdengelim yöntemlerini birleştirilerek uygulanan entegre yaklaşımının dil öğretiminde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.³²

Öğrenciler için en büyük zorluk bir konuşma başlatabilmektir. Bu sebeple, öğretmen derste konuşma konusunu ve başlığını önermeli ve kademeli olarak öğrencilerin konuşma konularını bağımsız olarak bulma becerisini geliştirmelidir.

Diyaloglar, derslerin seviyeleri ilerledikçe daha karmaşık hale gelir, bu da konuların zenginleşmesine, repliklerin çeşitlenmesine ve bilinen diyalojik birliklerinin sayısında artış sağlar. Diyalojik konuşma öğretimi üzerine herhangi bir ders geliştirirken, sadece bilgi ve becerileri geliştiren yoğun öğretim uygulamasının yeterli olmadığını unutmamak gerekir.

Öğrencileri iletişimselliğin temel ilkesine uygun olarak konuşma etkinliklerine hızlı bir şekilde dahil etmeye yardımcı olan durumlar yaratmak gerekir. Konuşma etkinliklerinin bir sonraki aşamasında yeni karmaşık iletişimsel durumlarda öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini herhangi bir hazırlık yapmadan konuşma yapmaları hedeflenir.

Öğrenciler herhangi bir yardım almadan kendi dil araçlarını seçerek öğretmenin verdiği görevler doğrultusunda yeni ve bağımsız cümleler üretirler. Örneğin erkek öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda öğretmen onların ilgi alanlarında biri olan arabalar hakkında bir tartışma başlatabilir. “Sizce hangi araba markası daha iyidir ve nedenini açıklayınız?” Şeklinde bir tartışma sorusu yönlendirerek öğrencilerin kendi aralarında tartışarak birbirlerini ikna etmeleri istenir. Bu tarz tartışmaların sınıf içinde uygulanması her öğrencinin kendi düşüncesini ifade etmesine olanak sağlar.³³

³² Balihina, a.g.e, s. 132.

³³ Česnokova, a.g.e., s. 100.

Her dersin temel hedefi, iletişim ortakları arasında doğal ve amaca yönelik bilgi alışverişi ortamı sağlamaktır. Sınıf içinde, öğrencilerin hedef dilde birbirleriyle ve diğer kişilerle doğal iletişimde kullanmak için ihtiyaç duydukları koşulları yaratmak ve genişletmek gerekir.

Derslerde aktif konuşma etkinliklerinin uygulaması yabancı dil öğrenimine öğrencileri motive etmektedir. Öğrenciler derslerde öğrendikleri yabancı dili bir iletişim aracı olarak kullanabildiklerinin farkında olmalıdır. Öğretmenin dil öğretimindeki görevlerinden biri, öğrencilere güven ve motivasyon sağlamaktır. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan iyi düşünülmüş bir öğretim planı izlenerek iletişim aracı olan konuşmayı öğretimi yapılmalıdır.³⁴

2.2.2. Monolog Öğretimi Yaklaşımları

Monolojik konuşmalara diyalojik konuşmalara kıyasla günlük hayatta daha az rastlandığı bilinmektedir. Monolojik ifadeler daha çok belirli bir konu ya da bilimsel çalışmalar hakkında yapılan konuşmalardır.

Diyalog ve monolog metinlerini karşılaştırıldığında dilsel ve yapısal olarak büyük farklılıklar olduğuna önceki bölümde detaylı bir şekilde değinmiştik. Konuşma türlerindeki farklılıklardan dolayı her konuşma türüne uygun öğretim teknik ve yöntem kullanılmaktadır. Monolojik konuşma öğretiminde öğrencilerin belirli bir konu veya olgu hakkında kendi duygu ve düşüncelerini bir bütün halinde sunabilmesi amaçlanır. Tutarlı bir metin sunma becerisi sözlü anlatımda ustalığın bir göstergesidir.

Monolog öğretiminin genel hedefleri şöyle özetlenebilir:³⁵

- Çeşitli konular hakkında kısaca konuşma yapabilme;
- Okunanların içeriğini ve ana fikrini metne atıfta bulunarak aktarabilme;
- Okunan veya dinlenen metin ile bağlantılı mesajlar verebilme;

³⁴ Çesnokova, a.g.e., s. 101.

³⁵ Şçukin, a.g.e., s. 423.

- Okunan veya dinlenen metinle ilgili düşünceleri ifade edebilme ve tartışabilme;
- Konuyla ilgili en önemli bilgileri içeren mesajlar verebilme;
- Olayları betimleyebilme;
- Kendi bakış açılarını ifade edebilme ve tartışabilme.

Öğretim sürecindeki her bir monolojik konuşma türü, öğretimin düzeyine, iletişim durumlarına ve öğrencilerin iletişimsel ihtiyaçlarına bağlı olarak bir cümle ya da genişletilmiş metin düzeyinde oluşturulabilir.

Rus araştırmacı T. M. Balihina monolog türlerini; betimleme, anlatı ve muhakeme monologları olarak üç türde ele almıştır. Betimleme monologları, yalnız ifadeler kullanılarak yapılan tanımlama cümlelerinden oluşmaktadır. Bu tür monologlarda doğa, şehir, ev veya bir kişinin portresi gibi genelden özele pek çok nesne ve öznenin betimlenmesi yapılır. Diğer bir monolog türü ise belirli bir durum veya olayın anlatımının yapıldığı monologlardır. Bu tür konuşmalar devingen özelliğe sahiptir. Bu tür monologlarda geçen olayların anlatım sırası bellidir ve bir durumdan diğer bir duruma geçilirken mantıksal bir sıralama gözetilir. Anlatımda geçen olaylar basit ve karmaşık cümle yapılarını oluşturan geniş fiil çeşitlerinin kullanımlarıyla yapılır. Muhakeme monologları, belirli bir konu veya olay hakkında yeni bilgiler edinme ve bu bilgilerin gerekçelendirmesinin yapıldığı konuşmalardır. Bu tür monologlarda neden-sonuç ilişkisi temel alınarak konuşmacı kendi fikirlerini mantıksal çerçevede açıklar ve savunur.³⁶

Monolog öğretim süreci aşağıdaki üç aşamadan oluşmaktadır:³⁷

- Belirli bir konu hakkındaki düşünceyi tek bir cümle ile ifade etme;
- Bir düşüncenin mantıksal çerçevede genişletilerek aktarma;

³⁶ Balihina, a.g.e., s. 133.

³⁷ Y. İ. Passov, **Osnovi kommunikanivnoy metodiki obuçeniya inoyaziçnomu obşçeniya**, Moskva, Russkiy yazık, 1989, s. 178.

- Daha fazla bilgi birikimi gerektiren bir düşünce hakkında akıl yürütme, karşılaştırma ya da genelleme yapma.

Tüm bu aşamalardaki monolojik ifadeler hedef dilin dilbilgisi, fonetik becerileri ve kelime bilgisi ile bağlantılı olarak gelişmektedir. Doğru ve etkili bir monolog oluşturma, öğrencilerin dil becerilerindeki ustalıklarının yanı sıra genel akıl yürütme becerileri ile ilişkilidir.

Monolojik konuşma öğretiminde, diyalogik konuşma öğretiminde olduğu gibi **tümevarım** ve **tümdengelim** olarak iki öğretim yöntemi uygulanmaktadır.

Tümevarım yönteminde monolojik birimlerden aşamalı bir şekilde bir monolog metni oluşturma yolları öğretilir. Bu yöntemde uygulanan çalışmaların ilk aşamasında, öğrencilerden belirlenen konuyla ilgili tek bir cümle ile kendi düşüncesini iletmesi beklenir. Bu aşama genellikle sınıf içindeki nesnelere betimlenmesi ile başlar. Monolog öğretimi betimleme yapma çalışmaları ile başlar ancak öğretimin en başından itibaren anlatım yapma becerisinin gelişmesi için de çalışmalar yürütülmelidir.³⁸

Monolog öğretimindeki bir sonraki aşama, öğrencilerin, belirli bir konu hakkında birbirleriyle ilişkili iki veya üç cümle kurma sürecini kapsar. Buna örnek olarak, "üniversite" konusu verilebilir. Bu konu hakkında "Burası bir üniversite. Öğrenciler burada eğitim görüyor. Farklı ülkelerden geliyorlar" gibi özgün ve birbirleriyle bağlantılı ifadeler üretmesi istenebilir.

Tümevarım yönteminin son aşamasında oluşturulan monologlar daha geniş bir kelime bilgisi ve sözdizimsel yapılar içerir bu yüzden daha karmaşık bir metin oluşturma çalışmaları yapılır. Bu aşamada yeni sözcüksel görevler ve ifadelerin çokluğu ön plandadır. Öğrencilerin iki veya üç paragraf boyutunda tutarlı, mantıklı bir metin oluşturma becerisini göstermeleri beklenir.³⁹

³⁸ Skripnikova, **a.g.e.**, s. 27.

³⁹ Çesnokova, **a.g.e.**, s. 100.

İlerleyen derslerde öğrenciler düşüncelerini kıyaslama, gerekçelendirme ve kendi yorumlarını yaptıkları bir metin üretebilmelidir. Örneğin "Şehrimiz turistler için ilginçtir ifadesinin doğruluğunu kanıtlayın." şeklinde bir görev verildiğinde kendi özgün ifadeleriyle değerlendirmeler yapabilmeli ve karşı tutumlarını aktarabilmelidir.

Monolog öğretimi derslerinde kullanılan etkinlikler, öğrencilerin düzeyine ve ders süresine uygun tasarlanmalıdır. Bu etkinlikler öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik, farklı düşünce biçimlerine uygun olmalı ve öğrencileri konuşma yapmaya motive eden özelliklere sahip olmalıdır.

Monolog üretme amacıyla yapılan çalışmalar arasında en etkili ders içi etkinliklerinin görsel materyallerin kullanıldığı etkinlikler olduğu bilinmektedir. Bu tür etkinliklerin uygulanma sırasında yer ve mekanla ilgili görsel araçlar (okul, fabrika, kütüphane vb.) sunulabilir ve daha sonra öğrencilere farklı sorular yönelterek görseller üzerinden konuşma başlatmaları sağlanabilir.

Konuşma konusunu genişletmek için öğretmen, öğrencilerden kendi ailelerin veya yakınlarının nerede çalıştıklarını söylemelerini ister. Daha sonra öğretmen, farklı mesleklerden (doktor, öğretmen, işçi vb.) insanları tasvir eden görseller sunarak konuşmanın konusunu "meslek" alanına çevirebilir ve iki konuyu birleştirerek öğrencilerin daha detaylı anlatımlar gerçekleştirmelerine olanak sağlayabilir.⁴⁰

Bir diğer görsel materyal ise film kareleridir. Öğrencilerin monolog kurma becerisinde etkili olan materyeller arasındadır. Öğrencilerin yaş aralıklarına ve derse uygun olarak seçilen film kareleri gösterilerek öğrencilerden her bir karede gördüklerini veya tüm kareleri birleştirerek yazılı veya sözlü bir metin oluşturmaları istenebilir. Bu tür çalışmalarda konuşmanın içerik planı öğrencilere sunulur fakat öğrenciler kendi belirledikleri kelime ve dil yapılarıyla özgün cümleler kurar.⁴¹

Pek çok dil uzmanı görsel uyarıcıların sözlü dil becerilerinin geliştirilmesi için uygun ve etkili olduğunu düşünmektedir. Görsel materyaller dersi canlandırır,

⁴⁰ A.e., s. 101.

⁴¹ A.e., s. 96.

öğrencileri harekete geçirir ve derse olan ilgiyi artırır böylece dil öğrenimi ilginç ve heyecan verici bir hale gelmektedir.

Tümedengelim yönteminde ise monolog öğretiminin temeli model olarak sunulan metinlerdir. Bu metinler yardımıyla öğrenciler kendi özgün metinlerini oluşturur. Bu yöntemin kapsamında **yeniden anlatım** etkinliği monolojik konuşma becerisini geliştirme çalışmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Rus araştırmacı M. P. Çesnokova, yeniden anlatım etkinliklerinin aşağıda verilen hususlara uygun bir şekilde uygulandığında konuşma öğretimi için etkili bir araç olabileceğini vurgulamıştır:

- Kişinin kendi kelimeleriyle yeniden anlatması;
- Metnin içeriği hakkında bilgisi olmayan bir kişiye yeniden anlatma;
- Durumu kendi bakışı ile değerlendirerek veya değiştirerek yeniden anlatma;
- Konuşma görevinde değişiklikler yaparak yeniden anlatma.

Yeniden anlatım etkinliklerinde izlemesi önerilen örnek sıralama şu şekildedir:

- Metni okuyunuz veya dinleyiniz.
- Anlamı bilinmeyen kelimeleri kendi anadilinizdeki karşılığını bulunuz.
- Metni anlamlı parçalara ayırınız.
- Her parçada yer alan anahtar cümleleri ve anahtar kelimeleri belirleyiniz.
- Anlatımınızda hangi kelimeleri ve cümleleri kullanacağınıza karar veriniz.
- Metni kendinize göre tekrar oluşturunuz.
- Hazırladığınız metni okuyup ve ardından yeniden anlatım kısmına geçiniz.
- Kendi metninizi ilk okuduğunuz metnin orijinal haliyle karşılaştırınız ve öğretmeninizin görüşünü alarak gerekli kelime ve ifadeler ekleyiniz.⁴²

⁴² A.e., s. 97.

Yeniden anlatım için kullanılan metinler, uzun olmamalı, fazla özel isim içermemeli ve aynı zamanda bilgilendirici ve ilginç olmalıdır. Psikologlar bilgi iletiminin fazla olduğu anlamsal bütünlüğe sahip metinlerin kolay akılda kaldığını savunmaktadır.⁴³

Yeniden anlatımda kullanılan metinler boyut olarak kısa ise öğrencilere ezberleme görevi de verilebilir. Ancak ezber yönteminde öğrencinin konuşma becerisi sadece ders kitabı metinlerinin ya da öğretmenin sunduğu materyallerin konuları ile sınırlı kalmaktadır. Bu sebeple öğrenciler iletişimsel konulardaki konuşmalarda yetersiz kalabilmektedir. Bazı uzmanlar, bu yöntemin öğrencileri ezbere alıştırdığını ve bu yüzden özgün konuşma yapmalarına engel olduğunu savunur.

Uzmanların düşüncesine göre, ezber odaklı bir öğretim yaklaşımının benimsenmesi öğrencilerin bir iletişim aracı olarak dili kullanmasının önüne geçer ve onları sadece belirli konular hakkında konuşmaya alıştıtır. Fakat özellikle çocuklarla yabancı dil öğretimi yapılan derslerde ezberleme yönteminin sınıflardan tamamen çıkarılmaması gerekir. Buna örnek olarak; şiir, şarkı, deyim ve atasözü ile ilgili konuşma etkinliklerinin yer aldığı derslerde ezbere dayalı bir öğretimin uygulanması konuşma becerisinin gelişimine katkı sağladığı bilinmektedir.

Öğrencilere daha yaratıcı fikirler sunabileceği görevlendirmeler verilerek yeniden anlatım etkinliği, farklı şekillerde uygulanabilir. Örneğin; metinde anlatılan olayların nedenini açıklama, metindeki kahramanları tanıtmaya, metinde işlenen konu hakkında ve metindeki karakterle ilgili kendi görüşlerini ifade etme ve bunu gerekçelendirme, metnin sonunu getirme gibi görevler verilerek anlatım eğitsel noktalarda çeşitlendirilebilir.⁴⁴

Yeniden anlatımın olumsuz sayılan yönleri arasında, metnin sınıf içerisinde tekrar anlatılması öğrencilerin bağımsız konuşma faaliyetlerini sınırlaması yer alır. Bu türdeki etkinliklerin bir diğer olumsuz yanı ise kalabalık sınıf ortamlarında tüm

⁴³ N. L. Şibko, *Metodika obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu*, Minsk, BGU, 2011, s. 70.

⁴⁴ Balihina, a.g.e., s.134.

öğrencilerin aynı metni tekrar anlatması dersi sıkıcı hale getirebilir ve öğrencilerin motivasyonunu düşürebilir. Bu durumun önüne geçmek için metni tekrar anlatma etkinliği öğrenciler tarafından dönüşümlü bir şekilde gerçekleştirilebilir. Etkinlik esnasında aktif konuşma yapmayan öğrenciler arkadaşlarının anlatılarını dikkatlice dinleyerek onların sunumları hakkında yorum yapabilir ve bu sayede daha aktif bir öğrenme ortamı sağlanabilir.

2.3. Konuşma Becerisine Yönelik Etkinlik Türleri

Yabancı dilde konuşma becerisi, konuşma iletişiminin hızla değişen koşullarıyla bağlantılı olarak gerekli yapıyı ve sözcüksel içeriği seçme sürecini kapsar. A. N. Şçukin, konuşma becerisine yönelik etkinlik sistemini diyalojik ve monolojik konuşma türlerinde hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmaya yönelik olarak sınıflandırmıştır.⁴⁵

Konuşma eğitiminde belirli bir sıra gözetilerek adım adım ilerlemek önemlidir. Bu sebeple konuşma eğitiminde ilk önce hazırlıklı konuşma yapma ve daha sonra hazırlıksız konuşma yapma becerilerinde yoğunlaşılmalıdır.

Günümüzdeki yabancı dil öğretimin yöntemlerinde öğrencilerin hem hazırlıklı hem de hazırlıksız konuşma yapma becerilerinin geliştirilmesi amacına hizmet eden pek çok farklı etkinlik türü uzmanlar tarafından ders içinde kullanılması uygun görülen pek çok materyal ile desteklenerek tasarlanmaktadır.

Bu amaçla geliştirilen tüm etkinliklerin her biri uygulanabilir olmalı ve öğrencilerin ilgisini çekecek konuşmaya motive edici özelliklere sahip olmalıdır. Bununla birlikte öğrencilerin zihinsel faaliyetlerini harekete geçirmek için tasarlanmalı, gerçek yaşamdan örnekler ve durumlar içermelidir.⁴⁶ Etkinlikler, öğrencilerin zihinsel ve sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlamasının yanı sıra

⁴⁵ Şçukin, a.g.e., s. 426.

⁴⁶ G.İ. Dergaçyova vd., *Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo na načalnom etape obuçeniya*, Moskva, Russkiy yazık, 1983, s. 78.

hedef dili aktif öğrenmelerinde etkili bir araçtır. Söz konusu etkinliklerle öğrenciler kendi öğrenme becerilerinin ve öğrenme yollarının farkına varır.⁴⁷

Hazırlıklı konuşma öğretiminde yer alan etkinlikler genellikle dilbilgisi ve kelime bilgisi becerilerine yönelik olarak tasarlanır. Etkinliklerdeki örnek ifadelerin tekrar edilerek yeniden üretilmesi veya ifadelerin dönüştürülmesi gibi çalışmaların yanı sıra yazılı ya da görsel bir materyal desteğiyle konuşma başlıkları ve belirli bir konuşma planı sunularak öğrencilerin yeni ifadeler üretmesine olanak sağlamaktadır.

Hazırlıksız konuşmalar ise konuşma konusunun içeriği, uygun kelimelerin ve dil yapılarının seçimi gibi tüm aşamaların öğrencinin kendi kontrolünde olduğu konuşmalardır. Dolayısıyla önerilen bir konu hakkında herhangi bir hazırlık ve yardımcı materyal sunulmadan öğrenciye konuşma yapma görevi verilmesi öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi beklenen en zor konuşma etkinlikleridir.

Hazırlıksız konuşmalar, sözlü anlatım öğretiminde önemli bir yere sahiptir çünkü bu tür konuşmalar kişinin etrafındaki olaylardan ve gerçek hayattan izler taşır. Konuşma becerisinin, öğrenme ortamının gerçek iletişim koşullarına yaklaştırıldığı durumlarda en çok geliştiğini unutmamak gerekir.

Konuşma becerisindeki etkinlik türleri **mekanik** ve **iletişimsel etkinlikler** olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mekanik etkinlikler, öğrencilerin dilbilgisi, kelime bilgisi ve telaffuz gibi dilin kuralları ve yapısı ile ilgili alanların geliştirilmesine yönelik uygulanan etkinliklerdir. Bu tür etkinlikler öğrencileri iletişimsel etkinliklere hazırlayıcı niteliğe sahiptir. Mekanik etkinliklerdeki dilbilgisi yapıları etkinliğin merkezi, öğrencilerin de odak noktası olmamalıdır. Öğrencinin gerçek hayatta karşılaşabileceği iletişimsel durumlara yönelik ifadeler ön planda olacak şekilde tasarlanmalıdır.

Özcan Demirel, mekanik etkinlikleri özelliklerini şu ifadeleriyle özetlemiştir:

⁴⁷ Firdevs Güneş, "Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı", **Ana Dili Eğitim Dergisi**, No:5, 2017, s. 52.

Dilin kurallarını ve yapılarını öğrenmek için mekanik olarak yapılan alıştırmalardır. Çoğunlukla tekrara dayanır. Öğretmen örnek model vericisi öğrenci de bu modelin tekrar edicisi durumundadır. Bu şekilde öğrencinin amaç dilde alışkanlıklar kazanması mekanik alıştırmalarla başlar. Bu alıştırmalarda ilk aşama dinleme, daha sonra duyduğun tekrar etme alıştırmadır...⁴⁸

Mekanik etkinlikler; tekrar, soru-cevap, yer değiştirme, dönüştürme, cümle kurma ve çeviri gibi farklı şekillerde uygulanabilmektedir.

Başlangıç düzeyindeki yabancı dil derslerinde en sık kullanılan **tekrar etkinliklerinin** temel amacı, öğrencilerin etkinliklerde yer alan konuşma kalıplarının tekrar ederek yeniden üretim yapmalarını sağlamaktır. Tekrar etkinliklerinde örnek olarak verilen ifadelerin yapısında hiçbir değişiklik yapılmadan ifadelerin tekrar edilmesi istenir.⁴⁹ Bu etkinlikleri iletişimsel hale getirmek için bu ifadeye katılıp katılmadığınızı belirtin şeklinde görevler verilebilir veya etkinliklerin anlamsal yönü artırılabilir. Tekrar etkinlikleri örnekleri:

Etkinlik 1: İfadeyi onaylayınız. Daveti kabul ediniz.

Örnek: - Иван — хороший студент.

Yanıt: - Да, Иван хороший студент.⁵⁰

Etkinlik 2: Daveti kabul ediniz.

Örnek: - Анна идёт в театр. Идём с ней!

Yanıt: - Хорошо, идём с ней.⁵¹

Sınıf içinde yaygın kullanımı olan diğer bir etkinlik türü ise **soru-cevap** çalışmalarıdır. Sorulara verilen yanıtlar genel ya da özel olabilmektedir. En kolayı genel bir soruya verilen evet veya hayır şeklindeki genel yanıtlardır çünkü bu tür

⁴⁸ Demirel, **a.g.e.**, s. 94.

⁴⁹ Şçukin, **a.g.e.**, s. 427.

⁵⁰ **A.e.**, s. 428.

⁵¹ Dergaçoova vd., **a.g.e.**, s. 79.

yanıtlarda dilbilgisel ve sözcüksel içerik tekrarlanır ve yalnızca cümlenin tonlaması değiştirilir.

Öğrenciler soru-cevap etkinlikleri sırasında kendi yaşamlarından örnekler verebilir ya da görsel bir araç desteği sunularak yanıt vermeleri istenebilir. Soru-cevap etkinliklerinin derste öğrenilen yeni dilbilgisel yapıları içermesi öğrenilen dilbilgisi konularının pekiştirilmesine olanak sağlar. Derste işlenen dilbilgisi yapısıyla ilgili sorulara öğrencinin dikkati yönlendirilmeli ve böylece soru ve yanıtlardaki yapıların daha hızlı bir şekilde kavranması sağlanabilir. Örneğin aşağıda verilen örneklerde Rusçadaki ismin -in hali yapılarını öğrenci fark edebilir ve bu konuyu soru-cevap etkinlikleri ile pekiştirebilir.⁵²

Etkinlik 3:

- Как вы едете из университета в общежитие?
- На метро.
- Как вы едете из библиотеки в университет?
- На автобусе.

Yabancı dil derslerinde kullanılan bir diğer etkinlik türü ise **yer değiştirme etkinlikleridir**. Etkinlik içerisinde verilen örnek cümlede yer alan özne, nesne veya yüklem değiştirilerek yeni ifade üretme çalışmaları yapılır. Bu etkinliklerde isim yerine zamir kullanma, tekil bir ifadeyi çoğul yapma ya da verilen kelimenin zıt veya eş anlamlısı kullanılarak yeniden ifade üretme gibi çeşitli görevler verilebilir. Etkinliklerin iletişimsel yönünü arttırmak amacıyla öğrencilerin yeni bir ifade üretirken anahtar kelimeler vermek yerine görsel bir materyal sunulması etkinlikleri daha etkili hale getirir.⁵³

Etkinlik 4: Örnek cümledeki isim yerine zamir kullanarak cümleyi tekrar oluşturunuz.

⁵² A.e., s. 80.

⁵³ A.e.

Örnek: Том идет в столовую.

Yanıt: Он идет в столовую.

Açıkladığımız önceki etkinlik türlerine kıyasla daha karmaşık olan **dönüştürme etkinlikleri**, düz bir cümleyi soru cümlesine çevirme, olumlu cümleyi olumsuz yapma, etken yapılı bir ifadeyi edilgene çevirme, doğrudan anlatımı dolaylı anlatıma çevirme ya da kelimeler verip sıralayarak cümle oluşturma gibi farklı görevlerin verildiği etkinliklerdir. Dönüştürme etkinlikleri pek çok farklı konuya ve yapıya uyarlanabilir etkinlikler arasında yer alır.⁵⁴

Etkinlik 5: Örnek cümleyi olumsuz bir cümleye çeviriniz.

Örnek: У меня есть русско-английский словарь.

Yanıt: У меня нет русско-английского словаря.

Mekanik etkinliklerin içerisinde yer alan diğer bir etkinlik türü ise yabancı dil derslerinde çok fazla tercih edilen **çeviri etkinlikleridir**. Bu etkinlikler dil öğretiminde her düzeyinde ders içi veya ders dışı tüm dil çalışma alanlarında kullanılır. Çeviri etkinlikleri, ana dil ile hedef dil arasında öğrencilerin kolaylıkla bağlantı kurmalarını sağlar ve özellikle yeni öğrenilen dil yapılarını kavrama aşamasında etkili görülen etkinliklerdir.

Mekanik etkinliklerde öğrencilerin dikkatini çeken ve onları konuşmaya teşvik eden etkinlik türü **yanıltıcı etkinliklerdir**. Bu türdeki etkinliklerde, öğretmen bir görselle ilgili gerçek veya gerçek dışı bir cümle kurar. Örneğin hastane görseli veya hastane yazılı bir kart göstererek “Я иду в университет.” cümlesini kurar. Öğrencilere ise cümleye katılıp katılmadıkları sorulur. Öğrenciler ise “Нет, вы идёте в школу.” şeklinde yanıtlar. Bu tür etkinlikler hem öğrenilen dilbilgisi yapılarının pekiştirilmesinde hem de kelime bilgisinin artırılmasında oldukça faydalı görülür.⁵⁵

⁵⁴ Şçukin, a.g.e, s. 427.

⁵⁵ Dergaçyova vd., a.g.e., 1983, s. 83.

Sınıf içinde uygulanması mümkün olan tüm bu mekanik etkinlikler öğrencileri hazırlıksız konuşma yapma becerisine hazırlar. Rus dilbilimci A. N. Şçukin'in önerdiği mekanik etkinlik örnekleri aşağıda yer almaktadır:⁵⁶

- Örnek olarak sunulan dilbilgisi yapısına uygun bir şekilde soruları yanıtlama.
- Örnek ifadeye göre anlamlı cümleler oluşturma.
- Aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadığınızı belirtme.
- Metindeki eksik ifadeleri uygun kelimeler seçerek tamamlama.
- Verilen kelimelerle soruları yanıtlama.
- Metinde yer alan kelimelerin anlamlarını açıklama ve ana dile çevirme.
- Verilen kelimeleri kullanarak cümleleri tamamlama.
- Verilen kelimeleri kullanarak cümleleri değiştirme.
- Metinde anlamca önemli bulduğunuz ifadeleri belirtme.

İletişimsel etkinlikler ise belirli bir dil yetkinliğine sahip öğrencilerin öğrendikleri dilde otomatikleşmesi için tasarlanan etkinliklerdir. Bu etkinliklerde dilin yapısal özellikleri yerine ifadelerin içeriği ön plandadır. Dil kurallarının ve yapılarının öğretiminden sonra hedef dilde pratik yapmak için geliştirilen etkinliklerdir. Farklı iletişim koşullarındaki durumlar ve olaylar hakkında öğrencilerin kendi düşüncelerini ifade etmesine imkan sağlayan konuşma etkinlikleridir. Bu tür etkinliklerle doğal konuşmaya yakın hedef dilde ifadeler üretilmesi amaçlanır.⁵⁷

Günlük hayatta kişiler bir olay veya durum hakkındaki fikirlerini kolaylıkla dile getirebilir. Örneğin herhangi bir olaya şaşırma, üzülmeye ya da bir fikri reddetme gibi çeşitli tepkiler veririz. Yabancı dil derslerinde hedef dilde bu tepkilerin öğrenciler tarafından iletilmesi için **iletişimsel replik** etkinlikleri kullanılır. Bu tür etkinlikler diyalojik birliklerden oluşur. Etkinliklerde verilen ifadelerle görevlere uygun şekilde öğrencilerin yanıt vermesi istenir. Örneğin verilen ifadeye katıldığını, katılmadığını ya

⁵⁶ Şçukin, a.g.e., s. 428.

⁵⁷ A.e., s. 438.

da şaşırdığını belirten şekilde yanıtla şeklinde görevler verilerek öğrencilerin farklı durumlarda kendi tepkilerini açıklamaları istenir.

Bu etkinliklerde öğrenciler önceden öğrendikleri dilbilgisi yapılarından istediklerini seçerek kendi özgün cümlelerini kurarlar. Hem soru-cevap etkinlikleri hem replik etkinlikleri öğrencileri gerçek iletişim durumlarına hazırlayan etkili etkinlikler arasında yer alır. Bu tür etkinliklere örnekler aşağıda verilmiştir:⁵⁸

Etkinlik 6: İfadeyi şaşırdığınızı belirterek yanıt veriniz.

Örnek: Сегодня очень хорошая погода.

Yanıt: Неужели? С утра идет дождь.

Etkinlik 7: İfadeye karşı çıkarak yanıt veriniz.

Örnek: Большой театр закрылся на капитальный ремонт.

Yanıt: Вы не правы. Ремонт уже, к счастью, закончился.

Koşula bağlı konuşma etkinlikleri, öğrencileri hazırlıksız konuşma yapmaya teşvik eder. Konuşma konularının çeşitlendirilmesine yardımcı olan bu etkinliklerle dil öğretimi doğal iletişim koşullarına yaklaşır.

Etkinlik sırasında öğretmen, “Мне удалось побывать в горах.” şeklinde örnek bir cümle tahtaya yazar veya okur. Daha sonra öğrencilerden bu cümle ile ilgili “Как это здорово!” (ünlem ifadesi), “Вам удалось застать пляжный сезон?” (soru ifadesi), “Расскажите, каким был переход через перевал.” (istek ifadesi), “Когда я был студентом, мне удалось пройти по многим горным маршрутам.” (anı ifadesi), “Активный отдых — гарантия здоровья.” (iddia ifadesi), “Сомневаюсь, можно ли хорошо отдохнуть, если маршрут пешеходный.” (şüphe ifadesi) şeklinde ünlem, soru, rica, anı, iddia veya şüphe ifade eden cümleler kurmasını ister. Öğretmenin

⁵⁸ А.е., s. 439.

sunduğu göreve uygun bir Şekilde her ğrenci kendine özgü sözlü ifadeler üretir ve böylelikle konuşma konuları genişler ve çeŐitlenir.⁵⁹

İletişimsel etkinlikler arasında gerçek iletişimsel durumların konu edildiği etkinlik örnekleri konuşma derslerinde sözlü anlatım becerisinin geliştirilmesinde en etkili etkinlikler arasındadır. Durumsal etkinlikler olarak tanımlanan bu etkinlikler: **mikro-durumsal**, **eğitsel-durumsal** ve **zmsel-durum** olarak kendi içerisinde sınıflandırılır.⁶⁰

Mikro-durumsal etkinliklerde, adından da anlaşılacağı üzere açıklanan durum kısa ve öz bir Şekilde betimlenir. Öğrenciler, açıklanan duruma dair kısa (bir veya iki cümle ile) yanıtlar verir. Her bir ğrenci, duruma uygun farklı yanıtlar üreterek sınıf içerisinde çeşitli fikirlerin sözlü Şekilde aktarılması sağlanır. Söz konusu etkinliğin rneği aşağıda verilmiştir:⁶¹

Etkinlik 8: Metni okuyunuz ve durumla ilgili soruyu yanıtlayınız.

По шоссе на большой скорости ехала машина. На дорогу выбежал ребёнок. Водитель резко затормозил, чуть не перевернув машину. Почему машина чуть не перевернулась?

Yanıt: Машина чуть не перевернулась, потому что пришлось резко затормозить. Водитель хотел спасти жизнь ребёнка, который выбежал на дорогу.

Eğitsel-durumsal etkinliklerde ise sadece durum açıklanmaz, buna ek olarak anahtar kelimeler, konuşma baŐlatıcı kelimeler ve çeşitli görevler de öğrenciye sunulur. Bu türe örnek olarak:⁶²

⁵⁹ Lisakova vd., **a.g.e.**, s. 129.

⁶⁰ Lisakova vd., **a.g.e.**, s. 130.

⁶¹ **A.e.**, s. 131.

⁶² **A.e.**

Etkinlik 9: Etkinlikteki durumu okuyunuz. Bu duruma göre “Eski sınıf arkadaşınızla aranızda ne tür bir konuşma geçebilir?” sorusunu yanıtlayınız.

Через много лет после окончания института вы встречаете бывшего сокурсника в офисе, куда зашли по делам.

Речевые стимулы: Кем же ты стал?, Сколько лет, сколько зим!, Какие планы на будущее?

Ключевые слова: 3 года, 5 лет, 10 лет; преподаватель, декан, директор; профессиональный рост, дополнительное образование, работа за границей.

Çözümsel-durum etkinliklerinde ise öğrencilere açıklanan durumla ilgili farklı problem cümleleri sunularak çözümler üretmesi beklenir. Bu tür etkinlikler yukarıda açıklanan durumsal etkinliklere kıyasla daha karmaşık görevleri içerir. Öğrencilerden kendilerini açıklanan durumdaki kişilerin yerine koymaları ve çözüm olarak en iyi yolu bulmaları istenir. Bu tür etkinliklerde, öğrencilerin akıl yürütmelerine yardımcı olan talimatlar veya sorular sunulur.⁶³

Etkinlik 10: Etkinlikteki durumu okuyunuz. Bu durumda siz ne yapardınız, açıklayınız.

Ивану срочно надо быть в другом городе на деловой встрече. Он купил билет на самолёт. Приехав в аэропорт, Иван узнаёт, что рейс отмечён из-за погоды. Как лучше поступить в такой ситуации?

Инструкция:

- Узнайте, на какое время перенесён рейс.
- Решите, воспользуетесь ли вы следующим рейсом.
- Сообщите деловому партнёру о невозможности прибытия в назначенное время.

⁶³ A.e., s. 132.

- Подумайте, надо ли отменить встречу или перенести на другое время.

Yeniden anlatım etkinlikleri genellikle ders içinde okunan bir metnin öğrenciler tarafından tekrar sözlü yolla anlatmasıyla yapılan etkinliklerdir. Öğretmenin görevlendirmesiyle bu anlatımlar kısa, ayrıntılı ya da metindeki karakterlerin bakış açısıyla yapılabilir.⁶⁴

Hikaye anlatma, hazırlıklı veya hazırlıksız şekilde yapılabilen monolojik anlatıma dayalı etkinlik türüdür. Hazır bir hikaye üzerinden (kısaca özeti verilmiş) önerilen bir duruma veya belirlenen bir konuya göre uygulanabilir. Buna ek olarak herhangi bir atasözü, deyim veya özdeyişten yola çıkarak ya da kişinin kendi belirlediği bir konu hakkında hikaye anlatımı gerçekleştirilebilir. Anlatılan hikayeler yazılı şekilde ödev olarak verilebilir. Sınıf içinde en iyi hikaye anlatma yarışması düzenlenerek öğrenciler anlatıma teşvik edilebilir.

Doğaçlama, öğrencilerin sözlü anlatım öncesinde hiçbir plan ya da ön hazırlık yapmadan belirledikleri konular hakkında konuşma ürettiği etkinliklerdir.

Drama, konuşma derslerinde yaygın olarak uygulanan bu etkinlik türünde öğrenciler rollere ayrılarak çeşitli durumları veya olayları yansıtan sahneleri canlandırır.

İletişimsel etkinliklerden bir diğeri ise **tartışmalardır**. İleri seviye yabancı dil derslerinde sıkça kullanılan konuşma etkinliklerinden biridir. Doğal sohbet ortamı oluşturma ve öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilmeleri için tasarlanan etkinlikler arasında yer alır. Bu etkinliklerde öğretmen, öğrencilerin tartışma yapabilmesi için onların ilgisini ve dikkatini çeken konuşma konuları belirler. Gerekli durumlarda konu ile ilgili konuşma planı, kelime listesi veya soru örnekleri de verebilir.

⁶⁴ Balihina, a.g.e., s. 134.

Tartışmaya katılan öğrenciler, konuya bağlı kalmaları ve tartışılan konuyla ilgili kendi bakış açılarını savunmak için fikirler sunmaya çalışmaları konusunda teşvik edilmelidir. Konuşma konularının ve konuşma uyarıcılarının çeşitliliği ve değişkenliği, konuşmacı ve dinleyicilerin rollerinin sürekli değişimi bu tip alıştırmaların temel özellikleri arasında yer almaktadır.⁶⁵

Söylevler, öğrencilere belirli bir konu vererek sınıfta o konu hakkında bir sunum yapmaları istenir daha sonra konu hakkında soru-cevap etkinlikleri sayesinde dinleyiciler aktif hale getirilerek sınıf içindeki etkileşim artırılır.

Basın konferansı olarak tanımlanan etkinlikler, önceden belirlenmiş konularda öğrencilerin sınıf arkadaşlarına, öğretmenlerine veya derse davet edilen daha önceden tanımadıkları kişilere soru sorma çalışmalarını içerir.⁶⁶

Derslerde kullanılan iletişimsel konuşma etkinlik türlerinden biri ise **röportaj** etkinlikleridir. Röportaj konuları öğrencilerin mesleki alanlarına ilişkin veya ilgilerini çeken konularda yapılabilir. Soru-cevap tekniğine dayalı olan bu etkinlikler ders kitaplarındaki metinlerden yararlanılarak tasarlanabilir.⁶⁷

Konuşma etkinlikleri hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar için özel olarak tasarlandığını daha önceki kısımlarda belirtmiştik. Aşağıda hem diyalog hem de monolog türlerindeki konuşma becerisine yönelik yabancı dil derslerinde uygulanması uygun görülen iletişimsel etkinlik önerileri sıralanmıştır:⁶⁸

Hazırlıklı konuşmaya yönelik diyalog türü etkinlik önerileri:

- Soruları kısa veya detaylı bir şekilde yanıtlama;
- Dinlenen veya okunan metne sorular yöneltme;
- Okunan ya da dinlenen bir metnin içeriği hakkında sunulan ifadelere katılıp katılmadığınızı belirtme;

⁶⁵ Demirel, **a.g.e.**, s. 96.

⁶⁶ Lisakova vd., **a.g.e.**, s. 133.

⁶⁷ Şçukin, **a.g.e.**, s. 430

⁶⁸ **A.e.**

- Diyalogda boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlama;
- Etkinlikte yer alan diyalogu uygun repliklerle tamamlama;
- Dersin konusu hakkında bir diyalog oluşturma;
- Diyalogu rollere ayırarak canlandırma;
- Örnek diyalogu okuma ve benzer bir konu hakkında özgün diyalog kurma.

Hazırlıksız konuşmaya yönelik diyalog türü etkinlik önerileri:

- Metne ilişkin soruları yanıtlama ve yanıtları gerekçelendirme veya yorumlama;
- Bir soru üzerinden tartışmaya katılma;
- Sorulara gerekçeli cevaplar sunma;
- Yeni bir konu hakkında bir diyalog oluşturma;
- Bir monolog metnini diyalog metnine dönüştürme.

Hazırlıklı konuşmaya yönelik monolog etkinlik önerileri:

- Dinlenen veya okunan metnin konusunu detaylı açıklama;
- Metnin temasını belirleme ve açıklama;
- Metnin başlığını açıklama;
- Metni anlamına göre bölümlere ayırma ve her bir bölüme başlık sunma;
- Metnin bir özetini oluşturma ve içeriğini sözlü veya yazılı olarak ifade etme;
- Metinle ilgili sorular oluşturma ve soruları arkadaşınızdan yanıtlamasını isteme;
- Okunan metinle ilgili izlenimleri aktarma;
- Dersin konusu hakkında bir metin oluşturma;
- Bir diyalog metnini monolog metnine dönüştürme;
- Dinlenen veya okunan metni özetleyerek yeniden anlatma;
- Dinlenen veya okunan metnin bir planını oluşturma.

Hazırlıksız konuşmaya yönelik monolog alıştırmaları önerileri:

- Metne uygun bir başlık seçme ve nedenlerini açıklama;
- İzlenen bir video, televizyon programı ya da filmin konusunu ve içeriğini detaylı açıklama;

- Filmi değerlendirmesi yapma;
- Filmdeki veya metindeki karakterleri detaylı tanıtma;
- Filmin/metnin ana fikrini açıklama;
- Önerilen konu hakkında bir tartışmaya katılma;
- Dersin konusuna benzer biri durumu anlatma (öğrencinin kendi yaşam deneyimleri veya okuduğu bilgilere dayanarak);
- Okunan bir metin ya da izlediğinin bir film hakkında görüş ve düşünceleri ifade etme.⁶⁹

Uzmanlar tarafından yapılan araştırmalar yabancı dil öğretiminde en sık rastlanan problemlerden birinin öğrencilerin konuşma konusunda isteksiz olduklarını göstermektedir. Konuşmaya karşı olan isteksizliğin birden fazla sebebi olabilmektedir. Konuşmaktan çekinme, hata yapma korkusu, konuya yeterince hakim olmama, konu hakkında ne söyleyeceğine dair bilgi eksikliğinin olması ve konunun yeterince dikkat çekici olmaması gibi sebepler öğrencilerin konuşmaya karşı isteksiz olmalarına yol açabilmektedir.

Bu sorunlara çözüm sağlanabilmesi için uzmanlar, öğrencileri derste aktif bir şekilde sözlü olarak katılmalarına teşvik eden konuşma etkinlikleri kullanımını tavsiye etmektedir. Bu etkinlikler kapsamında en sık tercih edilen araçlar görselliğe ve işitselliğe dayalı olan fotoğraf, resim, çizim, karikatür, tablo, şarkı, video veya filmlerdir. Bu materyallerin kullanımı ile konuşma etkinlikleri zenginleştirilir. Hem monolog hem de diyalog türünde resim, fotoğraf gibi görsel temelli pek çok etkinlik uygulanmaktadır.⁷⁰

Monolojik konuşmanın geliştirilmesi için uygulanan etkinlikler:

- Resmi anlatan ifadeleri birleştirerek bir metin oluşturma;
- Resimlere uygun başlık bulma;
- Resimde görünen nesne veya kişileri anlatma;

⁶⁹ A.e., s. 431.

⁷⁰ Galskova vd., a.g.e, s. 228.

- Resimdeki olayları anlatma;
- Resimdeki kişilerin duygu durumlarını açıklama gibi örnekler verilebilir.

Diyalojik konuşmanın geliştirilmesi için uygulanan etkinlikler:

- Resimdeki kişiler için replik yazma;
- Verilen repliklerle karakterleri eşleştirme;
- Resimdeki kişilerle ilgili soru-cevap oluşturma;
- Resimlere bakarak diyalog kurma gibi örneklerle çeşitlendirilir.

Eğitsel, kurgu veya belgesel gibi çeşitli filmlerin veya belirli bir olay örgüsüne sahip reklam ve video kliplerinin konuşma öğretimindeki kullanımı, öğrencilerin yabancı dilde sözlü ifadeler oluşturma motivasyonlarını artırıcı bir etkiye sahiptir. Bu sebeple yabancı dil öğretmenleri bu türdeki materyalleri konuşma etkinlikleri tasarlamak için kullanmaktadır. Video ve film temelli etkinlik örnekleri aşağıda yer almaktadır.⁷¹

Monolojik konuşma için uygulanabilir konuşma etkinlikleri:

- Filmi izlemeden önce veya izledikten sonra film ile ilgili repliklerden yola çıkarak olayları mantıksal bir şekilde sıralama;
- Filmin içeriğini anlatma;
- Filmin geçtiği yeri anlatma;
- Filmde geçen karakterleri tanıma;
- Tüm filmi 3-4 cümle ile özetleme şeklinde örneklendirilebilir.

Diyalojik konuşma için önerilen konuşma etkinlikleri:

- Filmdeki karaktere sorular sorma;
- Karakterlerin diyaloglarını canlandırma;
- Ana karakterlerle röportaj yapma;
- Karakterler arasında geçebilecek diyaloglar oluşturma;

⁷¹ A.e., s. 230.

- Filmde geçen replikleri uygun kelimelerle tamamlama;
- Filmdeki bir olayı tartışma gibi etkinlik örnekleri verilebilir.

Sıralanan bu etkinlik örneklerine ek olarak çizgi film sahnelerinin, çizgi romanların veya film senaryolarının oluşturulması veya çözümlenmesine yönelik etkinliklerde öğrenciler için ilgi çekici sayılmaktadır.⁷²

Şarkı türlerinin ders içi materyali olarak kullanılması yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Sınıf içi atmosferin daha samimi bir hale gelmesi, öğrencilerin duygusal anlamda kendilerini daha rahat hissetmesi, hedef dilin kültürü hakkında yeni bilgiler içermesi, sözcüksel-dilbilgisel olguların şarkılar eşliğinde pekiştirilmesi, telaffuz ve tonlama becerisinin gelişimi gibi yabancı dil öğretiminde pek çok yönde etkili bir araçtır. Sıralanan tüm bu olumlu etkilere ek olarak şarkı türü, diyalog ve monolog türlerinde konuşma etkinliklerinin uygulanması esnasında temel metin işlevi görür.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan şarkılar iki türe ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, belirli sözcük ve dilbilgisi kalıplarını öğretmek için oluşturulan eğitsel şarkılardır. İkincisi ise hedef dilin özgün halk veya pop türlerindeki şarkılardır. Her iki türdeki şarkılar yabancı dil derslerinde öğrencilerin dil düzeylerine uygun seçilerek kullanılmaktadır.⁷³

Şarkı ile ilgili monolojik konuşma türü için etkinlik önerileri:

- Şarkıdaki cümleleri uygun kelimeler ile tamamlama;
- Şarkının bölümlerini dinledikten önce ya da dinledikten sonra mantıklı bir sıraya koyma;
- Şarkıda geçen olayları anlatma;
- Şarkıdaki karakterleri tanıtmak;
- Şarkının konusu hakkında bilgi verme;
- Şarkının konusu hakkında kendi fikirlerini sunma;

⁷² Lısakova vd., **a.g.e.**, s. 134.

⁷³ Galskova vd., **a.g.e.**, s. 229.

- Şarkıdaki olay örgüsünün devamını getirme gibi farklı örnekler verilebilir.

Diyalojik konuşma için ise:

- Şarkı metni hakkında ikinci ya da üçüncü şahıs olarak sorular yöneltilme;
- Şarkıdaki bir karaktere sorular yöneltilme;
- Şarkıda geçen karakterlerle ilgili bir diyalog oluşturma;
- Şarkının söz yazarı ile bir röportaj düzenleme;
- Şarkının konusu hakkında bir tartışma hazırlama şeklinde örnekler uygulanabilir.

Yabancı dil sınıflarında çeşitli eğitsel oyunların kullanılması tüm seviyelerde öğrenme sürecini daha aktif ve ilgi çekici hale getirdiği bilinmektedir. Konuşma öğretiminde oyunların kullanılması öğrencileri konuşma yapma konusunda teşvik edici etkiye sahiptir. Uzmanlar bu oyunları iki grup altında incelemiştir. Hazırlık oyunları, konuşmacıya hızlı tepki verme, konuşma hızını arttırma, sözcük ve dilbilgisi bilgilerinin aktif kullanma, sözel ve mantıksal düşünmeyi geliştirme gibi amaçlara hizmet eder.⁷⁴

Yaratıcı oyunlar ise bilgilerin mantıklı sunumu, tartışma, eleştirel değerlendirme ve analiz etme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan oyunlardır. Problem çözme, rol yapma ve proje oluşturma gibi görevleri içeren oyunlar olarak bilinmektedir.⁷⁵

Yabancı dil öğretmenleri, derste kullanılacak ek materyalleri öğrencilerin seviyelerine ve ilgi alanlarına göre seçmeli, her ders öncesinde hazırlık yapmalıdır. Derslerde yeni kullanılacak materyallerin ders öncesinde öğrencilere tanıtılması gerekli görülür. Öğrenciler için en etkili ve kalıcı etkinlikleri seçmek öğretmenin en önemli görevleri arasında yer alır.

⁷⁴ Lısakova vd., **a.g.e.**, s. 133.

⁷⁵ Galskova vd., **a.g.e.**, s. 231.

Etkinliklerin uygulanması esnasında öğretmenin aktif rol alması da önemlidir. Öğrenciler arasındaki etkileşime engel olmadan öğretmen, belirli sınırlar dahilinde katılım sağlamalıdır. Öğretmenin diğer bir görevi ise sınıfı oluşturan öğrencileri çok iyi tanıması ve sınıf içi etkinliklerinin uygulanması sırasında öğrencileri eşleştirebilmesi ve uygun gruplara ayırması yer alır.

Etkinlikler sırasında akıcılığını kaybeden, yanlış yanıt veren veya kendini doğru ifade edemeyen öğrenciler motive edilmelidir. Son olarak öğretmen, öğrencilerinden her zaman dersler hakkında geri dönütler istemeli ve bu değerlendirmeleri dikkate alarak derslerini geliştirmelidir.⁷⁶

Tezin üçüncü bölümünde ise önceki bölümde açıklanan diyalog ve monolog temelli mekanik ve iletişimsel konuşma etkinliklerinden oluşan deneysel uygulama kısmı, araştırma grubunun özellikleri, araştırma modeli ve araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizlerine değinilecektir.

⁷⁶ Mehmet Emre Çelik, “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisi ve Etkinlik Örnekleri”, **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi**, ed. İlhan Erdem, Bahar Doğan, Hatice Altunkaya, Ankara, Pegem Akademi, 2019, s. 110.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma modeli ve çalışma grupları tanıtılarak araştırma verilerinin toplanması, analizi ve değerlendirilmesi yapılacaktır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, Enstitü İstanbul İsmek Şişli-Mecidiyeköy Dil okulunda Rusça A2 düzeyindeki derslerde “Ev” konulu konuşma etkinliklerinin öğrencilerin konuşma becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada yarı deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Bir ilişki deseni olarak tanımlanan öntest-sontest kontrol gruplu desen yaygın kullanımı olan karmaşık bir desen türüdür. Farklı deneklerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümleri karşılaştırılarak değerlendirilir.

Deneysel çalışmanın en başında bağımlı değişkeni ölçmek için her iki grupta öntest ölçümü uygulanır. Deney ve kontrol grupları belirlenir ancak katılımcılara hangi grupta yer aldıkları bildirilmez. Deneysel uygulama kısmı sadece deney grubunda yapılır, kontrol grubuna herhangi bir deneysel çalışma yapılmaz. Deneyin sonucunda bağımlı değişkenin sontest ölçümü her iki grupta yapılır ve bağımlı değişken üzerinden iki grubun ölçümleri kıyaslanarak veriler elde edilir.¹

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda, Enstitü İstanbul İsmek Dil okulunda 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Rusça A2 düzeyinde öğrenim gören 12 deney ve 12 kontrol olmak üzere toplam 24 katılımcı bulunmaktadır. Tüm katılımcılar öntest değerlendirilmesine tabi tutularak iki grup arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır.

¹ Şener Büyüköztürk, **Deneysel Desenler: Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi**, 9. bs., Ankara, Pegem Akademi, 2023, s. 27.

Deney grubu deneysel çalışmaya katılırken, kontrol grubuna herhangi farklı bir uygulama yapılmamıştır. Deney grubu ile her biri 80 dakika olan toplam beş ders boyunca uygulama gerçekleştirilmiştir.

Uygulama sürecinin ardından her iki gruba sontest değerlendirme uygulanmıştır. Öntest ve sontest değerlendirme süreçlerinde aynı araç ve ölçekler kullanılarak elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Katılımcılar iki gruba ayrıldıktan sonra iki grubun öntest sonuçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney-U Testi uygulanmıştır.

Tablo 3.1: Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest Puanları Arasındaki Farkı Test Etmek İçin Uygulanan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	p
Deney	12	12,46	149,5			
Kontrol	12	12,54	150,5	71,5	-0,029	0,977
Toplam	24					

Tablo 3.1’ de görüldüğü gibi, Non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucuna göre, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmamıştır. (Toplam: U:71,500, $p>0.05$). Diğer bir ifadeyle, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin deneysel uygulama öncesinde konuşma beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öntest puan ortalamaları ve standart sapmaları tablo 3.2.’de verilmiştir.

Tablo 3.2: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Öntest Puanları Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Grup	N	Ortalama	Std. Sapma
Öntest	Deney	12	58,5	13,6482
	Kontrol	12	58,0833	8,94893

3.3. Araştırma Grubunun Genel Demografik Özellikleri

Herhangi bir yaş sınırlaması olmayan sınıflarda eğitim gören araştırma grubunun yaş dağılımı tablo 3.3'te görüldüğü gibi, (N=24), yaş ortalamaları 33,04 olup, en düşük yaş 19, en yüksek yaş 66 şeklindedir.

Tablo 3.3: Araştırma Grubunun Yaş Dağılımına İlişkin Bilgiler

N	24
Aritmetik Ortalama	33,0417
Standart sapma	1,40E+01
En düşük değer	19
En yüksek değer	66

Tablo 3.4' de görüldüğü gibi, araştırma grubu 11 (%45,8) kadın ve 13 (%54,2) erkek olmak üzere toplam 24 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 3.4: Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	11	45,8
Erkek	13	54,2
Toplam	24	100

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin anadil farklılıklarına ilişkin değerler ve öğrencilerin yabancı dil bilgileri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır. Tablo 3.5' de görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğrencilerin 21' i Türkiye vatandaşı ve anadilleri Türkçe, diğer 3 katılımcı ise başka ülkelerdendir.

Tablo 3.5: Ülke (ve Anadil) Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Ülke	f	%
Türkiye	21	87,5
Diğer	3	12,5
Toplam	24	100

Tablo 3.6’ da görüldüğü gibi, araştırma grubundaki öğrencilerin 2’ si hiçbir yabancı dil bilmezken, 10’ u bir, 10’ u iki ve 2 öğrenci 3 ayrı yabancı dil bilmektedir.

Tablo 3.6: Bilinen Yabancı Dil Sayısı için Frekans ve Yüzde Değerleri

Yabancı Dil	f	%
Hiç yok	2	8,3
1	10	41,7
2	10	41,7
3	2	8,3
Toplam	24	100

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin eğitim düzeyleri Tablo 3.7’ de görüldüğü gibi, öğrencilerin 12’ si lise, 10’ u lisans ve 2’ si yüksek lisans mezunudur.

Tablo 3.7: Eğitim Düzeyi Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim	f	%
Lise	12	50
Lisans	10	41,7
Yüksek Lisans	2	8,3
Toplam	24	100

3.4. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, Enstitü İstanbul İsmek Şişli-Mecidiyeköy Dil okulunda Rusça eğitim gören öğrenciler araştırma grupları olarak belirlenmiştir. A2 düzeyinde kurs boyunca haftada 12 saat, kurs toplamında ise 120 ders saat Rusça eğitim gören sınıflardan biri kontrol diğeri ise deney grubu olarak belirlenmiştir. Tüm gruplarda aynı eğitmen tarafından dersler yürütülmüştür.

Deney grubuna ders kitabına ek olarak her biri 80 dakika olan toplam 5 ders boyunca konuşma etkinlikleri uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise ders kitabı dışında herhangi bir konuşma becerisini geliştirmeye yönelik uygulama yapılmamıştır. Deneysel uygulamada kullanılan konuşma etkinlikleri, konu, içerik ve dilbilgisi bakımından öğrencilerin seviyelerine uygun olarak belirlenmiştir. Gerçek yaşamda

öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda konuşma konuları ve etkinlikleri belirlenmiştir. Uygulama dersleri, Yabancı Dil olarak Rusça Öğretimi konusunda Rusya Federasyonu'nun belirttiği standartlara uygun şekilde hazırlanmıştır.²

Uygulama öncesinde tüm öğrencilerin konuşma düzeylerinin belirlenmesi için her iki gruba öntest uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlarda her iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığı yargısına varılmıştır (Tablo 3.1). Deneysel uygulamadan sonra her iki gruba sontest uygulanarak ders içi etkinliklerin konuşma becerisine olan etkisi istatistiksel olarak ölçülerek veriler elde edilmiştir. Katılımcıların demografik bilgilerini belirttikleri “Öğrenci Bilgi Formu” dağıtılarak yaş, cinsiyet, milliyet, bilinen yabancı diller ve eğitim durumları ile ilgili bilgiler elde edilmiştir.

3.5. Uygulama

Ders İçi Deneysel Uygulama Ders Planları ve Çalışma Kâğıtları

Bu konuşma dersleri örnekleri, öğrenilen yabancı dilde çok fazla pratik yapma imkanı olmayan öğrenciler için geliştirilmiştir. Gerçek yaşamı yansıtan güncel bir konu seçilerek öğrencilerin iletişimsel konuşma gereksinimlerine yönelik oluşturulmasına özen gösterilmiştir.

Bu derslerin temelinde Rusça konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik mekanik ve iletişimsel konuşma etkinlikleri yer almaktadır. Bu dersler, V. S. Yermaçenko'nun “Slovo” adlı ders kitabı³ ve Richard M. Robin, Karen Evans-Romaine ve Galina Shatalina'nın yazdığı “Golosa”⁴ adlı ders kitabından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Birinci Ders

² Bkz. M.M. Nahabina vd., **Gosudarstvennyy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven**, Moskva - Sankt - Peterburg, Zlatoust, 2001.

³ V. S. Yermaçenkova, **Slovo**, Peterburg, Zlatoust, 2012, s. 82-97.

⁴ R.M. Robin, Karen Evans-Romaine, Galina Shatalina, **Golosa**, 6. bs., New York, s. 239-289.

Dersin süresi: (40+40 = 80 dk.).

Dersin Seviyesi: Rusça A2 (Temel Düzey)

Dersin Konusu: “Benim Evim” (“Мой дом”)

Dersin Hedefi: Konuşma becerisinin geliştirilmesi, kelime bilgisinin artırılması ve dilbilgisi yapılarının pekiştirilmesi.

Dersin Amacı: Öğrencilerin ev, evin bölümleri ve evdeki yaşam ile ilgili konularda kelime ve diyalog kurma alıştırmaları ve etkinlikleri kullanılarak konuşma becerisinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Ders Sırasında Yapılan Çalışmalar:

1.Etkinlik: Uygulama dersi ile ilgili çalışma kağıtları dağıtılır. Dersin konusu hakkında öğrencilere bilgilendirme yapıldıktan sonra ev teması ile ilgili Rusça atasözleri öğretmen tarafında okunur. Rusça atasözleri Türkçeye çevrilir. Öğrencilere ana dillerinde benzer atasözlerin olup olmadığı sorulur varsa örnek olarak söylemeleri istenir. Daha sonra atasözleri sesli bir şekilde tekrar ettirilerek kelimelerdeki vurgu ve tonlama çalışmaları yapılır. (15 dk.)

2.Etkinlik: Yeni kelimeler örneklerle açıklandıktan sonra diyaloglar öğrencilere sesli bir şekilde okutulur. Okunan diyaloglara benzer diyalog kurmaları istenir. (20 dk.)

3.Etkinlik: “СКОЛЬКО” kelimesinin dilbilgisindeki kullanımını açıklandıktan sonra örnek olarak verilen soru ve cevaplar okunur. Benzer soruları öğrenciler birbirlerine sorarak yanıtlamaları istenir. (25 dk.)

4.Etkinlik ve 5. Etkinlik: Ev konusu ile ilgili kelime çalışması yapılır. Yeni öğrenilen kelimeleri kullanarak repliklere uygun cevap vermeleri istenir. (20 dk.)

Ders İçi Uygulama Çalışma Kâğıdı 1

1. Прочитайте эти пословицы. Согласны ли вы с этими пословицами? Вы слышали их раньше или нет? Существуют ли в вашем родном языке похожие пословицы? (Aşağıdaki atasözlerini okuyunuz. Bu atasözlerine katılıyor musunuz? Daha önce bu atasözlerinin duymuş muydunuz? Sizin ana dilinizde bunlara benzer atasözleri var mı?)

- Мой дом – моя крепость.
- В гостях хорошо, а дома лучше.
- Дома и стены помогают.

2. Новые слова: (Yeni kelimeler)

удобный:	Kullanışlı	уютный:	Rahat, Konforlu
тёмный:	Karanlık	светлый:	Aydınlık

Какой у вас дом?

Какая у тебя квартира?

Прочитайте диалоги. (Diyalogları okuyunuz).

1

- Айше, какой у вас дом?
- У нас большой дом.
- Ваш дом уютный?
- Конечно, наш дом очень уютный.

2

- Аня, какая у вас квартира?
- У нас большая квартира. Там пять комнат.
- Ваша квартира уютная?
- Конечно, наша квартира уютная и очень светлая.

- Омер, какая у тебя комната?
- У меня небольшая комната.
- Твоя комната уютная?
- Нет, не очень уютная и тёмная.

Задайте друг другу аналогичные вопросы. (Okuduğunuz diyaloglardaki sorulara benzer soruları birbirinize sorunuz).

Сколько чего у кого? в чём? где?

Сколько этажей в вашем доме? / у вас в доме?

Сколько комнат в твоей квартире? / у тебя в квартире?

3. Прочитайте предложения и обратите внимание на употребление падежей в конструкции со словом сколько. (Aşağıdaki cümleleri okuyunuz ve “сколько” kelimesinin kullanımına dikkat ediniz.)

1. Сколько этажей у вас в доме? — У нас в доме один этаж.
2. Сколько этажей в твоей квартире? — В моей квартире два этажа.
3. Сколько этажей у неё в доме? — У неё в доме два, три или четыре этажа.
4. Сколько комнат в его квартире? — В его квартире две, три или четыре комнаты.
5. Сколько этажей в доме ваших родителей? — В доме моих родителей пять или шесть этажей.
6. Сколько комнат в квартире его родителей? В квартире его родителей много комнат.

Задайте друг другу аналогичные вопросы. (Yukarıda okuduğunuz sorulara benzer soruları birbirinize sorunuz).

Какой дом?

одноэтажный: Tek Katlı
двухэтажный: İki Katlı

Какая квартира?

однокомнатная: Tek Odalı
двухкомнатная: İki Odalı

трёхэтажный:	Üç Katlı	трёхкомнатная:	Üç Odalı
четырёхэтажный:	Dört Katlı	четырёхкомнатная:	Dört Odalı
пятиэтажный:	Beş Katlı	пятикомнатная:	Beş Odalı
многоэтажный:	Çok Katlı	шестикомнатная:	Altı Odalı

4. Ответьте на вопросы. (Soruları yanıtlayınız).

1. В вашем доме только два этажа. Какой у вас дом?

2. В их доме только три этажа. Какой у них дом?

3. В её доме только четыре этажа. Какой у неё дом?

4. В нашем доме три этажа. Какой у нас дом?

5. У твоей подруги в квартире только одна комната. Какая квартира у твоей подруги?

6. У её сестры в квартире только две комнаты. Какая квартира у её сестры?

7. У их родителей в квартире пять комнат. Какая квартира у их родителей?

Какой этаж?

На каком этаже вы живёте?

1 — первый

на первом

2 — второй

на втором

3 — третий

на третьем

4 — четвёртый

на четвёртом

5 — пятый

на пятом

6 — шестой

на шестом

7 — седьмой	на седьмом
8 — восьмой	на восьмом
9 — девятый	на девятом
10 — десятый	на десятом

5.Прочитайте вопросы и ответьте на них. (Soruları okuyunuz ve cevaplayınız).

1. На каком этаже находится ваша квартира?

2. На каком этаже находится ваша комната?

3. На каком этаже живут ваши родители?

4. На каком этаже вы сейчас живёте?

5. На каком этаже находится аудитория номер 7?

İkinci Ders

Dersin süresi: (40+40 = 80 dk).

Dersin Seviyesi: Rusça A2 (Temel Düzey)

Dersin Konusu: “Benim Evim” (Мой дом)

Dersin Hedefi: Konuşma becerisinin geliştirilmesi, kelime bilgisinin artırılması, dilbilgisi yapılarının pekiştirilmesi.

Dersin Amacı: Öğrencilerin ev, evin bölümleri ve evdeki yaşam ile ilgili konularda diyalog metinleri kullanılarak farklı etkinlik türleriyle konuşma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Ders Sırasında Yapılan Çalışmalar:

1.Etkinlik: Evin bölümleri ve ev eşyaları ile ilgili resimler gösterilerek kelime çalışması yapılır. Kelimeler sesli bir şekilde okutularak telaffuz çalışması yapılır. (20 dk.)

2.Etkinlik: Diyalogda geçen yeni kelimeler açıklanır. Diyalog öğrenciler tarafından rollere dağıtılarak okutulur. (20 dk.)

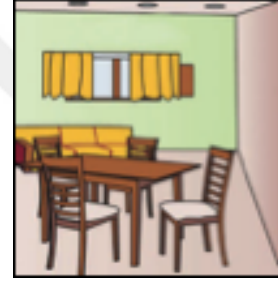
3.Etkinlik: Diyalogla ilgili sorular öğrenciler tarafından yanıtlanır. Okunan diyaloga benzer diyalog oluşturma çalışmaları yapılır. (40 dk.)

Ders İçi Uygulama Çalışma Kâğıdı 2

Комнаты в доме⁵

спальня, в спальне

гостиная, в гостиной

Resim 3.1: Evin Bölümleri 1

⁵A.e., s. 241.

столовая, в столовой

кухня, в кухне

Resim 3.2: Evin Bölümleri 2

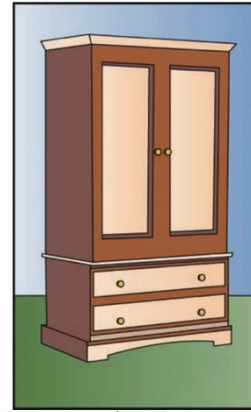

ванная и туалет

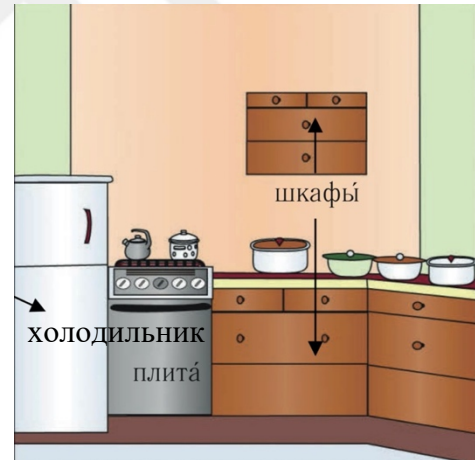
в ванной, в туалете

Resim 3.3: Evin Bölümleri 3

Мебель в доме⁶

Resim 3.4: Ev Eşyaları 1

Resim 3.5: Ev Eşyaları 2

1. Новые слова: (Yeni kelimeler)

гостиная:	Oturma Odası	узкий:	Dar
спальня:	Yatak Odası	шкаф:	Dolar

⁶ А.е, s. 242.

кухня:	Mutfak	кресло:	Koltuk
ванная:	Banyo	полка:	Raf
мебель:	Mobilya	кровать:	Yatak
широкий:	Geniş	диван:	Kanepre

2. Прочитайте диалог. (Diyalogu okuyunuz.)

— Здравствуй, Мурат.

— Привет, Айгюль! Я очень рад тебя видеть.

— Я тоже рада тебя видеть. Ну, как жизнь в новой квартире? Давно хотела посмотреть её.

— Прекрасно! Теперь у меня большая трёхкомнатная квартира. Ты знаешь, я всегда хотел иметь такую квартиру.

— Ну, показывай!

— Вот моя гостиная. Это самая большая комната. Посмотри: два широких окна, поэтому гостиная очень светлая. Здесь у меня пока ещё не очень много мебели: диван, два кресла, маленький столик, полки с книгами, телевизор и большой шкаф.

— Прекрасно! Очень красивая гостиная.

— А вот моя спальня. Небольшая, но, как мне кажется, уютная. Вот, смотри, широкая кровать, высокий шкаф и большое зеркало.

— А ещё какая комната у тебя есть?

— Ещё есть комната для гостей. Но когда гостей нет, это мой кабинет. Здесь я работаю на компьютере и занимаюсь. Вот стол для компьютера, шкаф с книгами и удобное кресло. Ну, как, тебе нравится?

— Да, конечно, мне очень нравится. А что ещё ты мне покажешь?

— Ещё я покажу тебе мою кухню.

— Какая удобная кухня!

— Да, кухня очень удобная и большая. А вот здесь ванная комната с ванной и с душем. Нравится?

— Да, мне всё очень нравится. Ты купил очень хорошую квартиру, удобную, уютную и светлую.

3. Ответьте на вопросы. (Soruları yanıtlayınız).

1. Кто пришёл в гости к Мурату?
2. Почему она пришла к нему в гости?
3. Какую квартиру купил Мурат?
4. Какие комнаты в квартире Мурата?
5. Какая мебель стоит в его новой квартире?
6. Почему Айгюль понравилась новая квартира Мурата?

Üçüncü Ders

Dersin süresi: (40+40 = 80 dk).

Dersin Seviyesi: Rusça A2 (Temel Düzey)

Dersin Konusu: “Benim Evim” (Мой дом)

Dersin Hedefi: Konuşma becerisinin geliştirilmesi, kelime bilgisinin artırılması, dilbilgisi yapılarının pekiştirilmesi.

Dersin Amacı: Öğrencilerin ev, evin bölümleri ve evdeki yaşam ile ilgili konularda diyalog metinleri kullanılarak farklı etkinlik türleriyle konuşma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Ders Sırasında Yapılan Çalışmalar:

1.Etkinlik: Ev eşyaları ile ilgili isimden sıfat yaparak kelime türetme alıştırmaları yapılır. (10 dk.)

2.Etkinlik: Soru-cevap etkinliği yapılır. (10 dk.)

3.Etkinlik: Verilen diyaloglar öğrenciler tarafından sesli şekilde rollere dağıtılarak okutulur. Okunan diyaloglarla ilgili sorular yanıtlanır. (40 dk.)

4.Etkinlik: Verilen durumlara uygun diyalog kurma çalışması yapılır. (20 dk.)

Ders İçi Uygulama Çalışma Kâğıdı 3

1. Образуйте прилагательные от следующих существительных при помощи суффиксов -ЕНН-, -ОНН- или -Н-. (Aşağıdaki isimlerden uygun son ekleri kullanarak sıfatlar oluşturunuz).

1. письмо	:	_____	стол
2. обед	:	_____	столы
3. журнал	:	_____	столики
4. кухня	:	_____	стол
5. стена	:	_____	шкафы
6. посуда	:	_____	шкаф
7. чай	:	_____	чашка
8. на столе	:	_____	лампа
9. стирать	:	_____	машина
10. гладить	:	_____	доска

2. Ответьте на вопросы, используя прилагательные. (Anlamca uygun sıfatları kullanarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız).

1. Какой стол у вас в комнате?

2. Какие полки у вас в комнате?

3. Где висит/лежит ваша одежда?

4. На каком столике лежат газеты и журналы?

5. Какой стол стоит на кухне?

6. Какая лампа стоит на вашем столе?

7. Какие шкафы в вашей квартире?

8. В какой комнате живут дети?

9. Где ваши книги?

10. Из какой чашки пьют чай?

11. В какой машине стирают одежду?

3. Прочитайте диалоги и ответьте на вопросы. (Diyalogları okuyunuz ve soruları yanıtlayınız).

3.1 Фотография дома

- Ахмет, у тебя есть фотография твоего дома?
- Да. Хочешь посмотреть?
- Конечно.
- Вот это наш дом. Здесь живу я, брат и родители.
- Только одна семья в таком доме?! А сколько у вас комнат?
- Сейчас посмотрим. На первом этаже — кухня, столовая, гостиная и туалет. А на втором — две ванны и три спальни.
- А гараж у вас есть?
- Нет, гаража нет. Машина стоит на улице. Вот она, красная.
- Дом у вас очень красивый.

1. Кто ещё живёт в доме Ахмета?
2. Сколько комнат у них в доме?
3. Какие комнаты на первом этаже? Какие на втором?
4. Где стоит их машина?

3.2 Фотография общежития

- Эда, ты живёшь в общежитии?
- Да. Хочешь посмотреть фотографию моей комнаты?
- Да, хочу. Ты живёшь одна?

- Нет. У меня есть соседка по комнате. Видишь, на фотографии две кровати, два стола.
- Какая красивая мебель! А это что такое?
- Это холодильник, а рядом шкаф.
- А ванная и туалет?
- Они здесь рядом, на этаже.
- А книжный шкаф?
- У нас книжного шкафа нет.

1. Где живёт Эда?
2. Она живёт одна?
3. Какая мебель у неё в комнате?
4. У Эды есть книжный шкаф в комнате?
5. Где туалет и ванная?

3.3 Можно посмотреть квартиру?

- Добрый вечер, Бейза. Я не опоздала?
- Нет-нет, Фатма. Проходи в большую комнату. Мамы и папы ещё нет, но ужин готов.
- А можно посмотреть квартиру?
- Конечно. Правда, она маленькая.
- Но очень уютная.
- Вот в той маленькой комнате живу я. А здесь живут родители.
- Какие большие двери!
- Да.

Правда или неправда? (Doğru mu yanlış mı? Örneğe göre cümleler kurunuz). Образец: — Это квартира Эды? — Неправда! Это квартира Бейзы.

1. Сейчас ночь?
2. Фатма не опоздала на ужин?
3. Брата ещё нет?

4. ужин готов?
5. Квартира очень маленькая?
6. Двери очень большие?

3.4 Ковёр на стене

- Марина, какая красивая комната!
- Да что ты?! Она такая маленькая.
- Но уютная. Я вижу, что у тебя на стене висит ковёр. Это русская традиция?
- Да, а что? У вас нет такой традиции?
- Нет. Дома у меня такой же ковёр, только он лежит на полу.

Что чему соответствует? (İfadeleri eşleştiriniz)

1. Марина	а. турчанка
2. Ковёр висит на стене.	б. турецкая традиция
3. Ковёр лежит на полу.	в. русская традиция
	г. русская

3.5 Хотите поехать на дачу?

- Хотите, в воскресенье поедem на дачу?
 - На дачу? У вас есть дача?
 - Да, она находится в лесу.
 - Она большая?
 - Два этажа, четыре комнаты. Хотите посмотреть фотографию?
 - Это ваша дача? Жёлтая?
 - Да.
 - Какая красивая! Почему вы живёте здесь, в городе, когда есть такой дом?
 - Понимаете, у нас на даче нет ни газа, ни горячей воды.
 - Тогда понятно.
1. Когда друзья думают поехать на дачу?

2. Где находится дача?
3. Сколько комнат в этом доме? Сколько этажей ?
4. Какого цвета дача?
5. Чего нет на даче?

4. Разыграйте ситуации. (Durumları canlandırınız).

1. Вы только что приехали к русскому другу. Попросите показать вам квартиру. Задайте как можно больше вопросов. (Bir Rus arkadaşınızın evine geldiniz. Size evini gezdirmesini isteyin. Sorabildiğiniz kadar ona çok soru sorun.)

2. Вас пригласили провести выходные на даче у друга. Примите приглашение. Узнайте как можно больше о даче. (Arkadaşınız sizi hafta sonunu geçirmeniz için yazlık evine davet etti. Daveti kabul edin. Yazlık hakkında öğrenebildiğiniz kadar çok şey öğrenin.)

3. Вы хотите снять меблированную квартиру в Санкт-Петербурге. Задайте владельцу пять-шесть вопросов, чтобы узнать о квартире. (Peterburg'da mobilyalı bir daire kiralamak istiyorsunuz. Daire hakkında bilgi edinmek için ev sahibine beş ya da altı soru sorun).

Dördüncü Ders

Dersin süresi: (40+40 = 80 dk).

Dersin Seviyesi: Rusça A2 (Temel Düzey)

Dersin Konusu: “Benim Evim” (Мой дом)

Dersin Hedefi: Okuma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi, kelime bilgisinin arttırılması ve dilbilgisi konularının pekiştirilmesi.

Dersin Amacı: Öğrencilerin ev ve yaşam konuları hakkında sözlü anlatım becerilerinin geliştirilmesi.

Ders Sırasında Yapılan Çalışmalar:

1.Etkinlik: Yeni kelimeler verilir ve kullanımları örnekler verilerek açıklanır.
(10 dk.)

2.Etkinlik: Uygun edatlar kullanılarak cümle tamamlama çalışması yapılır.
(15 dk.)

3.Etkinlik: Ev temasıyla ilgili resimler gösterilerek öğrencilerin resimleri anlatması istenir. Verilen örnek cümleler incelenir. (25 dk.)

4.Etkinlik: Renklerle ilgili kelimeler öğrencilere açıklanır. Verilen örnek soru ve cevaplar öğrencilere okutulur ve benzer sorular öğrenciler tarafından yanıtlanır. (30 dk.)

Ders İçi Uygulama Çalışma Kâğıdı 4

Новые слова: (Yeni kelimeler)

справа от (чего?):	Sağında	из=с (чего?):	-den, -dan
слева от (чего?):	Solunda	езде:	Her Yerde
около (чего?):	Yakınında	стоять:	Durmak (Dik)
напротив (чего?):	Karşısında	лежать:	Uzanmak, Durmak (Yatay)
посередине (чего?):	Ortasında	висеть:	Durmak (Asılı)
вокруг (чего?):	Etrafinda		

1. Прочитайте предложения. (Cümleleri okuyunuz.)

1. Стол стоит справа от окна.
2. Слева от двери стоит телевизор.
3. Около стола — письменный стол.
4. Напротив двери — окно.
5. Посередине кухни стоит большой стол.

6. Вокруг стола—стулья.
7. Нужно взять овощи из холодильника.
8. Возьми учебник с полки.
9. В его комнате везде лежат футболки.

2. Вставьте нужные наречия или предлоги. (Uygun zarf ya da edatları boşluklara yazınız.)

1. Обеденный стол стоит _____ кухни.
2. В нашей кухне _____ стола стоят пять стульев.
3. В этой квартире спальня находится _____ входной двери.
4. Телевизор стоит _____ окна.
5. В моей комнате _____ лежат книги.
6. Возьми словарь _____ книжной полки.
7. _____ письменного стола стоит удобный диван.

3. Скажите, где сейчас находятся вещи, мебель и коты.⁷ (Eşyalar, mobilyalar ve kediler nerede duruyor söyleyiniz).

Resim 3.6: Evin Bölümleri 4

⁷ <https://tr.pinterest.com/pin/292171094582280417/>, (Çevrimiçi), 22.01.2024.

Новые слова: (Yeni kelimeler)

Цвет:	Renk	синий:	Lacivert
белый:	Beyaz	жёлтый:	Sarı
чёрный:	Siyah	зелёный:	Yeşil
красный:	Kırmızı	коричневый:	Kahverengi

4.Прочитайте предложения. (Cümleleri okuyunuz).

1. Какого цвета этот диван? — Этот диван белого цвета.
2. Какого цвета этот стол? — Этот стол коричневого цвета.
3. Какого цвета кресло здесь стоит? — Здесь стоит кресло красного цвета.
4. Какого цвета ковёр лежит на полу? — На полу лежит ковёр жёлтого цвета.
5. Какого цвета лампа стоит на столе? — На столе стоит лампа зелёного цвета.
6. Какого цвета мебель стоит в комнате? — В комнате стоит мебель чёрного цвета.

Прочитайте вопросы и ответьте на них. (Soruları okuyunuz ve cevaplayınız)

1. Какие цвета вы любите?
2. Какая мебель стоит в вашей комнате?
3. Какого цвета диван стоит в вашей комнате?
4. Какая лампа стоит на вашем письменном столе?
5. Какого цвета ковёр лежит на полу в вашей комнате?
6. Какого цвета ваш шкаф?

Beşinci Ders

Dersin süresi: (40+40 = 80 dk).

Dersin Seviyesi: Rusça A2 (Temel Düzey)

Dersin Konusu: “Benim Evim” (Мой дом)

Dersin Hedefi: Okuma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi, kelime bilgisinin artırılması ve dilbilgisi konularının pekiştirilmesi.

Dersin Amacı: Öğrencilerin ev ve yaşam konuları ile ilgili monolog metni üzerinden sözlü anlatım becerilerinin geliştirilmesi.

Ders Sırasında Yapılan Çalışmalar:

1.Etkinlik: Metin öğretmen tarafından okunur, öğrenciler ise takip eder. Daha sonra öğrenciler sesli bir şekilde sırayla tekrar metni okur. Telaffuz hataları düzeltilir. Anlaşılmayan kelime veya kelime grupları öğretmen tarafından açıklanır. (25 dk.)

2.Etkinlik: Metinle ilgili sorular öğrenciler tarafından cevaplanır. Öğrencilerin verdiği yanıtlar sesli bir şekilde öğretmen tarafından dinlenir ve varsa olası hatalar düzeltilir. (20 dk.)

3.Etkinlik: Örnek olarak verilen sorularla öğrencilerin monolog bir metin oluşturmaları istenir. Öğrenciler tarafından oluşturulan monolog metinler sınıf içerisinde sesli olarak dinlenir varsa hatalar düzeltilir. (30 dk.)

4.Etkinlik: Dersin konusu ile ilgili ödevlendirme çalışması yapılır. (5 dk.)

Ders İçi Uygulama Çalışma Kâğıdı 5

1. Прочитайте текст. (Metni okuyunuz).

Я уже говорил, что моя мама очень любопытная. Она очень хотела знать, как живут Бурак и его семья. Поэтому она спросила его: «Извини, Бурак, ты живёшь в доме или в квартире?» Бурак ответил, что он и его родители живут в доме. «Бурак, — сказала мама, — расскажи о своём доме». — «Ну что вам рассказать, — сказал Бурак. — Наш дом довольно обычный для Турции. Я не знаю, что рассказывать». Мама сказала, что её интересует всё. «Ну хорошо, — сказал Бурак, — я попробую рассказать вам всё».

«У нас двухэтажный семикомнатный дом, — начал рассказывать Бурак. — Наш дом большой и светлый. На первом этаже у нас гостиная, кухня и две комнаты для гостей. На втором этаже у нас три спальни. Моя комната тоже находится на втором этаже. У нас есть две ваннные комнаты. Они тоже на втором этаже. Стены в нашей гостиной светлые, и там стоит много мебели. У нас в гостиной два дивана белого цвета. Ещё там стоят три кресла белого цвета. Там стоят книжные шкафы коричневого цвета, на столах стоят жёлтые настольные лампы.

На полу посередине гостиной лежит большой ковёр красного цвета. На стенах висят фотографии и картины. Справа от окна, в углу, стоит большой телевизор. Слева от окна стоит большой книжный шкаф. Один диван стоит около стены, слева от двери. Второй диван стоит напротив телевизора. Одно кресло стоит в углу, справа от двери, ещё два кресла стоят справа и слева от дивана. В гостиной в больших вазах стоят красные и жёлтые цветы. Наша кухня светло-зелёного цвета. Там стоят белые буфеты, плита, большой обеденный стол и стулья зелёного цвета. Буфеты стоят справа и слева от окна. Плита находится справа от окна, около буфета. Обеденный стол стоит посередине кухни. Вокруг стола — стулья.

Мои стены комнаты светло-жёлтого цвета. Там немного мебели: письменный стол и книжный шкаф коричневого цвета, платяной шкаф тоже коричневого цвета, а кровать и кресло белого. Письменный стол стоит справа от окна. На письменном столе стоят настольная лампа жёлтого цвета и компьютер. Около письменного стола стоит стул. Книжный шкаф находится рядом с письменным столом. Кровать стоит слева от окна. Платяной шкаф стоит справа от двери, а слева от двери — кресло. Оно чёрного цвета. В моей комнате есть большой ковёр синего цвета. Мне нравится моя комната. Я люблю наш дом. Он большой, светлый, тёплый и уютный». «Бурак, ты очень хорошо рассказал о своём доме, — сказала мама, — теперь я точно знаю, как выглядит обычный турецкий дом».

2. Ответьте на вопросы. (Soruları yanıtlayınız).

1. О чём мама попросила рассказать Бурака?
2. В каком доме живёт Бурак?
3. Сколько этажей в его доме?
4. Сколько комнат в его доме?
5. Какие комнаты есть в его доме?
6. Какого цвета ковры в его гостиной?
7. Какого цвета лампы в его доме?
8. Какого цвета кресло в его комнате?
9. Почему Бурак любит свой дом?

3. Расскажите о своём доме. (Kendi evinizi anlatınız).

1. Где вы живёте? В частном доме? В общежитии? Снимаете квартиру? Живёте с родителями?
2. Сколько этажей в доме, где вы живёте?
3. Сколько комнат в вашем доме? В вашей квартире?
4. Ваша квартира уютная? Какие комнаты там есть?
5. Какая у вас комната? Какого цвета стены в вашей комнате?
6. Какая мебель в вашей комнате, какого она цвета и где она стоит?
7. Что висит на стенах вашей комнаты?
8. Что лежит на полу вашей комнаты? Какого цвета эта вещь?
9. Какие оригинальные вещи есть в вашей комнате?
10. Нравится ли вам ваша комната? Почему?

4. Домашнее задание. Опишите дом вашей мечты. (Hayalinizdeki evi anlatınız.)

3.6. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanlarının karşılaştırılmasının yapılması için non-parametrik Mann-Whitney U testi, deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest puanlarını karşılaştırmak için ise non-parametrik Wilcoxon Z Testi uygulanmıştır.

Konuşma becerisini değerlendirmek için Murat Gürbüz tarafından hazırlanan güvenilirlik katsayıları elde edilmiş olan “İngilizce Konuşma Becerisi Değerlendirme Formu”⁸ Rusça’ya göre düzenlenerek hem öntest hem de sontest puanlarının değerlendirilmesinde konuşma ölçeği olarak kullanılmıştır. Konuşma becerisi değerlendirme formu 3 alt bölümden ve toplamda 25 maddeden oluşmaktadır. “Dil ve Anlatım”, “İçerik” ve “Sunum” bölümlerinden oluşan form toplam 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Dil ve Anlatım bölümü 44, içerik bölümü 36 ve sunum bölümü ise 20 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan konuşma becerisi değerlendirme formu çalışmanın ek kısmında yer almaktadır.

Öntest ve sontest ölçümlerinde aynı sorular kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Her bir soru için öğrencilere 4 dakika verilmiştir. Hazırlanan değerlendirme soruları içerik yönünden uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır.

Araştırma grubunda yer alan deney ve kontrol gruplarını oluşturan tüm öğrencilerin öntest ve sontest uygulamaları sırasında görüntü ve ses kaydı altına alınmıştır. Böylelikle araştırmacının cevapları tekrar dinleyerek değerlendirme formunu daha güvenilir bir şekilde puanlaması hedeflenmiştir. Değerlendirme formu, öntest ve sontest değerlendirme soruları çalışmanın ek kısmında yer almaktadır.

3.7. Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmanın sonuçları istatistiksel tekniklerle değerlendirilmiş ve tablolar halinde verilerek elde edilen sayısal veriler değerlendirilerek yorumlanmıştır. Deneysel çalışmalar tamamlandıktan sonra deney ve kontrol grubunun sontest verileri, non-parametrik Mann Whitney-U t testi uygulanarak elde edilmiştir. Veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır. (Tablo 3.8.).

⁸ Murat Gürbüz, “Diyalogla Öğretim Etkinliklerinin İngilizce Konuşma Becerisine Etkisi”, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars, 2018, s. 122.

Tablo 3.8: Deney ve Kontrol Gruplarının Sontest Puanları Arasındaki Farkı Test Etmek İçin Uygulanan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Grup	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>S.T.</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Deney	12	16,33	196			
Kontrol	12	8,67	104	26	-2,662	0,008
Toplam	24					

Tablo 3.8’ de görüldüğü gibi, uygulama aşamasından sonra deney ve kontrol gruplarının sontest puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek üzere uygulanan Non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmıştır. (Toplam: $U=26,00$, $p<0.05$)

Deney grubunun sontest puanları, kontrol grubunun sontest puanlarından yüksek çıkmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin sontest puanları aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3.9: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Sontest Puanları Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Grup	<i>N</i>	Ortalama	Std. Sapma
Sontest	Deney	12	77,4167	13,1527
	Kontrol	12	60,8333	11,6372

Tablo 3.10’ da görüldüğü gibi, Deney grubundaki öğrencilerin öntest-sontest puanları arasındaki farkı belirlemek üzere uygulanan Non-parametrik Wilcoxon-Z testi sonucunda, öntest ve sontest puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmıştır. (Toplam: $Z= -3074$, $p<0.05$). Sontest puanları, öntest puanlarından daha yüksektir. Bu sonuçlara göre deney grubundaki öğrencilerin konuşma becerisinin gelişimi üzerinde uygulama derslerinin başarılı olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin konuşma becerilerinde ilerleme kaydettikleri görülmektedir.

Tablo 3.10: Deney Grubu Öntest-Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Uygulanan Wilcoxon Z Testi Sonuçları

Puan	Sıralar	N	S.O.	S.T.	Z	p
	Negatif Sıralar	0	0	0		
Öntest-Sontest	Pozitif Sıralar	12	6,5	78	-3,074	0,002
	Eşit	0				
	Toplam	12				

Tablo 3.11’ de görüldüğü gibi, ders içinde farklı bir uygulama yapılmayan kontrol grubundaki öğrencilerin öntest-sontest puanları arasındaki farkı belirlemek üzere uygulanan Non-parametrik Wilcoxon-Z testi sonucunda, öntest ve sontest puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farka rastlanmıştır. (Toplam: $Z=-2,055$, $p<0.05$). Sontest puanları, öntest puanlarından daha yüksektir.

Kontrol grubunda uygulanan Non-parametrik Wilcoxon-Z testi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlense de bu fark çok düşüktür. Az sayıda denek kullanılan bu tür araştırmalarda hassas değişimler gözlemlenebilmektedir. Sonuç olarak yapılan istatistik çalışmalarında deney grubunun öntest ve sontest değer ölçümleri arasındaki fark kontrol grubuna kıyasla çok daha yüksektir.

Tablo 3.11: Kontrol Grubu Öntest-Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığını Test Etmek İçin Uygulanan Wilcoxon Z Testi Sonuçları

Puan	Sıralar	N	S.O.	S.T.	Z	p
	Negatif Sıralar	0	0	0		
Öntest-Sontest	Pozitif Sıralar	8	4,5	36	-2,055	0,011
	Eşit	4				
	Toplam	12				

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde iletişim geçmişe göre çok daha hızlı bir şekilde sağlanmaktadır. Gelişen ve değişen yaşam şartlarına uyum sağlamak için yabancı dil öğrenimi herkes için bir gereklilik haline gelmiştir. Bu ihtiyaç doğrultusunda günümüzde yabancı dil öğretim yöntemleri ve teknikleri değişen dünya anlayışına paralel olarak gelişimini sürdürmektedir. Yabancı dil öğretiminde klasik ve geleneksel yöntemlerin tek başına kullanıldıklarında öğrencilerin temel dil becerileri üzerinde yetersiz kaldığı pek çok uzman tarafından dile getirilmiştir. Bu sebeple yabancı dil öğretimine yönelik modern yaklaşımlar ve yöntemler geliştirilmektedir.

Yabancı dil öğretiminin amacı, kişilerin günlük yaşam, mesleki, eğitim ve sosyo-kültürel alanlarda temel iletişimsel ihtiyaçların karşılanmasına yöneliktir. Öğrencilerin kendilerini ifade edebilecek dil becerilerine ve konuşma bilgisine sahip olmaları gerekir. Öğrenciler uygun durumlarda kendini tanıtabilmeli, selam verebilmeli, vedalaşabilmeli, birine hitap edebilmeli, teşekkür edebilmeli, özür dileyebilmeli, bir konu hakkında bilgi isteyebilmeli veya bilgi verebilmelidir.

Yabancı dil öğretimi, iletişim araçlarının öğretilmesini kapsar. Dil, herhangi bir konuşmacının anlamlı cümleler üretmesini sağlayan bir yapı sistemidir. Konuşma, iletişimin sağlanmasında önemli bir araçtır. Konuşma, bir metni okurken veya dinlerken öğrencilerin içeriği anlamalarının bir göstergesidir. İleri düzeyde bir dil yeterliliği, öğrencinin sadece yabancı konuşmayı anlaması değil, aynı zamanda kendisinin de konuşabilmesi anlamına gelir.

Bu araştırmada yabancı dil olarak Rusça öğretiminde A2 düzeyindeki öğrencilerin konuşma becerisinin geliştirilmesine konuşma etkinliklerin öğrencilerin konuşma gelişimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinden sonra deney grubunda deneysel çalışma uygulanmıştır. Kontrol grubuna ek olarak herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Uygulama dersleri mekanik ve iletişimsel konuşma etkinliklerinden oluşturulmuştur. Öğrencilerin diyalog ve monolog türlerinde özgün konuşma metinleri üretmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada yarı deneysel desenlerden öntest-sontest gruplu deneme modeli kullanılmıştır.

Öğrenciler öntest-sontest değerlendirmelerine tabi tutularak verilere ulaşılmıştır. Bu verilerin istatistiksel analizleri doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

DeneySEL çalışma öncesinde deney ve kontrol gruplarına öntest uygulanarak anlamlı bir farkın olup olmadığı belirlenmiştir. Öntest sonuçlarına göre iki grubun arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bir diğer ifadeyle bu iki grubun konuşma düzeylerini birbirinden farklı olmadığı belirlenmiştir. Deney grubunda deneySEL çalışmaların uygulanmasının ardından iki gruba sontest değerlendirmesi uygulanmıştır. Bu son test ölçümlerine göre deney grubunun konuşma becerisindeki gelişim oranı kontrol grubundan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kontrol grubunun sontest değerlendirmesinde anlamsal bir farka rastlanmıştır ancak bu oran deney grubuna kıyasla oldukça azdır. Bu verilere göre, konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik deneySEL çalışmanın konuşma öğretiminde olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Öntest ve sontest değerlendirme sonuçlarına göre ders kitabına ek olarak konuşma etkinliklerinin konuşma becerisini gelişimini olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular ek olarak Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik öneriler aşağıda yer almaktadır:

- Konuşma öğretimi iletişimsel durumlar üzerinden gerçekleştirilmelidir. Öğrencilerin gerçek yaşamda ihtiyaç duydukları durumlara yönelik konular hakkında konuşma etkinlikleri uygulanmalıdır.
- Öğrencilerin dil düzeyleri göz önüne alınarak konuşma etkinliklerinin zorluk seviyesi kolaydan karmaşığa doğru ilerlemelidir.
- Konuşma öğretiminde öncelikle mekanik konuşma etkinlikleri uygulanmalı daha sonra iletişimsel konuşma etkinliklerine geçilmelidir.
- Konuşma öğretiminin yapıldığı sınıf ortamları doğal ve samimi olmalıdır. Böylelikle öğrenciler hedef dilde daha rahat ve istekli bir şekilde konuşabilir.

- Konuşma öğretiminde görsel ve işitsel araçların kullanılması öğretimi daha etkili ve dikkat çekici bir hale getirir. Bu sebeple söz konusu araçların derslerde kullanılması önemlidir.
- Konuşma derslerinde mümkün olduğunca anadil tercih edilmemelidir, öğrenciler hedef dilde konuşmaya teşvik edilmelidir.
- Konuşma, üretim odaklı bir beceridir bu sebeple konuşma derslerinde ana odak noktası, öğrenilen metinleri ve standart ifadeleri yeniden üretmek yerine kişinin kendi düşüncelerini ifade etme becerisini geliştirmek olmalıdır.
- Dil, düşünme ile yakından bağlantılıdır, bu nedenle öğrencilere yabancı dilde düşünmelerine fırsat sağlanmalıdır.
- Konuşma becerisindeki yetkinlik belirtisi, konuşmacının düşüncelerini ifade ederken bilincinin konuşmanın biçiminden ziyade anlamına odaklanmasıdır. Bu nedenle konuşma derslerinin sistemi analitik konuşma yerine sentetik konuşmayı geliştirmeyi amaçlamalıdır.
- Dilin en iyi göstergesi sözlü anlatımdır. Konuşma ise sözlü anlatımın bir ürünüdür. Bu sebeple tüm dil becerilerinin birbiriyle ilişkili öğretimi ilkesine bağlı kalarak derslerde konuşma etkinliklerine öncelik verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Adalı, Oya: **Anlamak ve Anlatmak**, 4. bs. İstanbul, Pan Yayıncılık, 2011.
- Akişina A. A., Kagan O. Y.: **Uçimsya uçit**, Moskva, Russkiy yazık kursı, 2002.
- Altan, Taylan: “Konuşmanın Fiziksel ve Zihinsel Unsurları”, **Konuşma ve Eğitimi**, ed. Mehmet Nuri Kardeş, Ankara, Pegem Akademi, 2020.
- Altunbay, Müzeyyen: “Konuşma Eğitiminin Temel Kavramları”, **Dil Eğitiminin Temel Kavramları**, ed. Ülker Şen, Ankara Pegem Akademi, 2019.
- : Türk Dil Kurumu, **Genel Türkçe Sözlük**, (Çevrimiçi), <https://sozluk.gov.tr>, 12 Aralık 2023.
- : <https://tr.pinterest.com/pin/292171094582280417/>, (Çevrimiçi), 22.01.2024.
- Balıhina, T.M.: **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak nerodnogo, novogo**, Moskva, RUDN, 2007.
- Bozkurt, B. Ümit: “Konuşmanın Zihinsel ve Fiziksel Temelleri”, **Konuşma ve Eğitimi**, ed. Gökhan Çetinkaya, 2. bs., Ankara Pegem Akademi, 2021.
- Büyüköztürk, Şener: **DeneySEL Desenler:Öntest-Sontest Grubu Desen ve Veri Analizi**, 9. bs. , Ankara, Pegem Akademi, 2023.

- Çelik, Mehmet Emre: “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisi ve Etkinlik Örnekleri”, **Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi**, ed. İlhan Erdem, Bahar Doğan, Hatice Altunkaya, Ankara, Pegem Akademi, 2019.
- Çesnokova, M. P.: **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo**, Moskva, MADİ, 2015.
- Çoşkun, M. Volkan: “Ana Dili Eğitiminde Parçalarüstü Birimlerin Önemi ve Teknoloji Destekli Olarak Kavratılması”, **Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, No:48, 2009, s. 41-52.
- Demirel, Özcan: **Yabancı Dil Öğretimi. Dil Pasaportu. Dil Biyografisi. Dil Dosyası**, 8. bs. , Ankara, Pegem Akademi, 2014.
- Demirel, Özcan: **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1999.
- Dergaçyova, G.İ vd.: **Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo na načalnom etape obuçeniya**, Moskva, Russkiy yazık, 1983.
- Demircan, Ömer: **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri**, İstanbul, Der yayınları, 2013.
- Erdem, İlhan: “Konuşma Eğitimi Esnasında Karşılaşılan Konuşma Bozuklukları ve Bunları Düzeltme Yolları”,

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı,
No:11, 2013, s. 415-448.

Galskova, N. D. vd.: **Osnovi metodiki obuçeniya inostrannım yazıkam,** Moskva, KNORUS, 2017.

Gürbüz, Murat **“Diyalogla Öğretim Etkinliklerinin İngilizce Konuşma Becerisine Etkisi”**, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars, 2018.

Güneş, Firdevs: **“Konuşma Öğretimi Yaklaşım ve Modelleri”**, **Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, No:3, 2014, s. 1-27.

Güneş, Firdevs: **“Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı”**, **Ana Dili Eğitim Dergisi**, No:5, 2017, s. 48-64.

İmer, Kamile; Kocaman, **Dilbilim Sözlüğü**, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Ahmet; Özsoy, A. Sumru: **Yayınevi**, 2011.

Kansızoğlu, Hasan B.: **“Konuşma Dili ve Yazı Dili Etkileşimi”**, **Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2012, No:1, s. 220-230.

Kansızoğlu, Hasan B.: **Konuşma Eğitimi İle İlgili Temel Kavramlar**,ed.

Kansızoğlu, Nurbanu: **Mesut Gün, Muhammet Memiş, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2022.**

- Karabuğra, Hüseyin “Konuşma Eğitiminin Temel Kavramları”, **Dil Eğitiminin Temel Kavramları**, ed. Gökhan Arı, Ozan İpek, Ankara, İksad Yayınevi, 2022.
- Karatay, Halit; Tekin, Gökçen: Konuşma Eğitiminin Bütün Özellikleri ve Öğretimi”, **Kesit Akademi Dergisi**, No:18, 2019, s. 1-28.
- Kibardina, M. P.: “Diyalogiçeskiye edinstva: struktura, vidi, metodika izuçeniya”, **Viyatskiy Gosudarstvenniy Universitet**, No:5, 2016, s. 90-94.
- Kurudayıoğlu, Mehmet: **Konuşma Eğitimi**, İstanbul, Kriter Basım Yayın Dağıtım, 2011.
- Kruçkova, L.C.; Moşçinskaya, N. V.: **Praktičeskaya metodika obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, Moskva, Flinta, 2009.
- Lebedinskiy, S. İ.; Gerbik, L. F.: **Metodika prepodavaniya russkova yazıka kak inastrennogo**, Minsk, Belorusskiy Gosudarstvenniy Ekonomiçeskiy Universitet, 2011.
- Lısakova, İ. P. Vd. **Metodika obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, Moskva, Russkiy yazık kursıy, 2023.
- Nahabina, N. M. vd.: **Gosudarstvenniy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Bazoviy uroven**, Moskva-Sankt - Peterburg, Zlatoust, 2001.
- Özben, Raif: **Türkçe Diksiyon**, İstanbul, İnkılap Kitapevi,1989.

- Özdemir, Emin: **Sözlü-yazılı Anlatım Sanatı (kompozisyon)**, istanbul, Remzi Kitapevi, 1996.
- Passov, Y. İ.: **Osnovi kommunikanivnoy metodiki obuçeniya inoyaziçnomu obşçeniyu**, Moskva, Russkiy yazık, 1989.
- Robin, R. M.;Evans- **Golosa**, 6. bs New York, Routledge, 2023
- Romaine,Karen; Shatalina,
Galina:
- Rojdestvenskiy Y. V.; **Teoriya ritoriki**, ed. V. İ. Annuşkina, Moskva, ed.Annuşkina V. İ.: Flinta, 2015.
- Raşıit, M. Muhammet; “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler”,
Erdem, M. Dursun: **Turkish Studies**, No:8, 2012, s. 297-318.
- Sever, Sedat “Dil ve İletişim (Etkili Yazılı ve Sözlü Anlatım)”,
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, No:31, 1998, s. 51-66.
- Skripnikova, T. İ.: **Metodika formirovaniya reçevoy kompetentsii na inostrannom yazıke**, Vladivostok, Dalnevostoçnyı Federalnıy Universitet, 2018.
- Şadmanova, N. İ: “Monologiçeskaya i diyalogiçeskaya reç pri obuçenii russkomu yazıku”, **Multidisciplinary Scientific Journal**, No:4, 2023, s. 298-302
- Şibko, N. L.: **Metodika obuçeniya russkomu yazıku kak inostrannomu**, Minsk, BGU, 2011.

- Şçukin A. N.: **Obuçeniye reçevomu obşçeniyu na russkom yazıke kak inostrannom**, Moskva, Russkiy yazık. Kursı, 2012.
- Taşer, Suat: **Konuşma Eğitimi**, 4. bs., İstanbul, Pegasus Yayınları, 2015.
- Tollis, Vizgina: “Obuçeniye dialogiçeskoy reçi studentov-inostrantsev”, **Sovremenniye Tehnologii Obuçeniya Russkomu Yazıku Kak İnostrannomu**, 2017, No:9, s. 56-63
- Temizyürek, Fahri; Edrem, İlhan; Temizkan, Mehmet: **Konuşma Eğitimi: Sözlü Anlatım**, Ankara, Öncü Kitap, 2007.
- Uçgun, Duygu: “Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, No:22, 2007, s. 59-67.
- Yermaçenkova, V. S.: **Slovo**, Peterburg, Zlatoust, 2012
- Zimnaya, İ. A.: **Psihologiçeskiye aspektı obuçeniya govoreniyu na inostrannom yazıke**, Moskva, Prosveşçeniye, 1985.

EKLER

EK-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Ülkeniz:

2. Ana Diliniz:

3. Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

4. Yaşınız:

5. Mesleğiniz:

6. Eğitim Durumunuz:

İlkokul ()

Lise ()

Önlisans ()

Lisans ()

Yüksek Lisans ()

Doktora ()

7. Bilinen Yabancı diller:

8. Daha önce başka bir yerde Rusça dersleri aldınız mı?

Evet () Hayır ()

9. Ders dışında Rusça konuşuyor musunuz?

Evet () Hayır ()

10. Rusça öğrenirken en çok zorlandığınızı düşündüğünüz beceri hangisidir?

Yazma () Konuşma () Dinleme () Okuma ()

EK-2: RUSÇA KONUŞMA BECERİSİ DEĞERLENDİRME FORMU

RUSÇA KONUŞMA BECERİSİ FORMU

ÖĞRENCİ KODU:

ÖN TEST DİL SINAV PUANI (SÖZLÜ SINAV):

SON TEST DİL SINAV PUANI (SÖZLÜ SINAV):

Değerlendirme Ölçütü	Puanlar				
	0-8	9-17	18-26	27-35	36-44
A Dil ve anlatım					
1 İşitilebilir bir ses tonuyla konuştu.					
2 Kelimeleri doğru telaffuz etti.					
3 Kelimeleri doğru yerde ve anlamlı kullandı.					
4 Dil bilgisi kurallarına uygun cümleler kurdu.					
5 Konulara hakim bir şekilde konuştu.					
6 Uygun yerlerde vurgulamalar yaptı.					
7 Uygun yerlerde tonlamalar yaptı.					
8 Uygun yerlerde duraklamalar yaptı.					
9 Mesajını açık ve anlaşılır bir şekilde ilettili.					
10 Jest ve mimiklerle mesajları destekledi.					
11 Konuşma sırasında söylediklerini jest ve mimikler dışında beden dili ile destekledi.					

B İçerik	0-7	8-14	15-21	22-28	29-36
	12 Cevaplara dinleyicinin ilgisini çekebilecek bir girişle başladı.				
13 Cevaplar konulara uygunluk taşıyordu.					
14 Olayları ve bilgileri belli bir sıraya göre anlattı.					
15 Konuşma bölümleri arasında bir tutarlılık ve bütünlük vardı.					
16 Konuşmanın konusunu örnekleme ve benzetme gibi unsurlarla destekledi.					
17 Konuşmasını deyim, atasözü, özdeyiş vb. zenginleştirdi.					
18 Konuşmasını günlük hayatla ilişkilendirdi.					
19 Konuşma öncesinde konularla ilgili bilgi sahibi olduğu izlenimi verdi.					
20 Gereksiz bilgi ve açıklamalara girerek konuları dağıtmadı.					

C Sunum	0-4	5-8	9-12	13-16	17-20
	21 Konuşmasını verilen sürede tamamlayabildi.				
22 Konuşma sırasında rahattı.					
23 Konuşurken heyecanını kontrol edebildi.					
24 Dinleyici ve konuşma süresini sürekli destekledi.					
25 Dinleyiciye kendisini sabırla dinlediği için teşekkür etti.					

EK-3: ÖNTEST - SON TEST DEĞERLENDİRME SORULARI

ÖNTEST-SONTEST DEĞERLENDİRME SORULARI

(Her soru için verilen süre: 4 dk.)

- 1) Расскажите о себе.
Как вас зовут?
Откуда вы?
Сколько вам лет?
Кто вы по-профессии?
- 2) Расскажите о своей семье.
Как их зовут?
Сколько им лет?
Кто они по-профессии?
- 3) Где вы живёте?
Какой у вас адрес?
Сколько лет вы там живёте?
- 4) В каком доме вы живёте?
На каком этаже вы живёте?
Какая у вас квартира?
- 5) Какая комната ваша любимая? Почему?
Что в ней есть? Расскажите.

EK-4: KONUŞMA BECERİSİ DEĞERLENDİRME FORMU İZİN YAZISI

← 📅 ⌚ 🗑️ 📧 ⌚ ↻ 📧 📄 ⋮ 8 ileti dizisinden 5. < >

İngilizce Konuşma Becerisi Değerlendirme Formu İzni hk. Gelen Kutusu x ⌵ 🖨️ 📄

zümürüt zeren 26 Şub Pzt 14:55 ☆
Murat Hocam Merhaba, Ben İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı yüksek lisans öğrencisi Zümürüt Zeren. "Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Konuşma Beceri

Murat Gürbüz 26 Şub Pzt 14:59 ☆ 😊 ↶ ⋮
Alıcı: ben ▾
Merhaba Zümürüt
İlgili formu gönül rahatlığı ile kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar ve başarılar dilerim.
Murat GÜRBÜZ

zümürüt zeren · >, 26 Şub 2024 Pzt, 14:55 tarihinde şunu yazdı:
...

—
Lect. **Murat GURBUZ**
Ibrahim Cecen University of Agri
International Relations Office

